

AMO.CZ

BŘEZEN 2019

RESEARCH PAPER | 01

Česko-německé vztahy v číslech

Zuzana Lizcová, Hana Rydza

OBSAH

	Úvod	3
1.	Obyvatelstvo	4
2.	Pracovní trh	11
3.	Zahraniční obchod	21
4.	Ekologie	32
5.	Energetika	34
6.	Cestovní ruch	39
7.	Doprava	41
8.	Věda a výzkum	48
9.	Výuka a znalost cizích jazyků, akademická výměna	59
10.	Kultura	67
11.	Sousedství	78
12.	Konvergence	82
	Závěr	94

Úvod

„Naše země pojí výborné vztahy na politické, společenské i hospodářské úrovni,“ zhodnotila bilaterální česko-německou relaci na podzim loňského roku po jednání s českým premiérem Andrejem Babišem spolková kancléřka Angela Merkelová. „Naše vztahy jsou vyložene strategické,“ dodal předseda české vlády. S výroky obou politiků nelze než souhlasit. Od pádu železné opony před třiceti lety se poměr České republiky k jejímu velkému západnímu sousedovi od základu změnil.

Na počátku 90. let minulého století dominovaly bilaterální agendě stále ještě kontroverzní otázky minulosti, které byly definitivně zpečetěny a ponechány historickému výzkumu až podpisem Česko-německé deklarace o vzájemných vztazích a jejich budoucím rozvoji v roce 1997. V následujících letech došlo k dalšímu podstatnému sblížení, a to nejen na dvoustranné úrovni.

Česká republika se také aktivně zapojila do euroatlantických struktur, kterých je Německo členem. V roce 1999 vstoupila do NATO a o pět let později i do Evropské unie. Postupem času ČR také rozvinula úzké vztahy se sousedními německými spolkovými zeměmi Bavorskem a Saskem. V létě roku 2015 pak ministři zahraničí České republiky a Německa Lubomír Zaorálek a Frank-Walter Steinmeier podepsali deklaraci o česko-německém strategickém dialogu, který má na základě mezirezortní kooperace přispět k dalšímu prohloubení vzájemné komunikace a spolupráce. V posledních třech dekáдах se také úspěšně rozvíjela obchodní, kulturní a vědecká výměna mezi oběma zeměmi.

Přes dílčí a poměrně závažné neshody v některých otázkách (zejména migrace, energetika) lze tedy vztahy obou zemí v posledních letech hodnotit jako velmi dobré. Pro Českou republiku je Německo díky své velikosti i ekonomické síle klíčovým obchodním i politickým partnerem. Česká republika je naopak pro Berlín v posledních letech důležitá nejen hospodářsky, ale v důsledku politických změn v Polsku a Maďarsku také jako relativně konstruktivní člen Visegrádské skupiny (V4).

Otázkou zůstává, zda je tento trend trvalý a jestli v česko-německých vztazích dochází ke skutečnému sblížení obou zemí a jejich občanů v rámci propojené Evropy. Tato publikace si ve dvanácti tematických kapitolách klade za cíl základně zmapovat vývoj důležitých bilaterálních ukazatelů i názorové tendence, které ve vybraných oblastech vykazují občané obou zemí.

1. Obyvatelstvo

1.1 Přírůstek obyvatelstva a imigrace

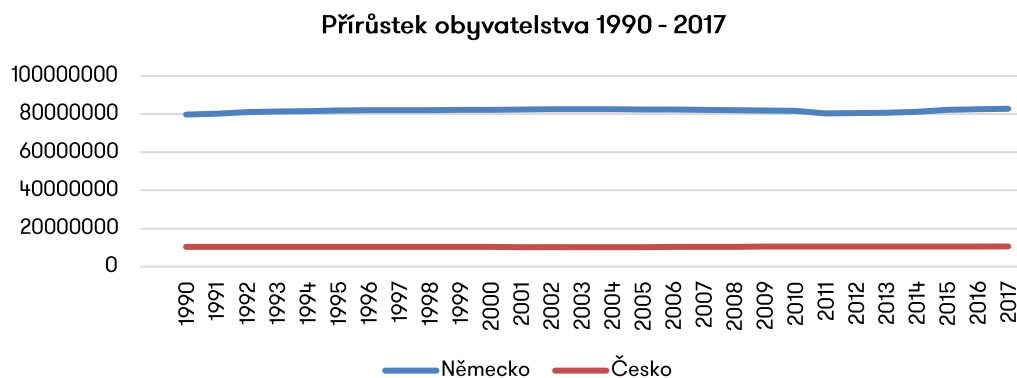
Celkový počet obyvatel Německa vzrostl v roce 2017 ve srovnání s předchozím rokem o 270.700 osob (+ 0,3 procenta) a dosáhl tak k 31.12.2017 82,2 milionu. Mezi lety 2005 až 2010 počet obyvatel SRN meziročně klesal o 0,1 procenta až 0,3 procenta, znovu roste od roku 2012. Rekordní meziroční přírůstek zaznamenala země v důsledku vysokého počtu přistěhovalců v roce 2015, kdy počet jejích obyvatel stoupl o 1,2 procenta a 978.147 osob.¹

Tabulka Vývoj počtu obyvatel 1990 - 2017

Rok	Německo	Česko
1990	79753227	10 362 740
1995	81817499	10 330 759
2000	82259540	10 272 503
2005	82437995	10 234 092
2010	81751602	10 517 247
2011	80327900	10 496 672
2012	80523746	10 509 286
2013	80767463	10 510 719
2014	81197537	10 524 783
2015	82175684	10 542 942
2016	82521653	10 565 284
2017	82792351	10 589 526

Zdroj: ČSÚ, Spolkový statistický úřad

Graf Přírůstek obyvatelstva 1990 - 2017

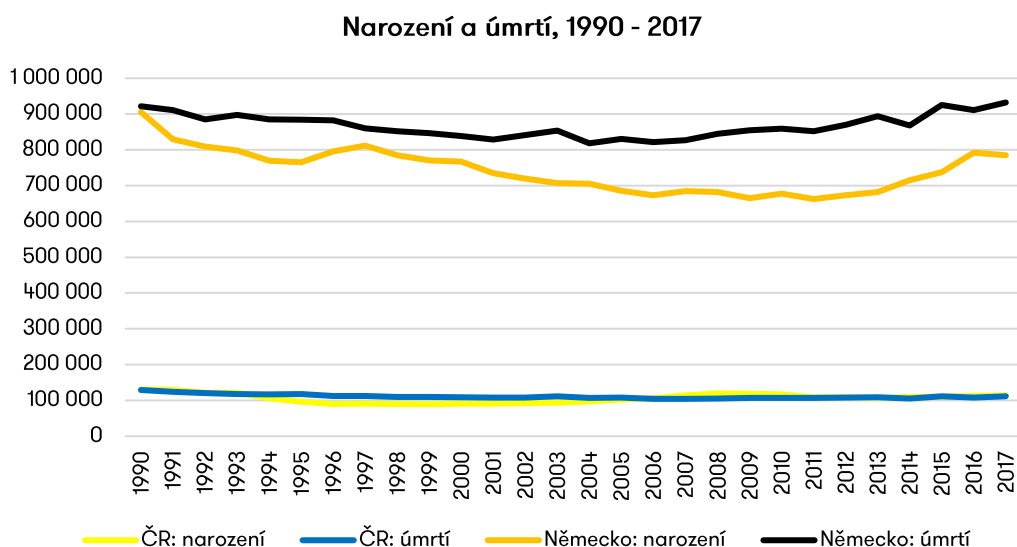

¹ Spolkový statistický úřad. Tisková zpráva č. 347, 14.09.2018, <www.destatis.de/DE/PresseService/Presse/Pressemitteilungen/2018/09/PD18_347_12411.html> Tamtéž: Počet obyvatel (1950 - 2017), <<https://www-genesis.destatis.de/genesis/online/link/tabellen/12411>>.

Tabulka Narození a úmrtí

Rok	ČR: narození	ČR: úmrtí	Německo: narození	Německo: úmrtí
1990	130 564	129 166	905675	921445
1995	96 097	117 913	765221	884588
2000	90 910	109 001	766999	838797
2005	102 211	107 938	685795	830227
2010	117 153	106 844	677947	858768
2011	108 673	106 848	662685	852328
2012	108 576	108 189	673544	869582
2013	106 751	109 160	682069	893825
2014	109 860	105 665	714927	868356
2015	110 764	111 173	737575	925200
2016	112 663	107 750	792141	910902
2017	114 405	111 443	784901	932272

Zdroj: ČSÚ, Spolkový statistický úřad

Graf Narození a úmrtí 1990 - 2017

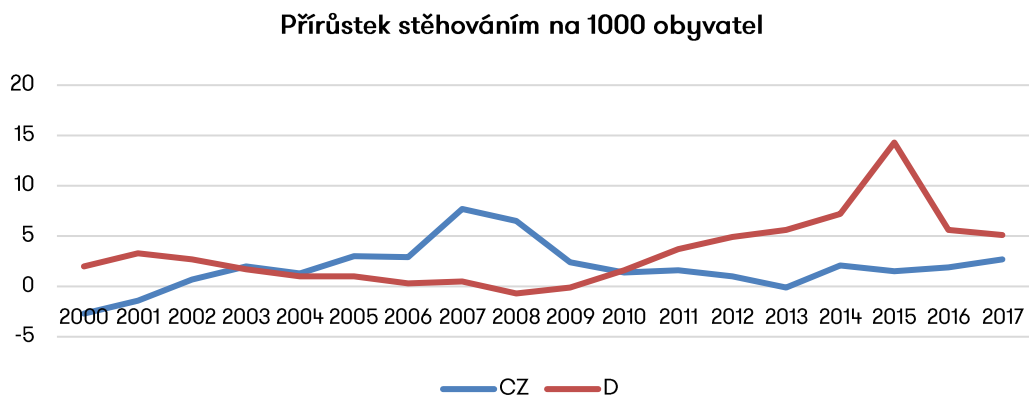
V České republice stoupl počet obyvatel v roce 2017 o 31.000 na 10,6 milionů osob. V 80. a 90. letech minulého století počet obyvatel tehdejšího Československa klesal, od roku 2003 v ČR opět narůstá. V letech 2003 až 2016 činil roční přírůstek průměrně 2,9 osob na 1.000 obyvatel. Nejvíce nových obyvatel, konkrétně 9,1 osob na 1.000 obyvatel, zaznamenala ČR v roce 2007. Výjimku ve stoupajícím trendu činil rok 2013, kdy počet obyvatel meziročně klesl o 3.706 osob.²

² Český statistický úřad. Obyvatelstvo, Roční časové řady (1785–2017), <www.czso.cz/csu/czso/obyvatelstvo_hu>.

Eurostat. Demografie a migrace, <<https://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography-migration-projections/data/database>>.

Graf Přírůstek stěhováním na 1000 obyvatel

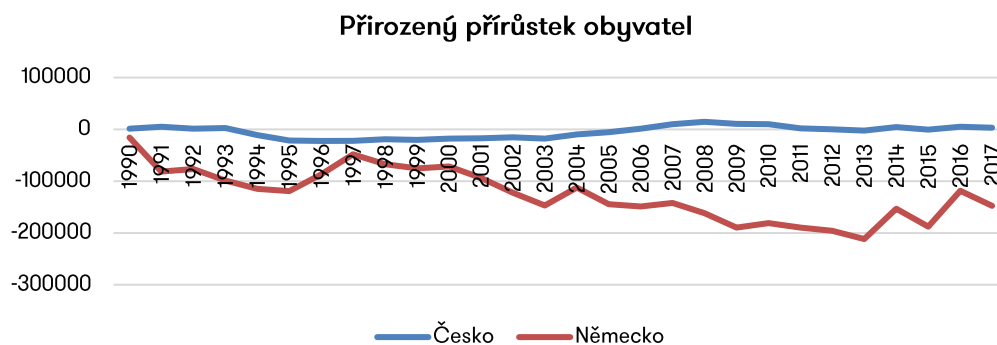

Tabulka Přirozený přírůstek obyvatelstva

Rok	Německo	Česko
1990	1398	-15770
1995	-21816	-119367
2000	-18091	-71798
2005	-5727	-144432
2010	10309	-180821
2011	1825	-189643
2012	387	-196038
2013	-2409	-211756
2014	4195	-153429
2015	-409	-187625
2016	4913	-118761
2017	2962	-147371

Zdroj: ČSÚ, Spolkový statistický úřad

Graf Přirozený přírůstek obyvatel

Českou republiku i Německo trápí nízká porodnost, počet úmrtí dlouhodobě převyšuje počet nově narozených. Stárnutí populace v obou zemích vyvažuje přistěhovalectví. Přírůstek imigrantů byl v posledních letech nicméně mnohem větší v Německu. Mezi lety 2014 až 2016 stoupal díky přistěhovalectví počet obyvatel Česka meziročně o 1,5 až 2,1 osob na 1.000 obyvatel. Ve stejném časovém období zaznamenalo Německo roční nárůsty o 7,2 až 14,3 osob na 1.000 obyvatel.

Stoupající počty přistěhovalců se v Česku odrážejí například i v počtu dětí cizinců v českých školkách, který se od roku 2007 ztrojnásobil a ve školním roce 2017/2018 činil 10.469 dětí. Počet německých dětí v českých školkách se přitom v posledních letech pohyboval na celkově nízké úrovni, mezi 50 a 72.³

³ Údaje o počtech českých dětí v německých školkách nejsou k dispozici.

1.2. Podíl cizinců a občanství

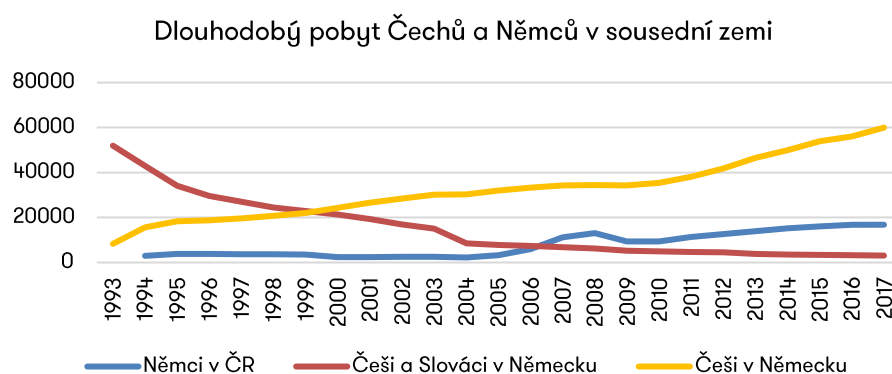
Počet Němců dlouhodobě⁴ žijících v České republice se za posledních 30 let mnohonásobně zvýšil. Do roku 2004 žilo v Česku trvale méně než 4.000 Němců, od vstupu země do Evropské unie jejich počet plynule narůstá. V roce 2004 činil počet v ČR trvale žijících Němců 2.242 osob, v roce 2017 už jich bylo 16.802.

Tabulka Dlouhodobý pobyt Němců a Čechů v sousední zemi

Rok	Němci v ČR	Češi a Slováci v Německu	Češi v Německu
1990		34392	
1995	3857	34078	18327
2000	2432	21270	24361
2005	3230	7856	31983
2010	9436	4912	35480
2011	11305	4703	38060
2012	12691	4470	41865
2013	13998	3830	46484
2014	15163	3488	49985
2015	15999	3361	53908
2016	16756	3230	56085
2017	16802	3085	59975

Zdroj: ČSÚ, Spolkový statistický úřad

Graf Dlouhodobý pobyt Němců a Čechů v sousední zemi

Počet Čechů žijících v Německu rovněž od 90. let minulého století kontinuálně stoupá a celkově je mnohem vyšší než počet Němců žijících trvale v ČR. V roce 2017 žilo v SRN 59.975 Čechů a 3.058 osob s československým pasem.⁵ I počet Čechů, kteří žádají o německé občanství, jasně převyšuje množství Němců, kteří

⁴ Dlouhodobý pobyt znamená nad 90 dní.

⁵ V centrálním registru cizinců v SRN jsou evidováni i občané se státní příslušností k již neexistujícím státům. V případě Česka to znamená, že vedle osob s českým pasem jsou registrovány i všechny osoby, které byly zaznamenány do konce roku 1992 s pasem do té doby existujícího Československa. V případě, že si zažádají o nový pas, jsou přiřazeni k odpovídajícímu nástupnickému státu (ČR nebo Slovensku).

mají zájem o to české. V letech 2001 až 2016 přijalo ročně české občanství dva (v letech 2010, 2011, 2013, 2015) až devět (2005) Němců. Počet Čechů, kteří přijali německé občanství se v témže období pohyboval mezi 224 (2007) a 701 (2001) osobami.

1.3. Uzavírání sňatků

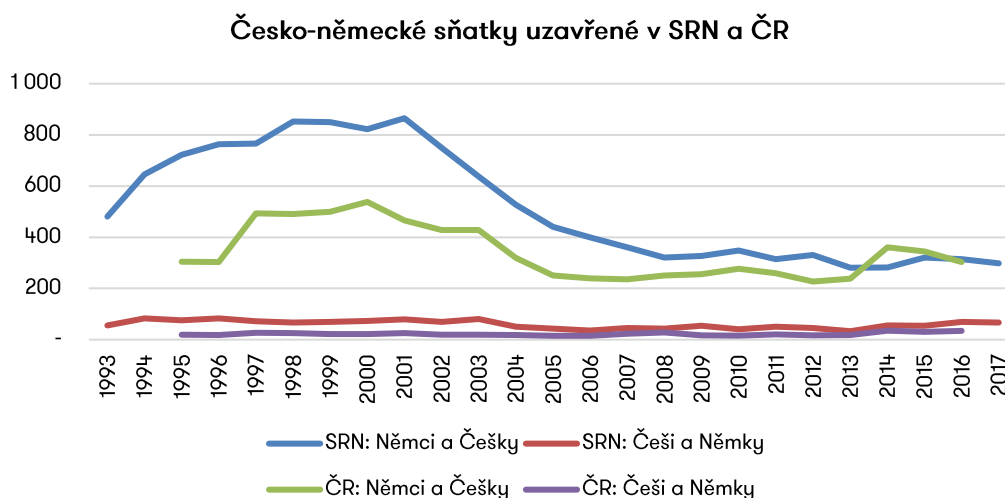
Němci uzavírají manželství podobně často jako Češi. V roce 2016 připadlo v Česku na 1.000 osob 4,8 sňatků, v Německu pět sňatků. Celková sňatečnost zůstává přitom od roku 2005 v obou zemích prakticky neměnná – v Česku se ročně pohybuje mezi 4,1 a 5,5 sňatky na 1.000 obyvatel, v Německu mezi 4,5 a 5 sňatky.

Tabulka Česko-německé sňatky uzavřené v SRN a ČR

Rok	SRN: Němci a Češky	SRN: Češi a Němky	ČR: Němci a Češky	ČR: Češi a Němky
1995	722	75	305	19
2000	822	73	538	22
2005	441	43	251	15
2010	348	40	277	16
2011	315	50	259	20
2012	331	45	227	17
2013	281	33	238	18
2014	282	56	361	35
2015	321	54	345	30
2016	314	69	303	34
2017	298	67		

Zdroj: ČSÚ, Spolkový statistický úřad

Graf Česko-německé sňatky uzavřené v SRN a ČR

U česko-německých sňatků v ČR i SRN je patrné, že si mnohem častěji berou němečtí muži české ženy než naopak. Mezi roky 1995 až 2016 bylo v Česku uzavřeno 3.562 manželství mezi německými muži a českými ženami a jen 286 sňatků mezi německými ženami a českými muži. V Německu bylo ve stejném časovém období uzavřeno celkem 11.595 manželství mezi Němci a Češkami a pouhých 5.609 sňatků, kde měli partneři opačné občanství. Při pohledu na statistiku manželství uzavřených mezi Němci a Češkami v SRN je zřejmé, že jejich počet trvale klesá. V 90. letech minulého století bylo podobných sňatků ročně uzavřeno kolem 850, v posledních letech pak každý rok maximálně 321.

2. Pracovní trh

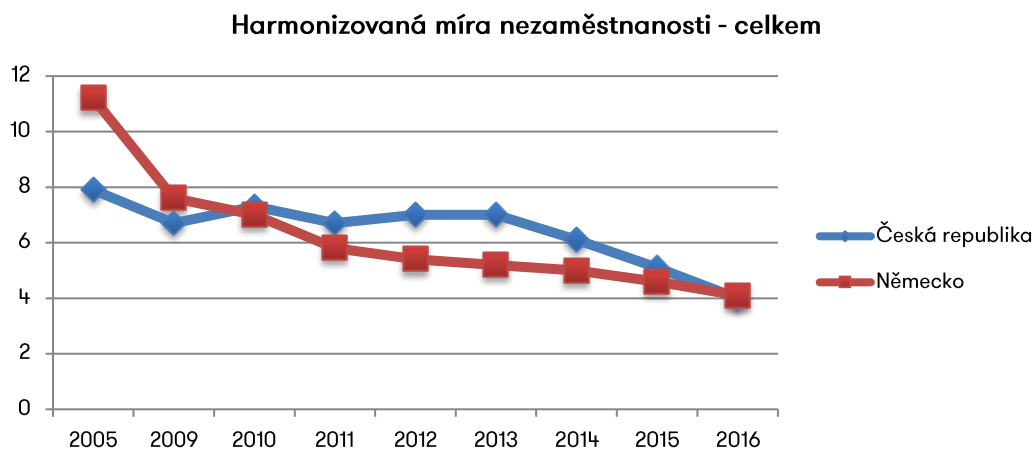
Česká republika i Německo patří v Evropské unii dlouhodobě mezi země s nejnižší mírou nezaměstnanosti. V posledních letech evidují dokonce o polovinu méně nezaměstnaných, než činí evropský průměr.

Tabulka Harmonizovaná míra nezaměstnanosti - celkem

	2005	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Česká republika	7,9	6,7	7,3	6,7	7	7	6,1	5,1	4
Německo	11,2	7,6	7	5,8	5,4	5,2	5	4,6	4,1

Zdroj: Eurostat

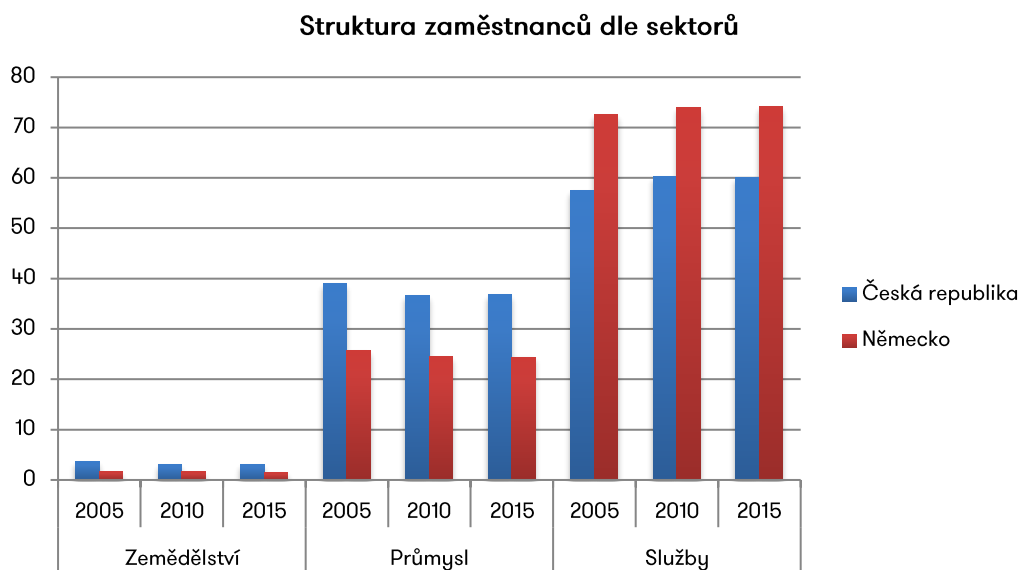
Graf Harmonizovaná míra nezaměstnanosti - celkem

Rozdíly mezi oběma zeměmi lze stále najít ve struktuře zaměstnanosti. V českém zemědělství v současné době pracuje dvojnásobný podíl obyvatel než v německém a v průmyslovém sektoru ČR nadále pracuje o více než 12 procent obyvatel více než v německém. V sektoru služeb je pak poměr přirozeně opačný.

Tabulka Struktura zaměstnanců dle sektorů

	Zemědělství			Průmysl			Služby		
	2005	2010	2015	2005	2010	2015	2005	2010	2015
Česká republika	3,7	3,1	3,1	39	36,6	36,8	57,5	60,2	60,1
Německo	1,7	1,6	1,5	25,7	24,5	24,4	72,5	73,9	74,2

Zdroj: Eurostat**Graf Struktura zaměstnanců dle sektorů**

Ve srovnání s Německem (a shodně s dalšími postkomunistickými zeměmi) vykazuje Česká republika na pracovním trhu výrazně vyšší podíl osob zaměstnaných na plný úvazek. V ČR jsou také na plný úvazek častěji zaměstnávány ženy. Podle Zprávy o rovnosti žen a mužů v EU, kterou v roce 2017 vydala Evropská komise, v aktivním věku pracuje 68,7 procenta českých žen, z nich 64,3 na plný úvazek. V Německu pracuje 74,7 procenta žen, z toho 57,1 na plný úvazek.⁶

⁶ 2017 Report on Equality between men and women in the EU. European Union, 2017.

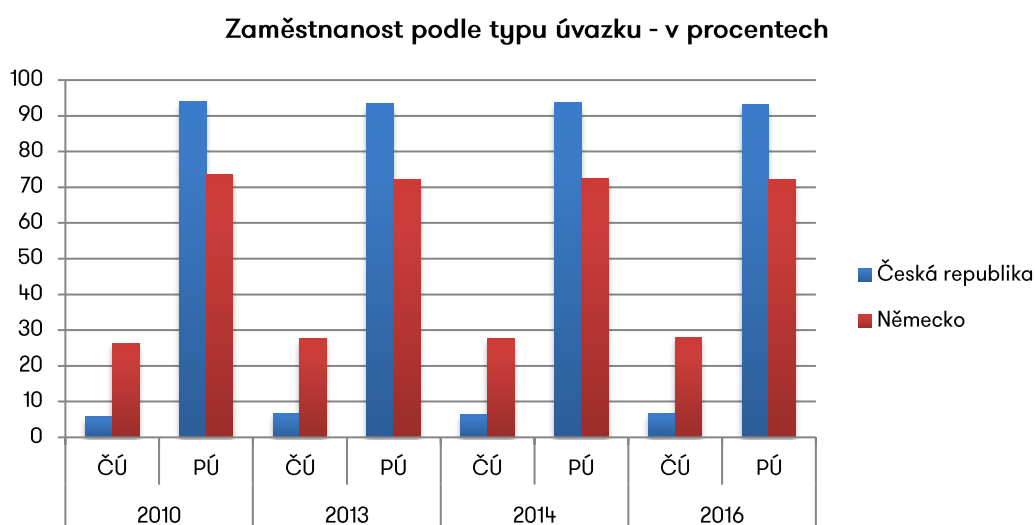
Tabulka Zaměstnanost podle typu úvazku (v procentech)

	2010		2013		2014		2016	
	ČÚ	PÚ	ČÚ	PÚ	ČÚ	PÚ	ČÚ	PÚ
Česká republika	5,9	94,1	6,6	93,4	6,4	93,6	6,7	93,3
Německo	26,3	73,7	27,7	72,3	27,6	72,4	27,9	72,1

Poznámka: ČÚ – částečný úvazek, PÚ – plný úvazek

Zdroj: Eurostat

Graf Zaměstnanost podle typu úvazku (v procentech)

Počet Němců zaměstnaných v České republice se za posledních 20 let více než ztrojnásobil, nadále však zůstává relativně nízký, zejména s ohledem na geografickou blízkost země a její pozitivní ekonomický vývoj v posledních letech.⁷ Podle údajů českého Ministerstva práce a sociálních věcí bylo v roce 2018 v ČR zaměstnáno na 5.000 německých občanů. Více než dvě třetiny z nich tvořili muži a přibližně jedna třetina z nich našla uplatnění ve zpracovatelském průmyslu. Přes polovinu německých pracujících v ČR spadá do kategorií řídicí pracovníci a specialisté.

⁷ Srovnání se sousedním (podobně velkým) Rakouskem zde není samozřejmě úplně na místě – vzhledem k jeho ekonomické síle, kulturní a historické blízkosti k Německu a neexistenci jazykové bariéry mezi oběma zeměmi. Zajímavou skutečností nicméně je, že v alpské zemi je zaměstnáno plných 100.000 německých občanů. Podrobněji viz https://www.ams.at/content/dam/dokumente/berichte/oo1_spezialthema_o216.pdf.

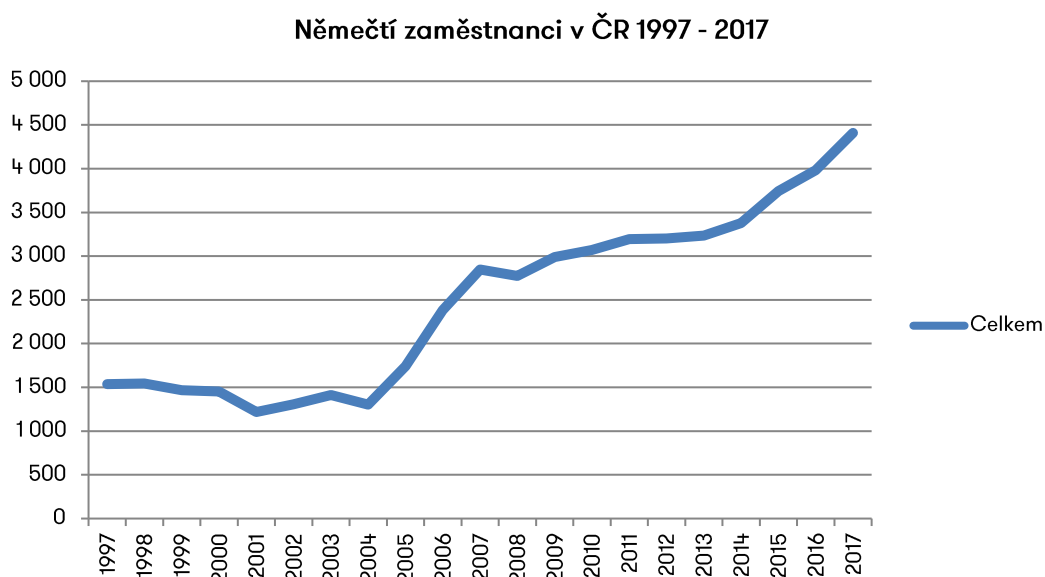

Tabulka Němečtí zaměstnanci v ČR 1997 - 2017

Rok	Celkem
2000	1 466
2005	1 303
2010	2 989
2011	3 070
2012	3 194
2013	3 202
2014	3 236
2015	3 379
2016	3 742
2017	3 983

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

Graf Němečtí zaměstnanci v ČR 1997 - 2017

Tabulka 1, 2 Přehled zaměstnání občanů Německa na území České republiky k 30. 6. 2018

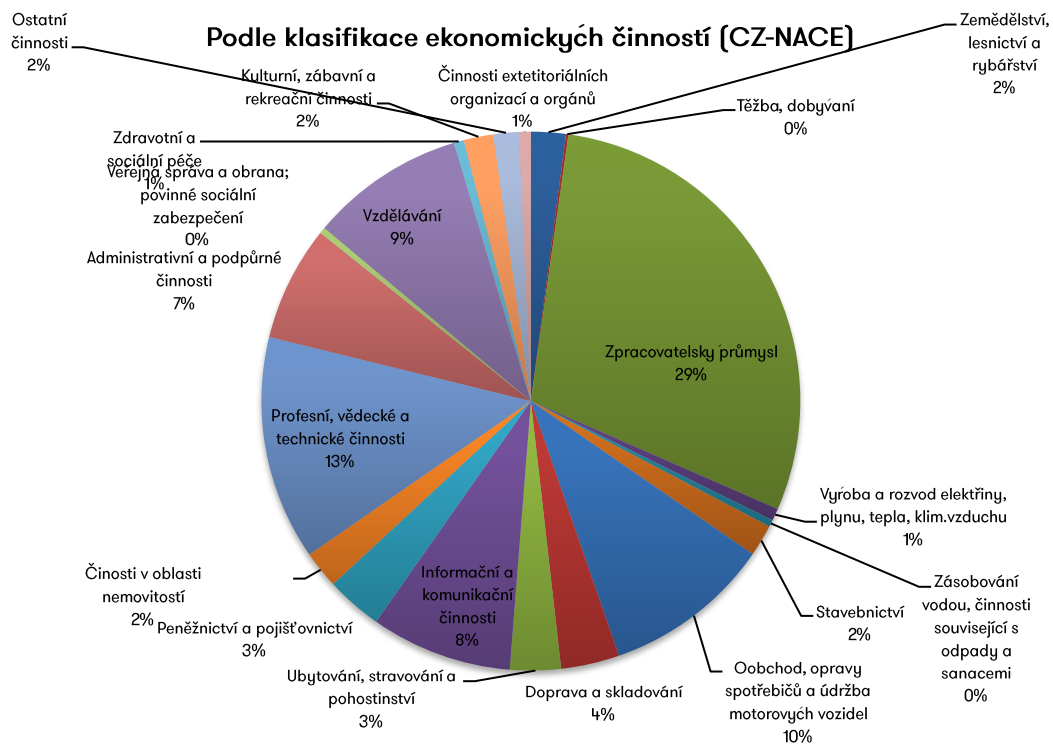
Tabulka 1 Podle klasifikace ekonomických činností (CZ-NACE)

Číslo CZ-NACE	Název CZ-NACE	Celkem	z toho muži	ženy
A	Zemědělství, lesnictví a rybnářství	100	78	22
B	Těžba, dobývání	7	5	2
C	Zpracovatelský průmysl	1406	1228	178
D	Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla, klim.vzduchu	35	33	2
E	Zásobování vodou, činnosti související s odpady a sanacemi	20	17	3
F	Stavebnictví	91	80	11
G	Obchod, opravy spotřebičů a údržba motorových vozidel	484	365	119
H	Doprava a skladování	168	134	34
I	Ubytování, stravování a pohostinství	146	90	56
J	Informační a komunikační činnosti	407	313	94
K	Peněžnictví a pojišťovnictví	162	129	33
L	Činnosti v oblasti nemovitostí	107	82	25
M	Profesní, vědecké a technické činnosti	646	469	177
N	Administrativní a podpůrné činnosti	331	217	114
O	Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	18	11	7
P	Vzdělávání	445	243	202
Q	Zdravotní a sociální péče	29	11	18
R	Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	85	61	24
S	Ostatní činnosti	73	39	34
U	Činnosti extetitoriálních organizací a orgánů	34	25	9
Celkem		4794	3630	1164

Zpracovala: Mgr. P.Boušková, MPSV ČR odd. zahraniční zaměstnanosti

Graf Podle klasifikace ekonomických činností (CZ-NACE)

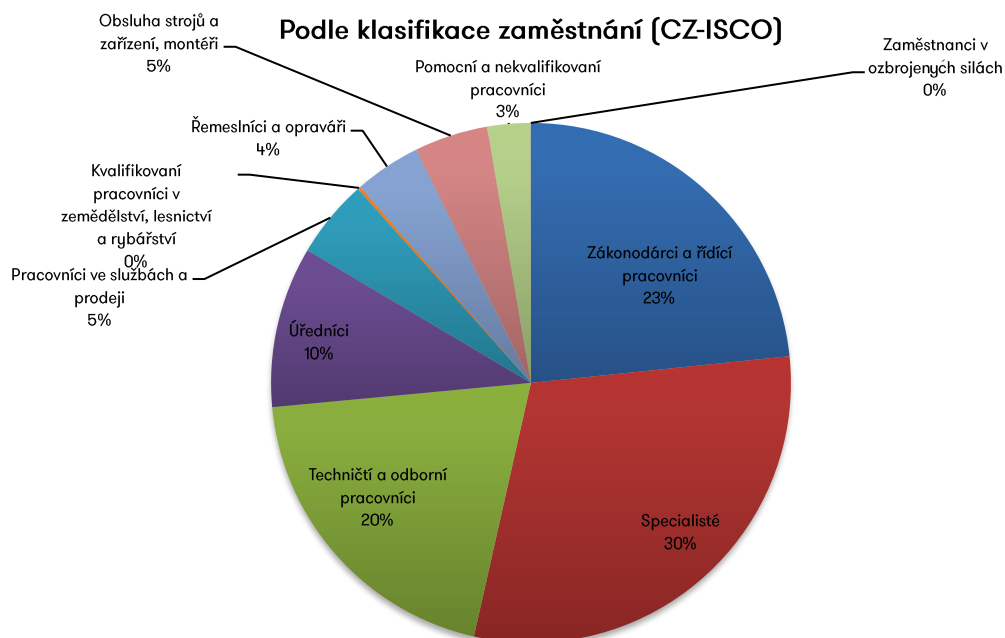

Tabulka 2 Podle klasifikace zaměstnání (CZ-ISCO)

Číslo CZ-ISCO	CZ-ISCO	Celkem	z toho muži	ženy
1	Zákonodárci a řídící pracovníci	1120	1001	119
2	Specialisté	1446	994	452
3	Techničtí a odborní pracovníci	958	704	254
4	Úředníci	480	282	198
5	Pracovníci ve službách a prodeji	234	153	81
6	Kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství	9	7	2
7	Řemeslníci a opraváři	198	189	9
8	Obsluha strojů a zařízení, montéři	219	198	21
9	Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	129	101	28
0	Zaměstnanci v ozbrojených silách	1	1	0

Zpracovala: Mgr. P.Boušková Mgr. Boušková, MPSV ČR odd. zahraniční zaměstnanosti

Graf Podle klasifikace zaměstnání (CZ-ISCO)

Podle Ministerstva průmyslu a obchodu (MPO) disponuje navíc v současné době více než 3.000 německých občanů v ČR platným živnostenským oprávněním.

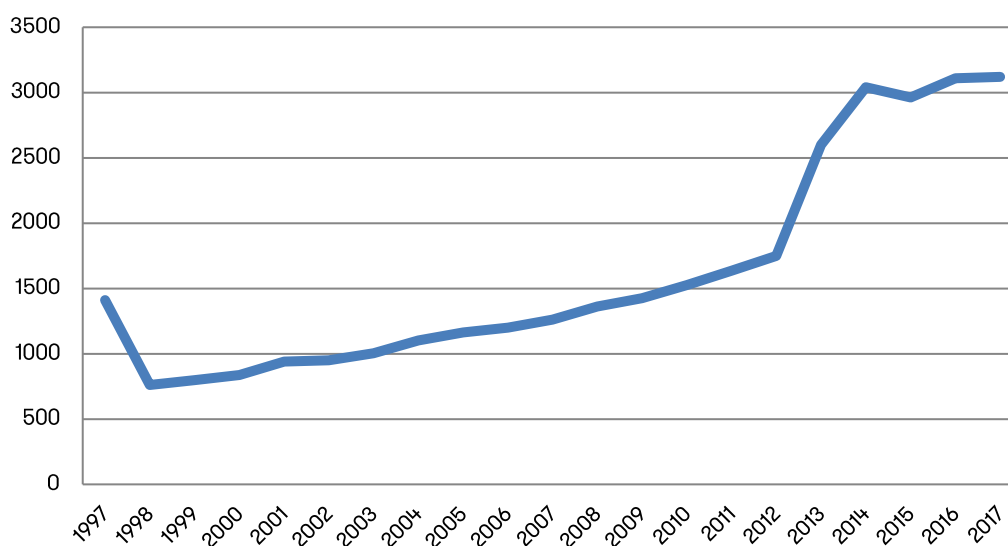
Tabulka Němečtí občané s platným živnostenským oprávněním v ČR v letech 1997 – 2017 (stav k 31. 12)

Rok	Celkem
1997	1410
1998	761
1999	799
2000	837
2005	1164
2010	1527
2011	1636
2012	1748
2013	2599
2014	3040
2015	2962
2016	3109
2017	3120

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

Graf Němečtí občané s platným živnostenským oprávněním v ČR v letech 1997 – 2017 (stav k 31. 12)

Němečtí občané s platným živnostenským oprávněním v ČR v letech 1997 - 2017

Není překvapivé, že velký německý pracovní trh s vyššími příjmy (viz kapitola 12. Konvergence) je pro české pracovníky výrazně atraktivnější než pro německé ten český. Spolková agentura práce evidovala v roce 2018 přibližně 63.000 českých pracujících v Německu. Z podkladů sítě EURES podle MPSV naopak vyplývá, že by Čechů pracujících v Německu mělo být podle posledních odhadů 45.988 z toho

na 22.595 pendlerů.⁸ Necelých 32 procent Čechů v Německu pracuje ve zpracovatelském průmyslu a dvě třetiny v oblasti služeb. Polovinu z nich tvoří kvalifikované pracovní síly, přes 12 procent specialisté a odborníci a 36 procent pomocní pracovníci.

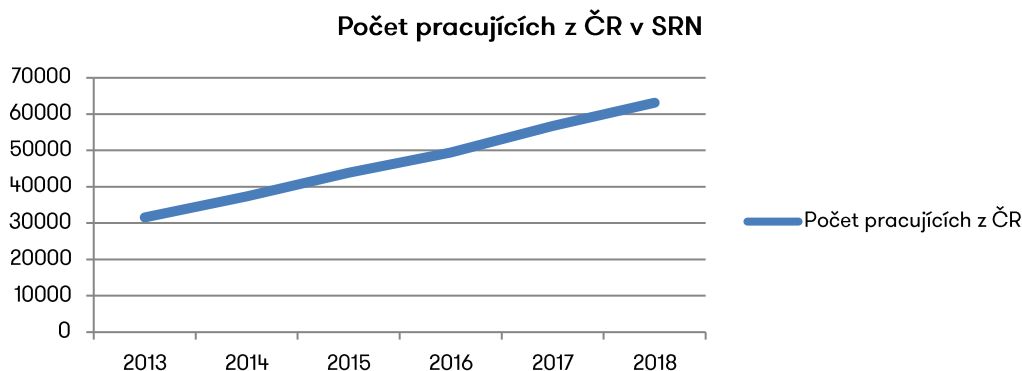
Tabulka Čeští pracující v SRN*

	Počet pracujících z ČR
2013	31573
2014	37373
2015	43894
2016	49391
2017	56702
2018	63143

* údaje vždy pro prosinec daného roku, 2018 pro listopad

Zdroj: Spolková agentura práce

Graf Počet pracujících z ČR v SRN

⁸ Podle Pavla Janečka, vedoucího oddělení mezinárodní spolupráce Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV) však tyto údaje nejsou úplně spolehlivé. Počty občanů EU pracujících v jiných zemích Unie se díky volnému pohybu osob velice obtížně zjišťují. Česká republika například neeviduje odchody svých občanů do zahraničí a záleží na tom, jak spolehlivě jejich počty registruje příslušná přijímací země. Ještě hůře podchytitelné jsou pak podle Janečka počty českých pendlerů do zahraničí. Zcela spolehlivá podle něj není ani statistika německých zaměstnanců v ČR. Zaměstnavatelé sice mají na základě zákona o zaměstnanosti (č. 435/2004 Sb.) evidovat zaměstnávání občanů EU a nahlásit jej příslušné krajské pobočce Úřadu práce České republiky. Počet zaměstnavatelů, kteří svoji informační povinnost neplní, ale zřejmě není zcela zanedbatelný. Jejich počet v ČR je tedy spíše konzervativním odhadem.

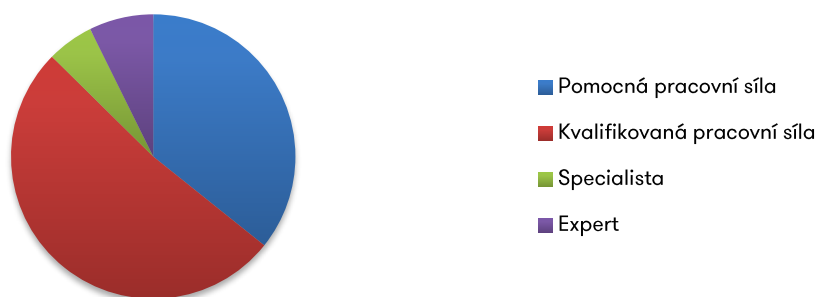

Tabulka Čeští pracovníci v Německu – kvalifikace

Kvalifikace pracovníků	Procent
Pomocná pracovní síla	35,7
Kvalifikovaná pracovní síla	51,6
Specialista	5,3
Expert	7,3

Graf Čeští pracovníci v Německu – kvalifikace

Čeští pracovníci v Německu - kvalifikace

Ve srovnání s dalšími zeměmi středoevropského regionu nejsou ale ani počty ekonomicky aktivních Čechů v Německu nijak vysoké. Podle stejné statistiky pracuje ve Spolkové republice 452.000 Poláků (celkově má Polsko přibližně 38 milionů obyvatel), 115.000 Maďarů a 110.000 Rakušanů (obě tyto země se celkovým počtem svých obyvatel od ČR příliš neliší).⁹

⁹ Podle údajů Eurostatu měla Česká republika v roce 2018 10,6 milionu obyvatel, Maďarsko 9,8 milionu a Rakousko 8,8 milionu, viz <https://ec.europa.eu/eurostat/web/population-demography-migration-projections/data/main-tables>.

3. Zahraniční obchod

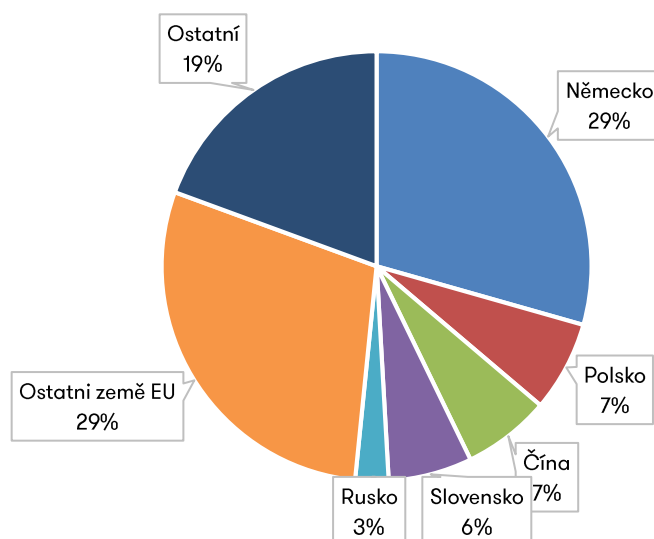
Velmi důležitou součástí vztahů mezi Českem a Německem tvoří vzájemný obchod, jehož objem v posledních letech výrazně a kontinuálně roste. Spolková republika je pro Česko vůbec nejdůležitějším obchodním partnerem s podílem 29,4 procenta na celkovém objemu zahraničního obchodu (2017). ČR je naopak pro Německo podle údajů z roku 2017 10. nejvýznamnějším obchodním partnerem, 12. nejdůležitější obchodní destinací a sedmou nejdůležitější zdrojovou importní zemí. Mezi dovozci do Německa si Česká republika například stojí lépe než Švýcarsko, Rakousko či Velká Británie.

Tabulka Český zahraniční obchod 2017, celkový objem

Německo	29,4
Polsko	6,8
Čína	6,6
Slovensko	6,3
Rusko	2,5
Ostatní země EU	29
Ostatní	19,4

Graf Český zahraniční obchod 2017, celkový objem

**Český zahraniční obchod 2017, celkový objem - podíly
nejvýznamnějších obchodních partnerů**

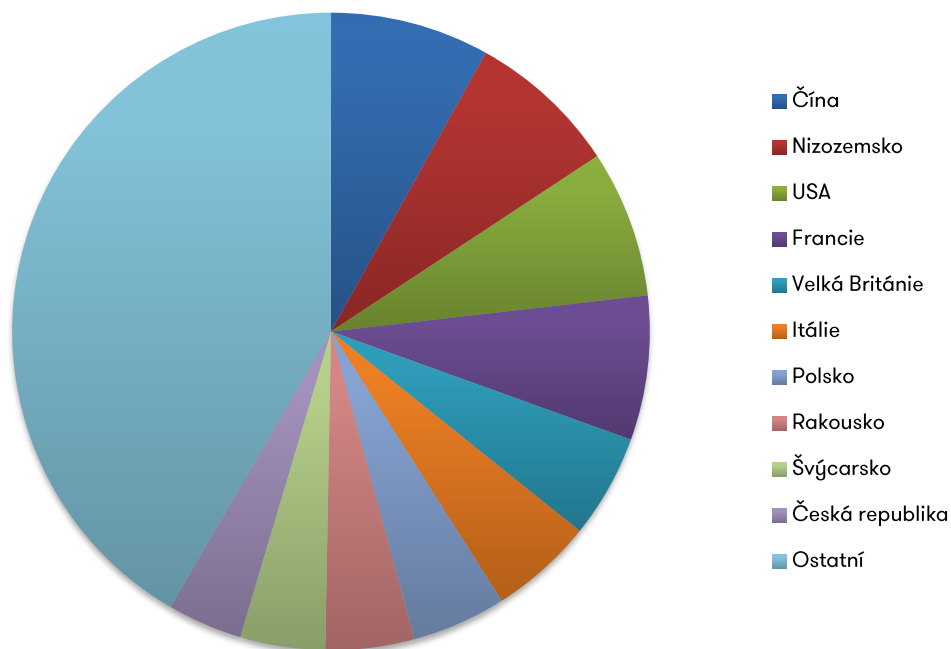

Tabulka Zahraniční obchod SRN 2017, celkový objem - podíly nejvýznamnějších obchodních partnerů

Čína	8,07
Nizozemsko	7,66
USA	7,46
Francie	7,32
Velká Británie	5,25
Itálie	5,25
Polsko	4,78
Rakousko	4,5
Švýcarsko	4,31
Česká republika	3,8
Ostatní	41,6

Zdroj: Spolkové ministerstvo hospodářství a energetiky

Graf Zahraniční obchod SRN 2017 - nejdůležitější partneři

Saldo obchodní bilance s Německem je dlouhodobě pozitivní pro ČR a v roce 2017 se zvýšilo na rekordních 4,6 milionu eur. Česku tak připadla šestá příčka ze 64 států, s nimiž měla SRN v daném roce negativní obchodní bilanci.¹⁰

¹⁰ Podrobněji viz analýza Ministerstva zahraničí ČR
https://www.mzv.cz/berlin/cz/obchod_a_ekonomika/cesko_nemecke_hospodarske_vztahy/cesko_nemecky_zahranicni_obchod_v_r_2016.html

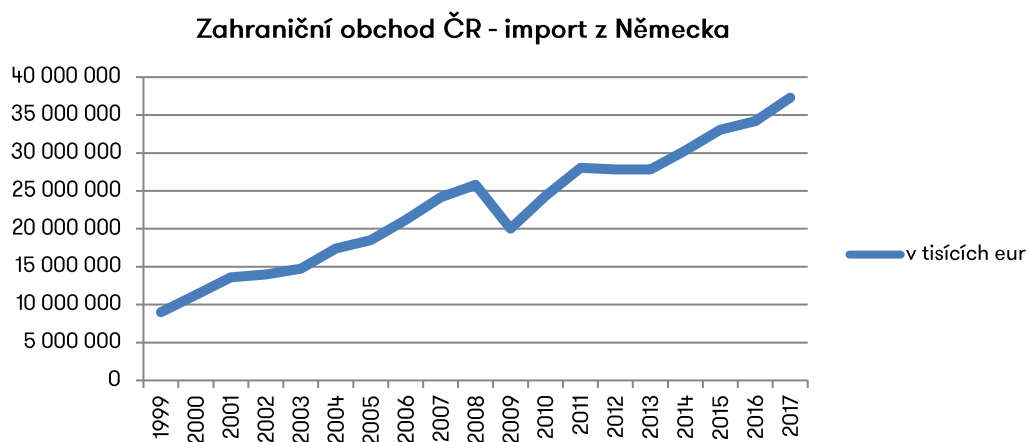

Tabulka Zahraniční obchod ČR - import z Německa

Rok	v tisících eur
1999	9 000 464
2000	11 259 652
2001	13 619 053
2002	13 981 649
2003	14 736 271
2004	17 397 251
2005	18 492 419
2006	21 156 943
2007	24 160 830
2008	25 814 099
2009	20 034 953
2010	24 315 667
2011	28 044 939
2012	27 835 366
2013	27 847 344
2014	30 318 836
2015	33 050 788
2016	34 182 732
2017	37 297 934

Zdroj: ČSÚ

Graf Zahraniční obchod ČR - import z Německa

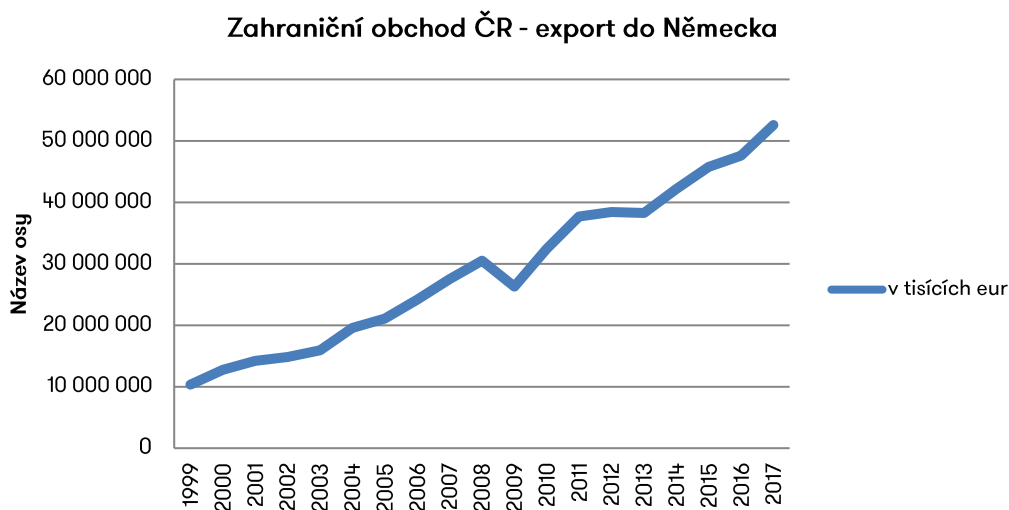

Tabulka Zahraniční obchod ČR – Export do Německa

Rok	v tisících eur
1999	10 338 889
2000	12 742 075
2001	14 225 139
2002	14 845 120
2003	15 927 667
2004	19 549 994
2005	21 105 354
2006	24 173 982
2007	27 477 440
2008	30 482 382
2009	26 291 139
2010	32 456 514
2011	37 700 083
2012	38 437 476
2013	38 246 890
2014	42 178 394
2015	45 768 873
2016	47 597 130
2017	52 582 657

Zdroj: ČSÚ

Graf Zahraniční obchod ČR – Export do Německa

Komoditní struktura vzájemného obchodu zůstává dlouhodobě stabilní. Klíčovými jsou tři položky – stroje, motorová vozidla a elektrotechnické výrobky, jejichž celkový podíl na česko-německém zahraničním obchodu je více než poloviční.¹¹

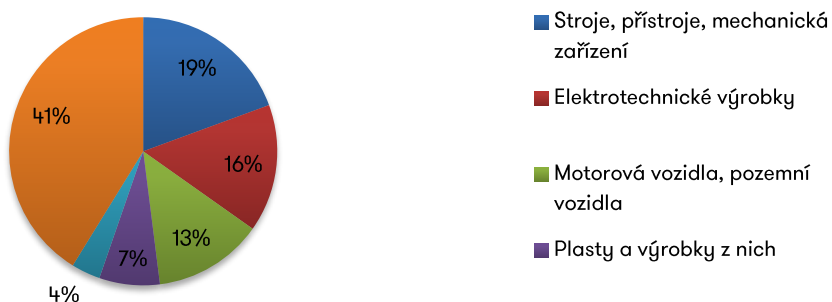
Tabulka Dovozy ze SRN (2017) - druh zboží (top 5)

		v procentech
1	Stroje, přístroje, mechanická zařízení	19,4
2	Elektrotechnické výrobky	15,4
3	Motorová vozidla, pozemní vozidla	13,2
4	Plasty a výrobky z nich	7,3
5	Výrobky ze železa nebo oceli	3,5
6	Ostatní	41,2

Zdroj: Analýza obchodu a investic mezi ČR a Německem, 2018

Graf Dovozy ze SRN (2017) - druh zboží (top 5)

Podíl hlavních dovozních komodit z Německa

¹¹ Ibid.

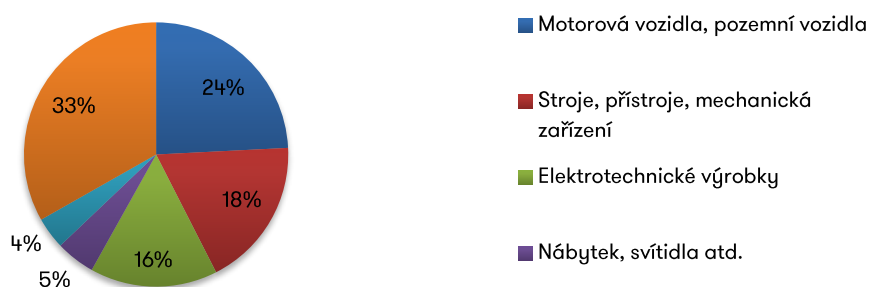
Tabulka Vývoz do SRN (2017) - druh zboží (top 5)

		v procentech
1	Motorová vozidla, pozemní vozidla	24,2
2	Stroje, přístroje, mechanická zařízení	18,3
3	Elektrotechnické výrobky	15,6
4	Nábytek, svítidla atd.	4,8
5	Výrobky ze železa nebo oceli	3,9
6	Ostatní	33,2

Zdroj: Analýza obchodu a investic mezi ČR a Německem, 2018

Graf Vývoz do SRN (2017) - druh zboží (top 5)

Podíl hlavních exportních komodit do Německa

Podíl vývozu zboží na celkových expotech do Německa činí 89,2 procenta a služeb 10,8 procent. Hlavními položkami vývozu služeb do Německa jsou cestovní ruch, doprava, výrobní služby, telekomunikační služby, poradenství a výzkum a vývoj. Hlavními importovanými službami z Německa jsou pak cestovní ruch, doprava, poradenské služby v oblasti řízení, telekomunikační služby a výzkum a vývoj. Na celkových dovozech se tyto služby podílejí 12,2 procenty.¹²

3.1. Obchodní výměna s německými spolkovými zeměmi

Z německých spolkových zemí jsou nejvýznamnějšími českými obchodními partnery Bavorsko, Bádensko-Württembersko a nejlidnatější spolková země Severní Porýní-Vestfálsko. Jen obrat českého zahraničního obchodu s Bavorskem byl v posledních letech vyšší než obrat obchodu České republiky s Čínou a Ruskem dohromady.¹³

¹² Analýza obchodu a investic mezi ČR a Německem
<https://www.czechtrade.cz/d/documents/o1/ZK/ZK-Dusseldorf/Analyza-obchodu-CR-Nemecko-05-2018.pdf>.

¹³ M.Skorepa/Ceska sporitelna compares trade exchange between Czech Republic and Bavaria, Russia, China. The Council on Czech Competitiveness. 31.1.2018, <http://www.czechcompete.cz/economic-policy/macro-economic-indicators-economic-growth/m-skorepa-ceska-sporitelna-compares-trade-exchange-between-czech-republic-and-bavaria-russia-china>.

Tabulka Podíl německých spolkových zemí na obratu zahraničního obchodu s ČR, 2017

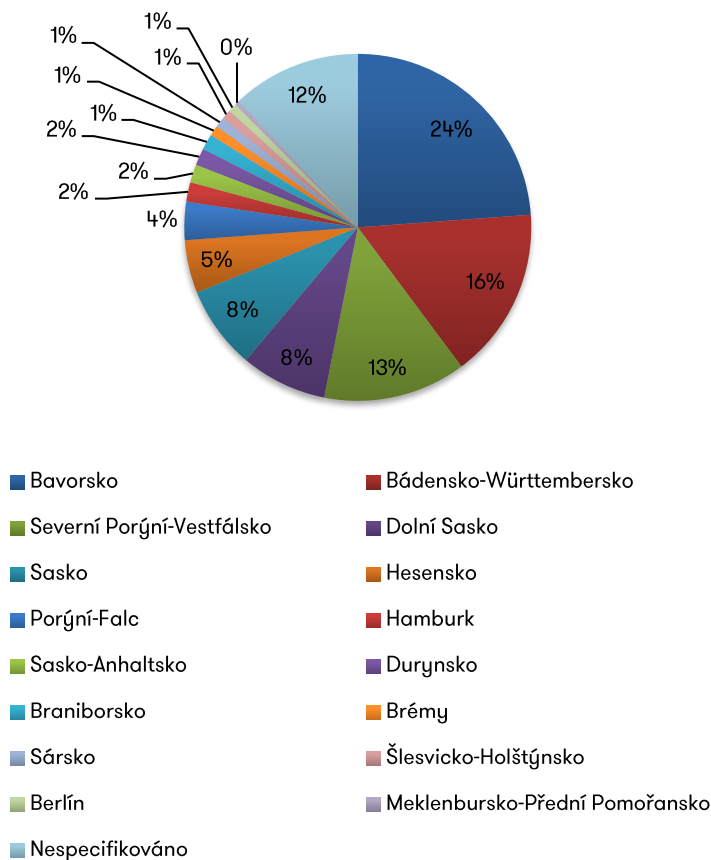
v procentech	
Bavorsko	23,84
Bádensko-Württembersko	15,97
Severní Porýní-Vestfálsko	13,3
Dolní Sasko	8,04
Sasko	7,73
Hesensko	4,94
Porýní-Falc	3,56
Hamburk	1,81
Sasko-Anhaltsko	1,69
Durynsko	1,59
Braniborsko	1,46
Brémy	0,96
Sársko	0,95
Šlesvicko-Holštýnsko	0,9
Berlín	0,78
Meklenbursko-Přední Pomořansko	0,44
Nespecifikováno	12,04

Zdroj: ČSÚ

Graf Podíl německých spolkových zemí na obratu zahraničního obchodu s ČR, 2017

Podíl německých spolkových zemí na obratu zahraničního obchodu s ČR, 2017

3.2. Přímé zahraniční investice

Německo je pro Českou republiku dlouhodobě nejvýznamnější zahraničním investorem¹⁴ Jeho podíl na všech zahraničních investicích v ČR od roku 1990 tvořil podle Analýzy obchodu a investic mezi ČR a Německem vydané Asociací malých a středních podniků a živnostníků ČR ve spolupráci s Czech Trade v květnu 2018 14,1 procenta. Podle Ministerstva průmyslu a obchodu (MPO) činil podíl německých investic v letech 1993 až 2016 dokonce 23 procent.¹⁵ V Česku působí mezi 3.500 až 4.000 společnostmi s německou kapitálovou účastí.

Nejvíce německých investic v ČR směřuje tradičně do výroby motorových vozidel, obchodu a obchodních služeb, peněžnictví, výroby elektropřístrojů a energetiky.¹⁶ První velkou investicí z Německa po roce 1990 byl vstup koncernu Volkswagen do Škody Mladá Boleslav. K dalším významným německým investorům v ČR patří například energetická společnost RWE Gas, firmy Siemens, AEG, Continental, Linde, Deutsche Telekom, Robert Bosch, Schoeller,

¹⁴ Německo je dlouhodobě hospodářským partnerem číslo 1, 25.8.2016, <https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/nemecko-je-dlouhodobě-hospodarským-partnerem-cislo-1--179702/>.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Německo: obchodní a ekonomická spolupráce s ČR, 24.10.2018, <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/nemecko-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr-19044.html>.

Knauf či E.ON. Mezi největší německé zaměstnavatele v ČR patří firmy Škoda Auto, Kaufland, Continental či Globus.¹⁷

Tabulka Příliv přímých zahraničních investic do ČR (v milionech eur)

Investorská země	2014	2015	2016	2017 *)
Belgie	-1.126,6	-213,6	-438,4	-711
Francie	510,7	199,3	639,5	820,7
Německo	2.119,6	904,5	2.292,0	3.687,4
Velká Británie	15,3	1.043,5	-560,6	370,7
Itálie	35,7	121	669	289,5
Nizozemsko	618	-2.048,3	1.848,1	-1.886,0
Rakousko	208,4	-104,4	-170,4	534,4
Švédsko	38,9	-112,7	222,6	-96,7
Švýcarsko	-115,7	-585,9	385,3	297,5
USA	-7,3	-806,8	73,6	-75,2
Celkem	4.140,5	419,3	8.873,3	6.580,7

*předběžné údaje

Zdroj: ČNB, DTIHK

Podíl investic do Německa na celkových tuzemských investicích v zahraničí od roku 1990 činil podle výše citované Analýzy obchodu a investic mezi ČR a Německem 2,5 procenta. V Německu působí na 150 firem s více než poloviční českou majetkovou účastí a více než třemi zaměstnanci.¹⁸ České investice v Německu nejčastěji plynou do automobilového průmyslu, stavebnictví, obchodu, chemického průmyslu, energetiky a potravinářství.

Velká část společností působících na německém trhu představuje zastoupení českých firem. Mezi nejvýznamnější z nich patří Škoda Auto, pro niž je SRN nejdůležitější trh, na nějž vyváží až 89 procent své produkce.¹⁹ Přední místa mezi českými investory v Německu zauímají také například firmy RD Germany (staví rodinné domy na klíč), Triton (vyrábí konstrukce pro rozvodné skříně a datové centrály) nebo vývozce pneumatik a gumárenských výrobků Mitas. K největším projektům posledních let patřily investice holdingu Agrofert do dusíkaté Stickstoffwerke Piesteritz a do největšího německého pekárenského koncernu Lieken. Dále také investice Energetického a průmyslového holdingu do hnědohelných dolů společnosti Mitteldeutsche Braunkohlengesellschaft GmbH (MIBRAG) a její nákup hnědohelné divize společnosti Vattenfall²⁰

¹⁷ Německé firmy v Česku investovaly přes půl biliónu, další projekty rozjednané. 25.8.2016, <https://www.novinky.cz/ekonomika/412863-nemecke-firmy-v-cesku-investovaly-pres-pul-bilionu-dalsi-projekty-rozjednane.html>

¹⁸ Německo: obchodní a ekonomická spolupráce s ČR, 24.10.2018, <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/nemecko-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr-19044.html>

¹⁹ Ibid.

²⁰ Ibid.

Tabulka Odliv přímých českých investic do zahraničí (v milionech eur)

	2014	2015	2016	2017 *)
Belgie	20,2	6,9	-15,6	3,6
Francie	31,7	58,4	38,4	5,6
Německo	515,7	249	-205,9	68,4
Velká Británie	-26,4	-10,8	7,8	35,4
Itálie	-14,3	12,2	-80,7	-50,1
Nizozemsko	-587,7	80,7	419,5	1.506,4
Rakousko	-12,9	3,6	5	-17,9
Švédsko	14,4	-0,6	3,3	-78,9
Švýcarsko	-17,9	40,2	-41,1	8,5
USA	9,5	61,2	-26,4	23,1
Celkem	1.221,0	2.242,7	1.972,5	1.441,3

*předběžné údaje

Zdroj: ČNB, DTIHK

Přímé zahraniční investice z Německa i řady dalších západních zemí za poslední tři dekády výrazně napomohly hospodářskému rozvoji České republiky a zvýšení produktivity i konkurenceschopnosti místní ekonomiky. V posledních letech je jejich příliv víceméně konstantní a směřuje zejména do zavedených firem, kterých se na českém trhu usídlilo relativně velké množství. Zahraniční investory do České republiky přilákaly zejména politicky a právně stabilní prostředí (od roku 2004 je ČR členskou zemí Evropské unie) a v mezinárodním srovnání dobře kvalifikovaná a levná pracovní síla.

Velcí němečtí investoři vkládají své peníze zejména do zpracovatelského průmyslu a energetiky a z jejich strategie vyplývá, že mají zájem o dlouhodobé a stále působení na českém trhu a rozvoj svých aktivit. Ve srovnání s jinými zahraničními investory také podstatnou část svého zisku v České republice reinvestují.

Tabulka Reinvestovaný zisk v ČR (v milionech eur)

Investorská země	2014	2015	2016	2017 *)
Belgie	436,5	317	299,7	446,4
Francie	288,1	124,1	315,4	368,4
Německo	881,3	676,4	837	1.266,2
Velká Británie	118,4	234,8	-100,7	85,8
Itálie	42,5	95,2	261,8	358,8
Nizozemsko	-1.186,0	-39,8	-83,4	268,1
Rakousko	481	378,7	382,6	520,7
Švédsko	7	60,7	28,3	3,8
Švýcarsko	-30,4	-667	155,8	261,7
USA	299,3	-26,3	130,5	21,1
Celkem	2.748,1	2.782,9	3.158,8	5.479,5

*předběžné údaje

Zdroj: ČNB, DTIHK

O tom, zda je objem německých reinvestic v ČR a dividend vyplácených do zahraničí správný, lze ale polemizovat. V roce 2017 podle předběžných údajů odplynulo z Česka na dividendách 55 procent příjmů z německých investic, v předchozích dvou letech dokonce 65 procent. Ekonomové a odboráři upozorňují, že férový poměr vůči českému hospodářství a pracujícím by měl být minimálně opačný.²¹

Česká vláda má přirozeně omezené nástroje k tomu, aby zahraniční firmy k podobné změně chování přiměla. K reinvesticím jim však může poskytnout vhodné podmínky a příležitosti, například prostřednictvím výstavby infrastruktury či daňových zvýhodnění. Klíčovou otázkou pro budoucnost však zůstává, zda Česko bude schopné poskytnout dostatek kvalifikované pracovní síly. Tento faktor rozhodne i o tom, zda se zemi podaří posunout od „montovny“ k ekonomice převážně produkující výrobky s vyšší přidanou hodnotou. Achillovou patou v tomto směru (i velkým rizikem pro příliv budoucích investic do high-tech oborů) zůstává selektivní a výrazně podfinancovaný vzdělávací systém, neschopný dlouhodobě generovat dostatek odborníků.²²

²¹ Reinvestice v ČR by ideálně měly tvořit přibližně 70 procent a dividendy vyplácené do zahraničí 30 procent celkových příjmů. Viz například Kamila Jušková. Jak zahraniční firmy dojí Česko. Odeče až 700 miliard ročně, Týden, 6.12.2017, https://www.tyden.cz/rubriky/byznys/cesko/jak-zahranicni-firmy-doji-cesko-odece-az-700-miliard-rocne_457806.html.

²² Viz například analýza Audit vzdělávacího systému v ČR: rizika a příležitosti. Eduin, 2017 https://www.eduin.cz/wp-content/uploads/2018/01/Audit_vzdelavaci_system_2017_short.pdf.

4. Ekologie

4.1. Postoje k ochraně životního prostředí a klimatické změně

V roce 2017 ukázal speciální průzkum Eurobarometr²³, že pro 94 procent Čechů i Němců je ochrana životního prostředí důležitá nebo velmi důležitá. Občané obou zemí se však již liší v přístupu k této problematice. Celých 91 procent dotázaných Němců soudí, že k ochraně životního prostředí mohou svým chováním přispět jednotlivci, z Čechů mělo stejný názor jen 79 procent dotázaných. Naprostá většina Němců (80 procent) je také přesvědčená, že by ekologická opatření měla být přijímána společně v rámci Evropské unie. Tento pohled sdílí podle průzkumu jen 45 procent Čechů.

V dalším speciálním průzkumu Eurobarometr²⁴ se ukázalo, že mírná většina Čechů (53 procent) klade v ekologii důraz zejména na ochranu přírodních zdrojů. Její důležitost vyzdvihuje i podstatná část dotázaných Němců (42 procent). Stejná část německých občanů je však zároveň přesvědčená, že by měl mít prioritu i důraz na rozvoj obnovitelných zdrojů energie.

Naprostá většina občanů obou zemí se shodne, že globální klimatické změny probíhají a více či méně je způsobuje lidská aktivita. Jen třetina Čechů (a 42 procent Němců) ovšem věří, že je za ně lidstvo odpovědné zcela. Většina dotázaných (58 procent Čechů a 53 procent Němců) věří, že za změny podnebí může člověk částečně. Tři procenta Němců a šest procent Čechů jsou toho názoru, že klimatickou změnu člověk nezpůsobuje vůbec. Dvě, respektive jedno procento pak nevěří v samotnou existenci změn klimatu.

4.2. Vládní politika ochrany životního prostředí

V roce 2015 činily vládní výdaje na ochranu životního prostředí v Spolkové republice 0,6 procenta HDP, v Česku 1,1 procenta HDP. Státní ekologické výdaje obou zemí přitom v letech 2005 až 2015 stagnovaly – v Německu se pohybovaly mezi zmíněnými 0,5 až 0,6 procenty HDP ročně, v Česku mezi 1,0 až 1,3 procenty.

Tabulka Výdaje vládních institucí na ochranu životního prostředí v % HDP

	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ČR	0,9	0,8	1,1	1	1,3	1,3	1	1	1,1
Německo	0,9	0,7	0,5	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6

Zdroj: Eurostat

4.3. Emise Co2

Množství emisí oxidu uhličitého (CO₂) na obyvatele kleslo v letech 1990 až 2015 v Německu i Česku. Ve Spolkové republice se snížilo z 11,8 tun v roce 1990 na 8,9 v roce 2015 a pokles byl ještě patrnější v Česku – z počátečních 14,5 tun na 9,4 tun v roce 2015.

²³ Speciální Eurobarometr 468: Postoje evropských občanů k životnímu prostředí, 2017, <<http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/ResultDoc/download/DocumentKy/81259>>.

²⁴ Speciální Eurobarometr 479: Budoucnost Evropy, 2018, <https://data.europa.eu/euodp/data/dataset/S2217_90_2_479_ENG>.

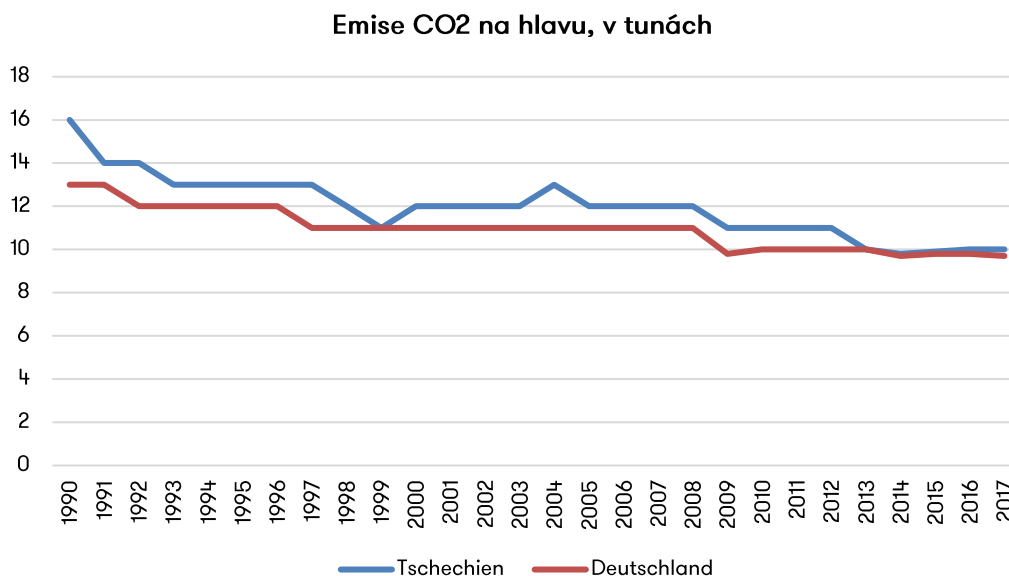

Tabulka Emise CO₂ na hlavu, v tunách

	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2016	2017
Česká republika	16	13	12	12	11	9,9	10	10
Německo	13	12	11	11	10	9,8	9,8	9,7

Zdroj: www.globalcarbonatlas.org/en/CO2-emissions

Graf Emise CO₂ na hlavu, v tunách

4.4. Emise skleníkových plynů

Emise skleníkových plynů²⁵ v letech 2000 až 2015 mírně poklesly v Německu i České republice. Jejich množství na hlavu činilo v roce 2000 v SRN 12,93 tun, o 15 let později 11,41 tun. V ČR se zredukovalo jejich množství ve stejném období ze 14,59 tun na 12,22 tun na obyvatele.

4.5. Komunální odpad

Produkce komunálního odpadu na hlavu²⁶ zůstává v Německu i Česku v posledních 20 letech relativně stabilní. Češi přitom vykazují výrazně nižší množství komunálního odpadu než Němci – v roce 2016 jej podle statistik vyprodukovali na obyvatele 339 kg, Němci 626 kg. Česko tak leží výrazně pod evropským průměrem, který činí 480 kg na hlavu, a Německo výrazně nad ním. Spolková republika ale na rozdíl od Česka vykazuje výrazně vyšší míru recyklace odpadu.²⁷

²⁵ Skleníkové plyny zahrnuté v Kjótském protokolu jsou: oxid uhličitý (CO₂), methan (CH₄), oxid dusný (N₂O), částečně fluorované uhlovodíky a řada dalších plynů, viz Global Carbon Budget, 2018, <www.globalcarbonproject.org/carbonbudget/>.

²⁶ Indikátor „Produkce komunálního odpadu“ měří množství odpadu, jež shromažďují obecní úřady a zpracovává se v odpadovém hospodářství. Z větší části jej tvoří odpady domácností, může ale zahrnovat i odpady z obchodů, kanceláří a veřejných institucí. Viz Eurostat, <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/cei_pco31>.

²⁷ Deponierungsanteil in der EU 2014 auf 28 Prozent gesunken,

5. Energetika

5.1. Jaderné reaktory

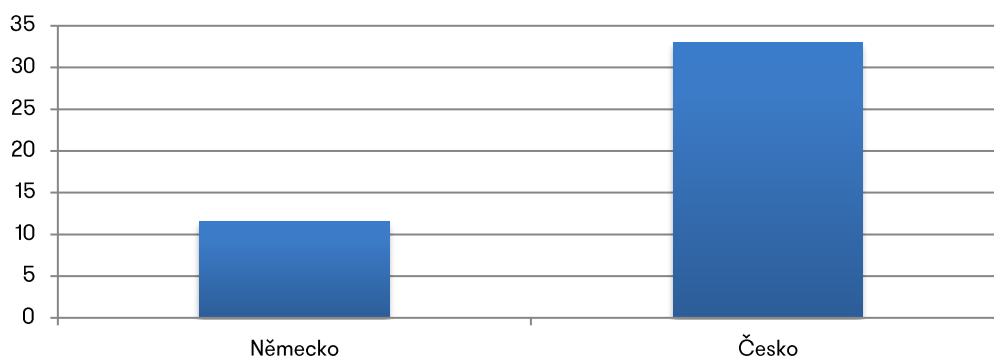
V Německu se v současné době nachází sedm činných jaderných reaktorů, v České republice je jich v provozu šest.²⁸ V roce 2011 rozhodl německý Spolkový sněm o odstoupení od jaderné energetiky a urychlení tzv. energetického obratu směrem k obnovitelným zdrojům energie. Poslední německé atomové elektrárny mají být uzavřeny do konce roku 2022.²⁹ Česká republika naopak plánuje jadernou energetiku rozvíjet a stavět nové reaktory.

Tabulka Podíl elektřiny vyrobené v atomových elektrárnách na celkové produkci (v %), 2017

Německo	11,5
Česko	33

Zdroj: Deutsches Umweltbundesamt

Graf Podíl elektřiny vyrobené v atomových elektrárnách na celkové produkci (v %), 2017

5.2. Národní energetický mix

Hlavní roli při výrobě elektrické energie hrají v České republice fosilní paliva. V roce 2017 činil jejich podíl na celkovém energetickém mixu 57,4 procenta, přičemž jeho největší část připadala na hnědé uhlí (téměř 44 procent z celkové produkce). Z jádra se v Česku v roce 2017 vyrobilo 35 procent elektrické energie a podíl obnovitelných zdrojů činil pouhých 7,6 procenta.

<https://www.euwid-recycling.de/news/politik/einzelansicht/Artikel/deponierungsanteil-in-der-eu-2014-auf-28-prozent-gesunken.html>.

²⁸ Spolkový úřad pro životní prostředí (Rakousko): Jaderné elektrárny v Evropě, <www5.umweltbundesamt.at/akwmap/mapFull.jsp>.

²⁹ Viz. §7 Odst. 1 Č. 6 Zákon o mírovém využití atomové energie, <www.gesetze-im-internet.de/atg/___7.html>.

Tabulka Zdroje energie a jejich podíl na výrobě elektrické energie v ČR (2017, v %)

Hnědé uhlí	43,8
Černí uhlí	5,4
Zemní plyn	5,5
Atomová energie	35
Obnovitelné zdroje	7,6
Ostatní	2,8

Zdroj: OTE.cz

Graf Zdroje energie a jejich podíl na výrobě elektrické energie v ČR (2017, v %)

Tabulka Zdroje energie a jejich podíl na výrobě elektrické energie v ČR (2000, v %)

Hnědé uhlí	58,5
Černí uhlí	12
Zemní plyn	6,3
Atomová energie	18,5
Obnovitelné zdroje	2,3
Ostatní	2,4

Zdroj: MPO

Graf Zdroje energie a jejich podíl na výrobě elektrické energie v ČR (2000, v %)

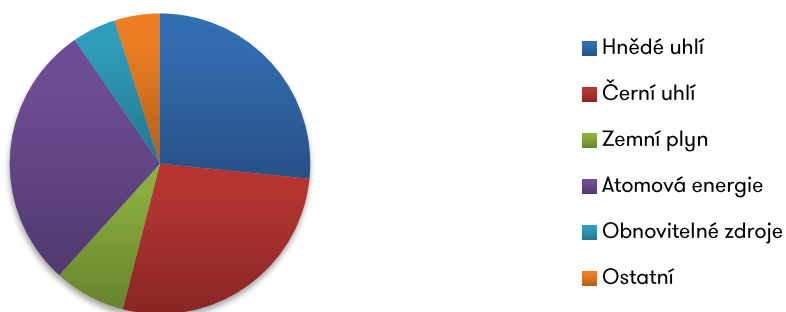
V Německu podíl atomové energie na celkovém objemu výroby plynule klesá. V roce 2010 tvořil ještě 22,2 procent, o sedm let později už jen 11,7 procenta. Poměrně k tomuto poklesu roste v Německu význam obnovitelných energií. V roce 2010 se z nich získalo 16,7 procenta elektrické energie, o sedm let později již 33,1 procenta. I ve Spolkové republice se na produkci elektrické energie nadále nejvyšší měrou podílejí fosilní paliva, zejména černé a hnědé uhlí. Podíl fosilních paliv na celkovém mixu činil v roce 2017 51,2 procent.

Tabulka Zdroje energie a jejich podíl na výrobě elektrické energie v SRN (1995, v %)

Hnědé uhlí	26,6
Černí uhlí	27,4
Zemní plyn	7,7
Atomová energie	28,7
Obnovitelné zdroje	4,7
Ostatní	4,9

Zdroj: AG-Energiebilanzen

Graf Zdroje energie a jejich podíl na výrobě elektrické energie v SRN (1995, v %)

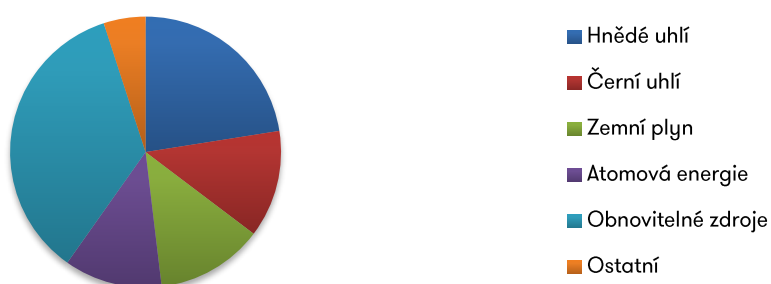

Tabulka Zdroje energie a jejich podíl na výrobě elektrické energie v SRN (2018, v %)

Hnědé uhlí	22,5
Černí uhlí	12,8
Zemní plyn	12,8
Atomová energie	11,7
Obnovitelné zdroje	35,2
Ostatní	5

Zdroj: AG-Energiebilanzen

Graf Zdroje energie a jejich podíl na výrobě elektrické energie v SRN (2018, v %)

V obou zemích nicméně dochází k postupnému utlumování těžby uhlí. V Česku poklesla těžba v letech 2000 až 2016 o 51,4 procenta, v Německu ve stejném období o 81,4 procenta.

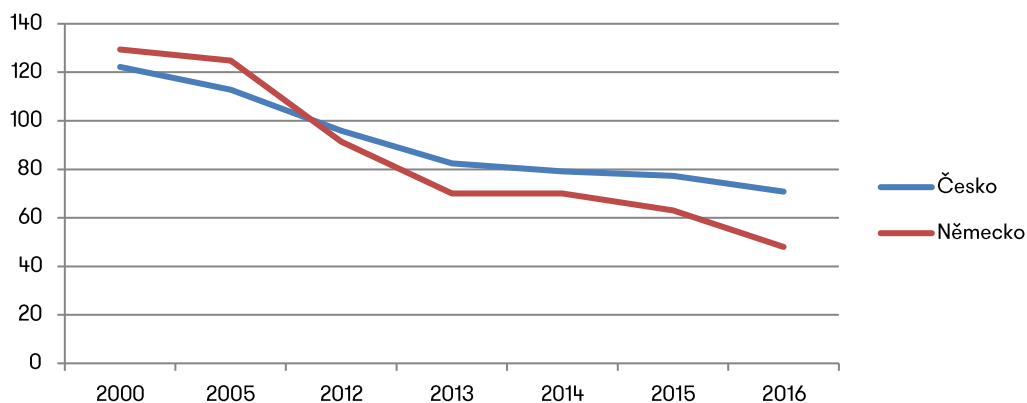
Tabulka Těžba uhlí

	2000	2005	2012	2013	2014	2015	2016
Česko	122,2	112,8	95,9	82,5	79,1	77,3	70,8
Německo	129,4	124,8	91,4	70,1	70	63	48

2010, Referenční rok = 100

Zdroj: Eurostat

Graf Těžba uhlí

6. Cestovní ruch

Turismus je pro Českou republiku i Německo významným hospodářským odvětvím. Obě země vykazují podobnou intenzitu cestovního ruchu (měřeno počtem přenocování rezidentů a nerezidentů na počet obyvatel).³⁰ Poměr příjmů z tohoto sektoru služeb k HDP je ovšem vyšší v České republice. V letech 2012 až 2017 činil 3,2 procenta, v SRN jen 1,1 procenta.³¹ Podle Eurostatu bylo v cestovním ruchu v roce 2015 zaměstnáno na 190.000 Čechů a 2,3 milionu Němců, novější národní statistiky uvádějí ještě vyšší čísla.³²

Na cestovním ruchu za soukromým účelem se v evropském srovnání podílí nadprůměrný počet Čechů i Němců. Během roku 2017 uskutečnilo alespoň jednu turistickou cestu za soukromým účelem 81,6 procenta Čechů a 72,4 procenta Němců. Evropský průměr činil v daném roce 62 procent obyvatel.³³ Ve srovnání s Němci tráví ale čeští turisté průměrně dvakrát méně nocí v zahraničí.³⁴

Přes svoji geografickou blízkost nepatří Německo pro Čechy (ani ČR pro Němce) mezi nejoblíbenější cíle delších turistických cest. Češi nejčastěji jezdí do Chorvatska, na Slovensko a do Itálie a v celoevropském srovnání málo používají leteckou dopravu.³⁵ Němci při cestách delších než pět dní preferují Španělsko, Itálii a Turecko.³⁶

Atraktivnější jsou sousední země pro Čechy a Němce při kratších cestách. Německo je pro Čechy při turistických cestách trvajících 1-3 dny třetí nejčastější

³⁰ Viz odkaz Zdrojové tabulky pro tabulky a obrázky (MS Excel),

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Tourism_statistics/cs

³¹ Pro srovnání – zeměmi s nejvyšším poměrem příjmů z cestovního ruchu k HDP byly v témže období Chorvatsko (19,3 procent), Kypr (14,1 procent) a Malta (13,7 procenta),

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Travel_receipts_and_expenditure_in_balance_of_payments,_2012-2017.png

³² Eurostat. Statistics Explained. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Number_of_persons_employed,_2015.png

Podle ČSÚ pracovalo v roce 2016 v cestovním ruchu v ČR 231.000 osob a jejich podíl na celkové zaměstnanosti v národním hospodářství činil 4,4 procenta. Viz Počet turistů roste a Česko na své oblíbenosti stále víc vydělává,

https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/cestovni-ruch-cesky-statisticky-urad-turista-cesko-miliardy.A180404_103919_ekonomika_tanc

Podle analýzy Německého svazu turistů (Deutscher Tourismusverband) Zahlen, Daten, Fakten 2017 činil podíl osob pracujících v turistu na celkovém počtu pracujících 6,8 procenta a branže celkově zaměstnává na 2,9 milionu osob.

³³ Viz odkaz Zdrojové tabulky pro tabulky a obrázky (MS Excel),

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Tourism_statistics/cs

³⁴ Ibid.

³⁵ Kdepak letadlo, na dovolenou jezdí Češi autem. Chorvatsko pořád vede,

https://www.idnes.cz/cestovani/kolem-sveta/chorvatsko-cesti-turiste-cesko-dovolena-leto-destinace-bulharsko-egypt.A180403_112118_kolem-sveta_hig. Viz také

<https://www.mmr.cz/getmedia/a6e7ee4f-2a6f-46a4-ac13-099bc5477e3f/Vyjezdovy-a-domaci-CR-rok-2015-z.pdf>.

³⁶ Deutscher Tourismusverband: Zahlen-Data-Fakten 2017,

https://www.deutscher-tourismusverband.de/fileadmin/Mediendatenbank/Bilder/Presse/Presse_PD_F/ZDF_2017.pdf.

³⁷ ČSÚ: Časové řady: https://www.czechtourism.cz/getattachment/Institut-turismu/Marketingovy-vyzkum/Country-Reporty/Country-Report-Nemecko-2017/country-report_nemecko_2017.pdf.aspx?ext=.pdf.

destinací (za Slovenskem a Rakouskem)³⁷ a Česko pro Němce pátým nejčastějším cílem (za Rakouskem, Nizozemím, Francií a Itálií).³⁸

Počet přenocování českých turistů v Německu přes drobné výkyvy v posledních 20 letech neustále roste, za poslední dekádu se více než zdvojnásobil. Na jednu cestu jich však v průměru připadá méně (2,7 v roce 1996 oproti 2,1 v roce 2017, viz graf).

Nejoblíbenějšími cíli Čechů v Německu jsou spolkové země Bavorsko, Bádensko-Württembersko a Berlín, následují Severní Porýní-Vestfálsko a Sasko. Češi v SRN nejčastěji navštěvují kulturní památky, kavárny a restaurace a cestují po městech a za nákupy.³⁹

Tabulka Příjezdy, přenocování a průměrná doba pobytu českých hostů v ubytovacích zařízeních v SRN

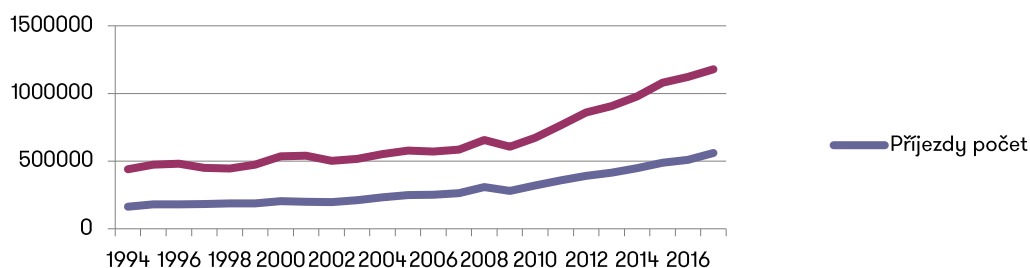
Rok	Příjezdy	Přenocování	Průměrná doba pobytu
	počet	počet	dní
1995	180973	474836	2,6
2000	203214	536153	2,6
2005	248674	577457	2,3
2010	321013	672511	2,1
2011	358564	764234	2,1
2012	391956	859030	2,2
2013	414541	906153	2,2
2014	447509	977959	2,2
2015	488696	1080066	2,2
2016	508486	1121455	2,2
2017	560010	1178673	2,1

Zahrnuta ubytovací zařízení s minimálním počtem lůžek 9, od 2011 10 lůžek, resp. 3 (od 2011 10) campingových míst. Ubytování v kempech zahrnuto od roku 2004.

Zdroj: Spolkový statistický úřad

Graf Hosté z ČR v ubytovacích zařízeních v SRN

Hosté z ČR v ubytovacích zařízeních v SRN

³⁷ https://www.czso.cz/csu/czso/cru_cr; Pokud se započítají i jednodenní výlety a služební cesty, představuje Německo údajně vůbec nejčastější zahraniční cíl Čechů. viz Martina Schneibergova, Immer mehr Tschechen besuchen Deutschland, Radio Prag, 23.3. 2018,

<https://www.radio.cz/de/rubrik/wirtschaftsmagazin/immer-mehr-tschechen-besuchen-deutschland>
³⁸ https://www.deutschertourismusverband.de/fileadmin/Mediendatenbank/Bilder/Presse/Presse_PDF/ZDF_2017.pdf

³⁹ Martina Schneibergova, Immer mehr Tschechen besuchen Deutschland, Radio Prag, 23.3. 2018, <https://www.radio.cz/de/rubrik/wirtschaftsmagazin/immer-mehr-tschechen-besuchen-deutschland>

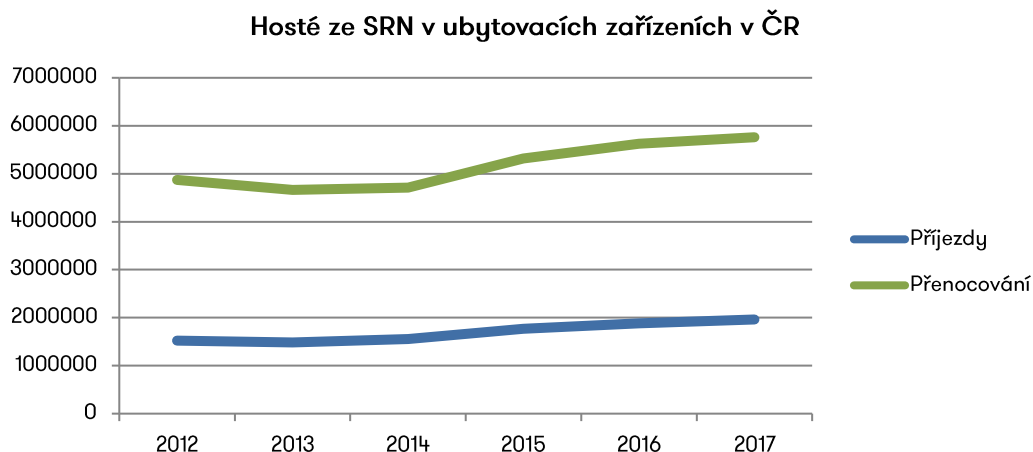
V roce 2017 přijelo do České republiky přes 1,9 milionu německých turistů⁴⁰, jejich počet meziročně vzrostl o 3,9 %. Průměrně v zemi pobýli téměř čtyři dny. Do Česka je podle analýzy Czech Tourism Country Report Německo 2017 lákají zejména relativně levná ubytovací zařízení, cenově dostupné lázeňské služby a zlepšující se služby v českých lyžařských areálech a regionech, dále také gastronomie a unikátní turistické produkty. Nejvíce Němců směřovalo v roce 2017 při svých cestách do Prahy (přes 900.000) a do Karlovarského kraje (336.000), nejméně do Pardubického kraje (13.000).⁴⁰

Tabulka Příjezdy, přenocování a průměrná doba pobytu německých hostů v ubytovacích zařízeních v ČR

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Příjezdy	1521246	1484169	1553370	1766539	1881095	1962582
Přenocování	4873331	4663406	4709460	5320339	5623891	5760866
Průměrná délka pobytu	3,2	3,1	3	3	3	2,9

Zdroj: ČSÚ

Graf Hosté ze SRN v ubytovacích zařízeních ČR

⁴⁰ Country report: Německo, https://www.czechtourism.cz/getattachment/Institut-turismu/Marketingovy-vyzkum/Country-Reporty/Country-Report-Nemecko-2017/country-report_nemecko_2017.pdf.aspx?ext=.pdf.

7. Doprava

7.1. Dálnice

Německo disponuje s 36 km na 1.000 km² pátou nejhustší dálniční sítí v Evropské unii. Na prvním místě je s 81 km na 1.000 km² Nizozemsko, po němž následují Lucembursko, Belgie a Slovinsko. Česká dálniční síť oproti tomu patří s 10 km dálnic na 1.000 km² v Evropě k těm méně hustým.

Tabulka Hustota dálniční sítě (kilometry v poměru k hustotě obyvatel)

Německo	0,15
Česko	0,007

Graf Hustota dálniční sítě (kilometry v poměru k hustotě obyvatel)

V současné době využívá Česká republika čtyři přeshraniční dálniční tahy. Do Spolkové republiky vedou dva – česká D5 se napojuje na A6 směrem na Norimberk a D8 na A17 ve směru na Drážďany. Plánováno je do budoucnosti celkem 11 dálničních spojení do ciziny.⁴¹

7.2. Hraniční přechody – silnice

Na 811 kilometrů dlouhé hranici mezi Českou republikou a Německem se nachází celkem 23 hraničních přechodů pro osobní vozidla. Nejvíce frekventované jsou přechody Petrovice – Bahratal na dálničním tahu D8/A17 a Rozvadov – Waidhaus na spojnici D5/A6. Německá dálnice A6 vede od české hranice přes jih SRN až na hranici s Francií.⁴²

7.3. Železnice

Podle Eurostatu má Česká republika se 124 km na 1.000 km² nejhustší železniční síť v Evropě, Německu se 108 km na 1.000 km² patří druhé místo.

⁴¹ Autobahnkarte Tschechiens, <www.autobahn.cz/autobahnen>.

Autobahn D11 soll 2025 Prag mit Polen verbinden. Radio Prag, 24.01.2017, <www.radio.cz/de/rubrik/wirtschaftsmagazin/autobahn-d11-soll-2025-prag-mit-polen-verbinden>.

⁴² Státní hranice ČR – hraniční přechody, <www.cisjr.cz/doc/prechody.htm>. Hraniční přechody <www.prepravce.cz/index.asp?menu=240&record=3096>.

Státní společnost Správa železniční dopravní cesty (SŽDC), která vlastní a provozuje železniční trati v České republice, v současné době modernizuje a buduje nejdůležitější trasy, které mají prostřednictvím čtyř koridorů spojit Prahu s důležitými městy a napojit českou síť na nejvýznamnější evropské železniční magistrály. Na těchto tranzitních koridorech by měly v budoucnu jezdit vlaky rychlostí 160 km/h až 230 km/h.⁴³

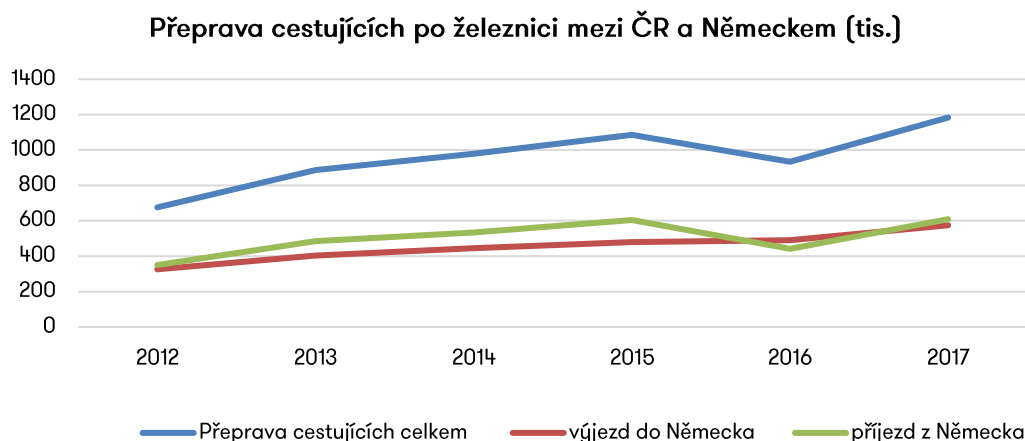
Počet osob, které cestují mezi Českou republikou a Německem vlakem, se v posledních letech téměř zdvojnásobil – z přibližně 676.000 v roce 2012 na téměř 1,2 milionu v roce 2017.

Tabulka Přeprava cestujících po železnici mezi ČR a Německem (tis.)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Přeprava cestujících celkem	675,9	887,3	979,5	1085,4	932,9	1183,7
výjezd do Německa	325,8	403,1	445,4	480,1	491,1	574,6
příjezd z Německa	350,1	484,1	534,1	605,3	441,8	609,1

Zdroj: Ministerstvo dopravy ČR

Graf Přeprava cestujících po železnici mezi ČR a Německem (tis.)

7.4. Hraniční přechody – železnice

Na česko-německé hranici spojuje obě země celkem 13 železničních přechodů. Čtyři z nich se nacházejí na česko-bavorské, devět na česko-saské hranici.⁴⁴ Žádný ze čtyř česko-bavorských přechodů přitom není v současné době elektrifikovaný. Elektrifikace drah je přitom základní podmínkou pro budování nových tras a zrychlení železničního spojení mezi oběma zeměmi. Německé dráhy chtějí v následujících letech do výstavby tras v severovýchodním Bavorsku výrazně investovat. Modernizace se má týkat i tras mezi Marktredwitz a Schirndingem a Schwandorfem a Furth im Wald v česko-německém pohraničí, které by měly být

⁴³ Ministerstvo dopravy ČR – tranzitní železniční koridory, <www.mdcz.cz/Dokumenty/Drazni-doprava/Zeleznicni-infrastruktura/Tranzitni-zeleznicni-koridory>.

⁴⁴ Deutschland und Tschechien: Eisenbahn-Grenzübergänge, die Menschen verbinden. Allianz pro Schiene, 25.08.2017, <www.allianz-pro-schiene.de/themen/aktuell/deutschland-tschechien-grenzuebergaenge/>.

elektrifikovány. Zrychlit by se tím mělo především spojení z Prahy do Norimberka a Mnichova.⁴⁵

Nejdůležitější železniční hraničním přechod mezi Saskem a ČR s velkým objemem osobní i nákladní dopravy je Bad Schandau – Dolní Žleb (Niedergrund) na trase Praha- Drážďany. Tento železniční přechod je také jediný elektrifikovaný a dvoukolejný. V současné době se mezi Prahou a Drážďanami plánuje výstavba vysokorychlostní železnice, která by měla zkrátit čas cesty mezi oběma městy na méně než hodinu. Přesun osobní a nákladní přepravy ze silnic na železnici má zároveň ulehčit kaňonu Labe od hluku a dopravní zátěže.⁴⁶

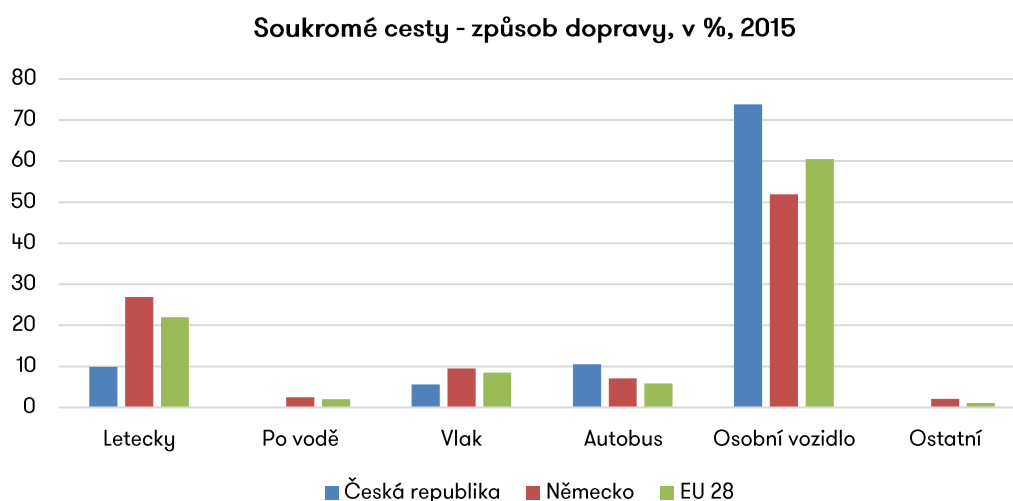
7.5. Soukromé cesty a dovolené

Tabulka Soukromé cesty - způsob dopravy, v %, 2015

	Letecky	Po vodě	Vlak	Autobus	Osobní vozidlo	Ostatní
Česká republika	9,9		5,6	10,5	73,8	
Německo	26,9	2,5	9,5	7,1	51,9	2,1
EU 28	22	2	8,5	5,8	60,5	1,1

Zdroj: Eurostat

Graf Soukromé cesty - způsob dopravy, v %, 2015

Pro soukromé cesty využívají Češi podle údajů z roku 2015 nejčastěji osobní automobil (celkem 73,8 procent občanů), přibližně desetina Čechů cestuje na dovolenou autobusem, podobný počet letadlem a asi jen 5,6 vlakem. I v Německu je osobní auto nejčastějším dopravním prostředkem pro soukromé cesty. Využívá je 51,9 procent obyvatel. Němci mnohem častěji než Češi na dovolenou létají (z 26,9 procent) nebo cestují vlakem (9,5 procenta). Češi tráví častěji než Němci dovolenou ve své vlastní zemi. V roce 2016 jich strávilo v Česku dovolenou

⁴⁵ Bahnausbau Nordostbayern.Gesamtprojekt, <www.bahnausbau-nordostbayern.de/gesamtprojekt.html>.

⁴⁶ Eisenbahn-Neubaustrecke Dresden-Prag, <www.nbs.sachsen.de/13670.html>. Aktueller Sachstand zur Neubaustrecke Dresden – Prag, Medienservice Sachsen, 29.11.2018, <www.medienservice.sachsen.de/medien/news/222180>.

66,1 procenta, v témže roce se rozhodlo ve dnech volna zůstat v Německu 41,1 Němců.⁴⁷

7.6. Nákladní doprava

Pro nákladní dopravu se v Německu využívají především kamiony. V roce 2017 se z celkových 4.604.838 tisíc tun zboží přepravilo 3.642.900 tisíc tun po silnicích. Na druhém místě je pak s velkým odstupem železnice – ve stejném roce se po ní přepravilo 348.559 tisíc tun zboží.⁴⁸ V Česku je situace obdobná. V roce 2017 se po místních silnicích přepravilo 525.945 tisíc tun zboží, po železnici se jich přepraví necelá pětina (96.516 tisíc tun).

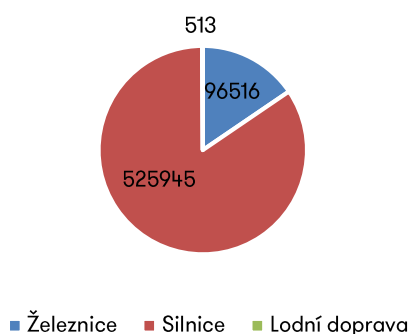
Tabulka ČR: nákladní doprava podle způsobu přepravy, v 1000 t, 2017

Železnice	96516
Silnice	525945
Lodní doprava	513

Zdroj: Eurostat

Graf ČR: nákladní doprava podle způsobu přepravy, v 1000 t, 2017

ČR: nákladní doprava podle způsobu přepravy,
v 1000 t, 2017

⁴⁷ Eurostat: Soukromé cesty podle destinací, <www.czso.cz/csu/czso/cru_cr>.

⁴⁸ Spolkový statistický úřad, www.destatis.de/DE/ZahlenFakten/Wirtschaftsbereiche/TransportVerkehr/Gueterverkehr/Tabellen/GueterbefoerderungLR.html.

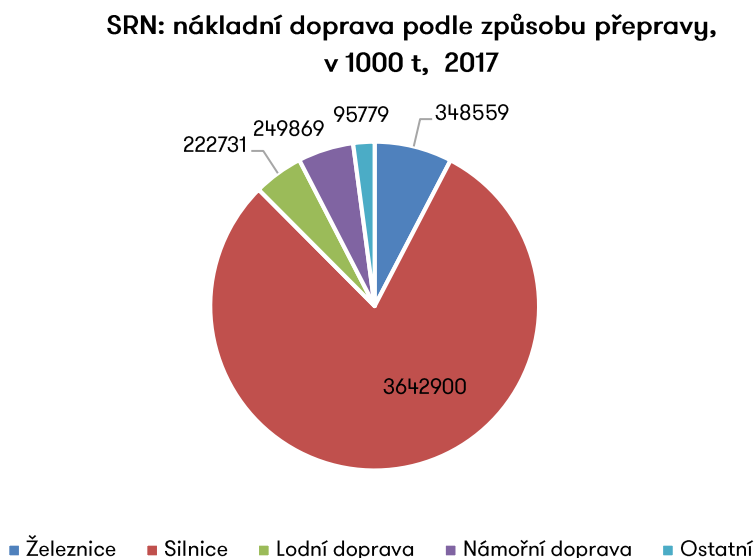

Tabulka SRN: nákladní doprava podle způsobu přepravy, v 1000 t, 2017

Železnice	348559
Silnice	3642900
Lodní doprava	222731
Námořní doprava	249869
Ostatní	95779

Zdroj: Statistisches Bundesamt

Graf SRN: nákladní doprava podle způsobu přepravy, v 1000 t, 2017

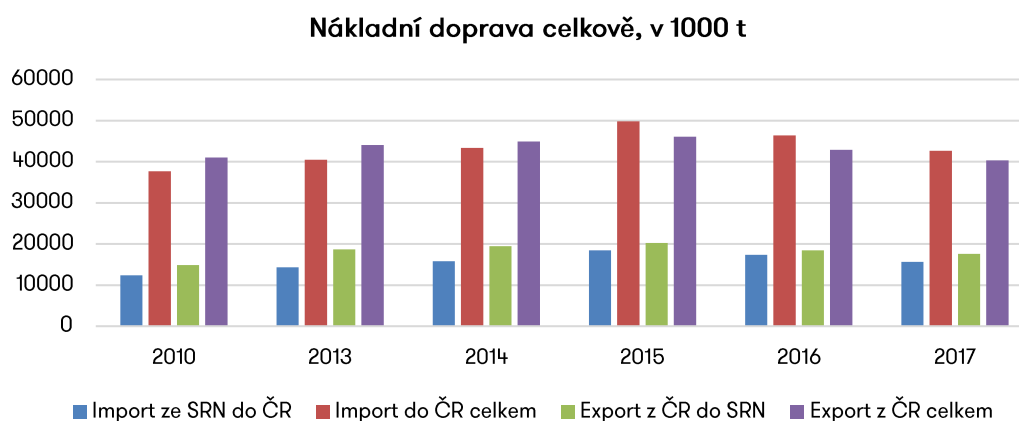
V roce 2017 se do Česka dovezlo 42.630 tisíc tun zboží, z toho 15.623 tisíc tun pocházelo z Německa. Německo je pro Českou republiku nejdůležitějším importérem, druhým v pořadí je s 10.277 tisíci tunami Slovensko.

Český export zahrnoval v roce 2017 40.324 tisíc tun zboží, z toho 17.558 tisíc tun směřovalo do Německa. SRN je tedy pro Česko nejen největším importérem, ale i největší exportní destinací. ČR je naopak pro Německo sedmým nejdůležitějším importérem a dvanáctou nejdůležitější exportní destinací.⁴⁹

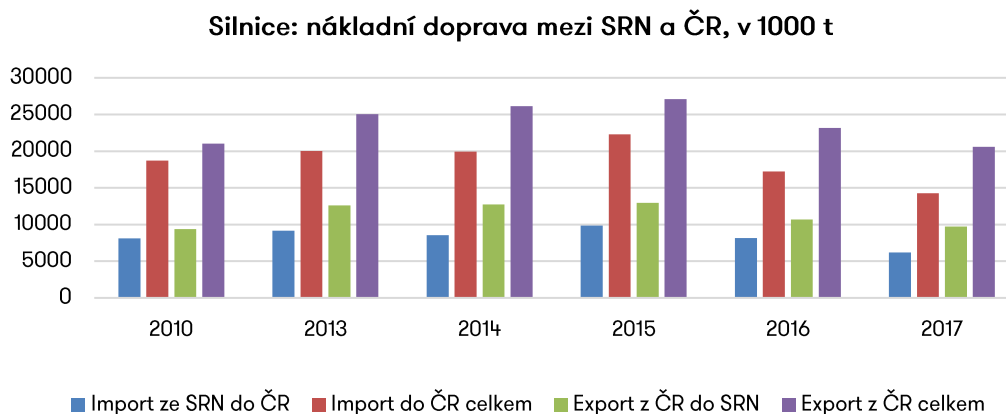
⁴⁹ Ministerstvo dopravy ČR: Statistika nákladní dopravy, <www.sydos.cz/cs/proudy.htm>. Statistisches Bundesamt: Außenhandel. Rangfolge der Handelspartner im Außenhandel der Bundesrepublik Deutschland. Spolkový statistický úřad 2018, <www.destatis.de/DE/ZahlenFakten/GesamtwirtschaftUmwelt/Aussenhandel/Tabellen/RangfolgeHandelspartner.html>. Viz také kapitola Zahraniční obchod.

Tabulka Nákladní doprava celkově, v 1000 t

	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Import ze SRN do ČR	12407	14340	15828	18468	17325	15623
Import do ČR celkem	37662	40483	43386	49813	46408	42630
Export z ČR do SRN	14894	18685	19439	20264	18420	17558
Export z ČR celkem	41041	44075	44903	46072	42893	40324

Zdroj: Ministerstvo dopravy ČR**Graf Nákladní doprava celkově, v 1000 t****Tabulka Silnice: nákladní doprava mezi SRN a ČR, v 1000 t**

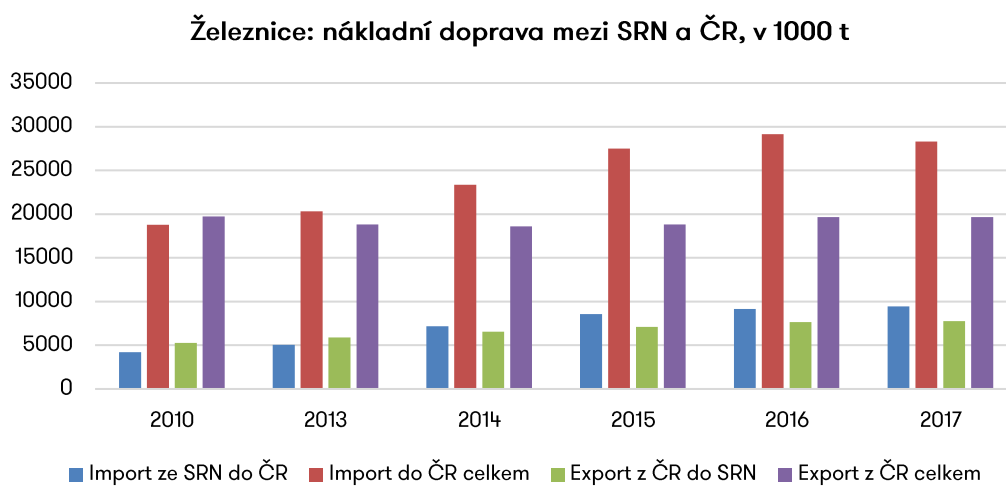
	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Import ze SRN do ČR	8098	9179	8572	9868	8149	6174
Import do ČR celkem	18705	20028	19923	22282	17218	14282
Export z ČR do SRN	9369	12588	12729	12948	10702	9745
Export z ČR celkem	21019	25030	26132	27116	23151	20601

Zdroj: Ministerstvo dopravy ČR**Graf Silnice: nákladní doprava mezi SRN a ČR, v 1000 t**

Tabulka Železnice: nákladní doprava mezi SRN a ČR, v 1000 t

	2010	2013	2014	2015	2016	2017
Import ze SRN do ČR	4193	5061	7193	8584	9146	9432
Import do ČR celkem	18790	20318	23372	27486	29138	28319
Export z ČR do SRN	5263	5883	6565	7117	7649	7772
Export z ČR celkem	19747	18812	18598	18838	19650	19661

Zdroj: Ministerstvo dopravy ČR

Graf Železnice: nákladní doprava mezi SRN a ČR, v 1000 t

Objem přepravních proudů mezi oběma zeměmi dlouhodobě stoupá. V letech 2010 až 2017 se výrazně zvýšil také objem železniční dopravy zboží, který stoupl na více než dvojnásobek v případě dovozu z Německa téměř o polovinu při vývozu z ČR do SRN. V budoucnosti se má železniční nákladní doprava ještě více rozvíjet a odlehčit přetíženým silnicím. Česko je důležitým tranzitním prostorem na evropských trasách – z devíti hlavních evropských tras pro dopravu zboží jich zemí probíhají tři.⁵⁰ V roce 2016 schválila česká vláda novou koncepci nákladní dopravy, podle níž má být infrastruktura pro nákladní dopravu výrazně rozvinuta, a to zejména na železnici. Cílem je, aby bylo do roku 2030 přesunuto minimálně 30 procent současného objemu dopravy nákladními auty na trasách delších než 300 km na železnici nebo vodní cesty.⁵¹

⁵⁰ Koridory nákladní dopravy probíhající přes ČR jsou Baltsko-jaderský (Gdyně-Katowice-Ostrava-Bratislava-Terst-Ravenna), Východ-východní Středomoří (Praha-Budapešť-Sofie-Soluň-Athény), k níž patří i trasa Drážďany-Praha a koridor Rýn-Dunaj, k němuž patří i úsek Štrasburk-Frankfurt nad Mohanem-Norimberk-Praha.

Tschechien will mehr Fracht auf die Schiene bringen, 20.02.2017, <<https://www.gtai.de/GTAI/Navigation/DE/Trade/Maerkte/suche,t=tschechien-will-mehr-fracht-auf-die-schiene-bringen,did=1647466.html>>.

⁵¹ Ibid.

8. Věda a výzkum

Zjednodušeného srovnání vyplývá, že Česká republika vydává na vědu a výzkum v poměru ke svému HDP i k celkovým vládním výdajům výrazně méně prostředků než Německo. V roce 2017 dosáhl objem všech prostředků vynaložených na výzkum a vývoj podle Českého statistického úřadu rekordní výše 90,4 miliardy korun a činil 1,79 procenta HDP. Tento podíl je ale stále nižší než v letech 2013 až 2015, kdy se ČR přiblížila průměru zemí EU.⁵²

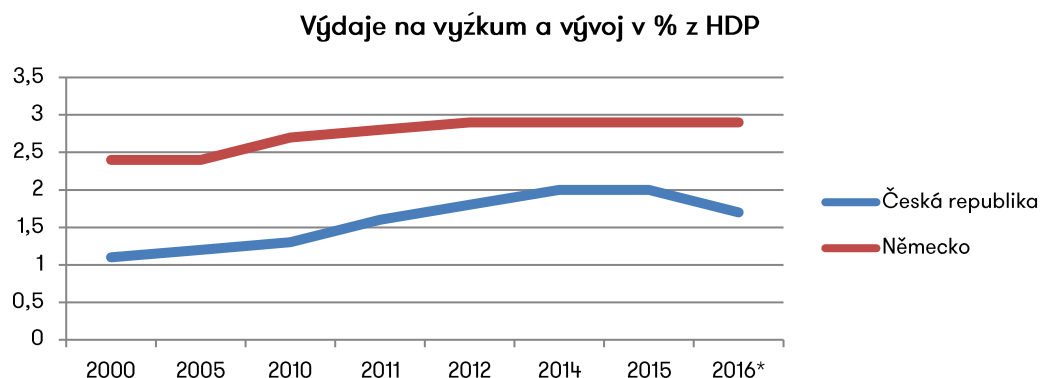
Tabulka Výdaje na výzkum a vývoj v % z HDP

	2000	2005	2010	2011	2012	2014	2015	2016*
Česká republika	1,1	1,2	1,3	1,6	1,8	2	2	1,7
Německo	2,4	2,4	2,7	2,8	2,9	2,9	2,9	2,9

* údaje z let 2015-2016 jsou jen přibližné

Zdroj: Eurostat

Graf Výdaje na výzkum a vývoj v % z HDP

⁵² K meziročnímu nárůstu o více než 10 miliard korun přispěl však nejvíce podnikatelský sektor a jeho podíl na financování výzkumu v ČR tím vzrostl na 60 procent (dvě třetiny z toho tvoří podniky pod zahraniční kontrolou). Většina těchto výdajů se vynakládá uvnitř samotných podniků a do vysokoškolského či vládních sektorů z nich plyne pouhých 5 procent. Viz Výdaje na výzkum a vývoj meziročně vzrostly o třináct procent. Věda a výzkum, 24.10.2018, <https://vedavyzkum.cz/politika-vyzkumu-a-vyvoje/politika-vyzkumu-a-vyvoje/vydaje-na-vyzkum-a-vyvoj-mezirocn-vzrostly-o-13-procent>.

Z prohlášení vlády ČR nicméně vyplývá, že by v následujícím období (2019-2030) měl být na další rozvoj výzkumu vývoje a inovací kladen mimořádný důraz, viz Česká republika míří mezi technologické lídry, 23.1.2019, <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/ceska-republika-miri-mez-technologicke-lidry-171379/>.

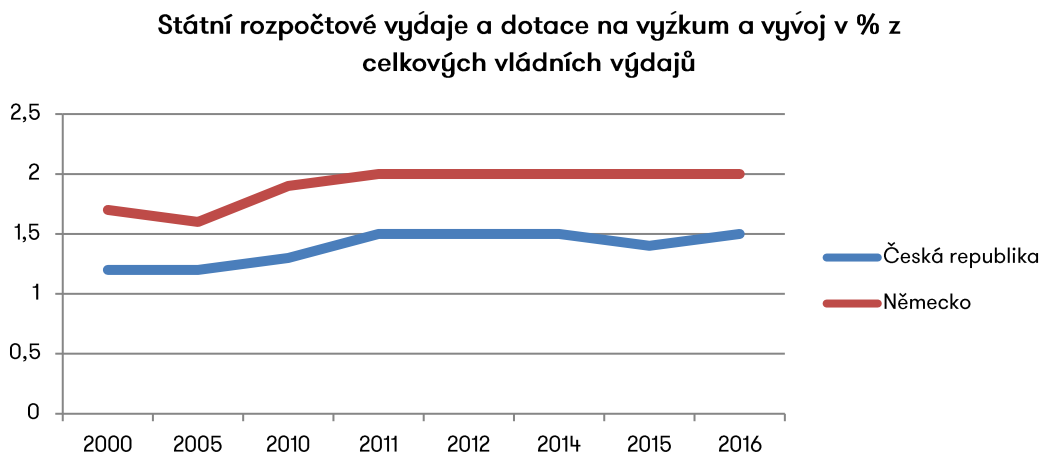
Tabulka Státní rozpočtové výdaje a dotace na výzkum a vývoj (GBAORD) v % z celkových vládních výdajů

	2000	2005	2010	2011	2012	2014	2015	2016
Česká republika	1,2	1,2	1,3	1,5	1,5	1,5	1,4	1,5
Německo	1,7	1,6	1,9	2	2	2	2	2

* údaje z let 2015-2016 jsou jen přibližné

Zdroj: Eurostat

Graf Státní rozpočtové výdaje a dotace na výzkum a vývoj (GBAORD) v % z celkových vládních výdajů

8.1. Obchod s high-tech výrobky

Podíl exportu high-tech výrobků na celkovém českém i německém vývozu v posledních letech kontinuálně stoupá a v obou zemích se pohybuje kolem 15 procent.

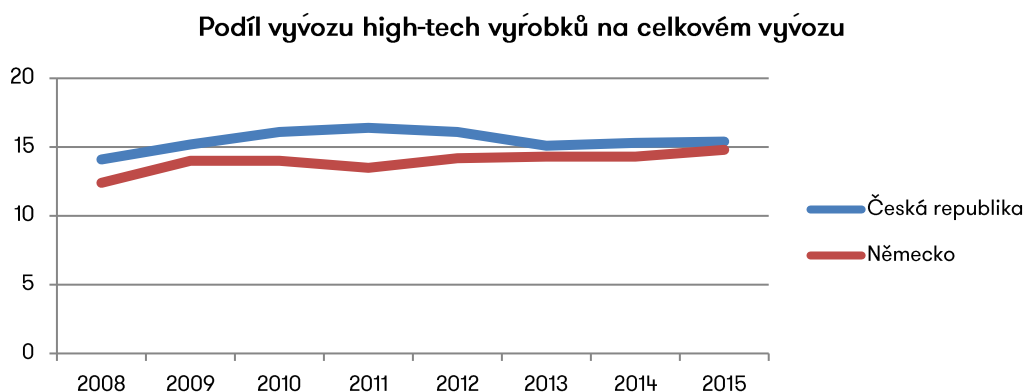

Tabulka Podíl vývozu high-tech výrobků na celkovém vývozu

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Česká republika	14,1	15,2	16,1	16,4	16,1	15,1	15,3	15,4
Německo	12,4	14	14	13,5	14,2	14,3	14,3	14,8

Zdroj: Eurostat

Graf Podíl vývozu high-tech výrobků na celkovém vývozu

Hodnota vývozu high tech výrobků z České republiky do Německa stoupla mezi lety 1993 až 2017 čtyřicetinasobně. Hlavními položkami obchodní výměny mezi oběma zeměmi jsou dlouhodobě výpočetní technika, elektronika, telekomunikační a vědecké přístroje.

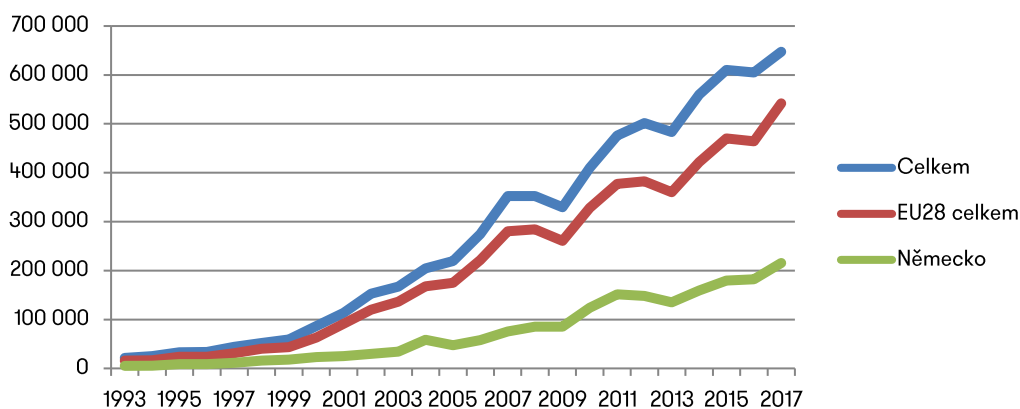
Tabulka Vývoz high-tech zboží z České republiky (v mil. Kč)

Rok	Celkem	EU28 celkem	Německo
1995	33 158	23 667	8 803
2000	86 974	63 029	23 487
2001	113 492	91 286	25 031
2002	152 620	120 207	29 563
2003	167 362	136 656	34 107
2004	204 674	167 620	58 299
2005	219 748	175 082	47 275
2010	410 231	328 449	123 835
2011	475 962	377 236	151 667
2012	501 751	382 436	148 402
2013	483 223	359 985	134 796
2014	559 825	421 535	159 388
2015	610 043	469 949	179 851
2016	604 812	464 010	182 195
2017	647 405	541 960	215 552

Zdroj: ČSÚ, Databáze statistiky zahraničního obchodu

Graf Vývoz high-tech zboží z České republiky (v mil. Kč)

Vývoz high-tech zboží z České republiky

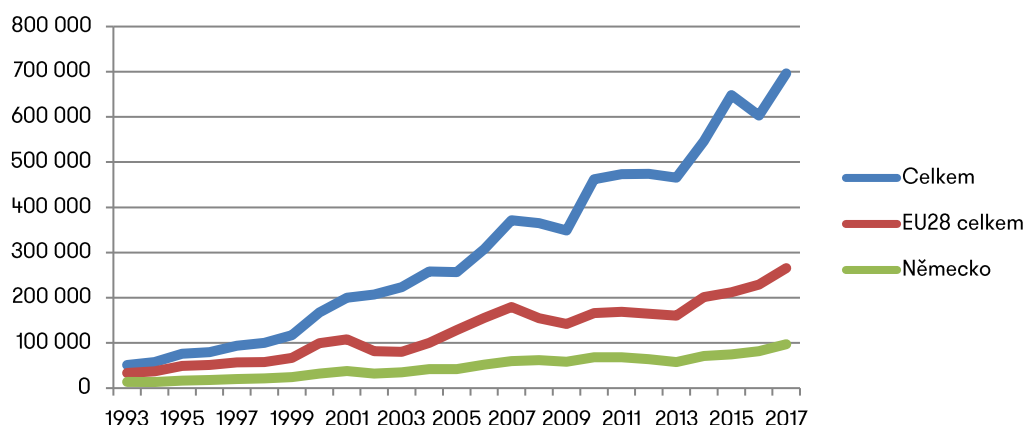
Tabulka Dovoz high-tech zboží do České republiky (v mil. Kč)

Rok	Celkem	EU28 celkem	Německo
1995	76 373	48 940	16 872
2000	167 795	99 555	32 311
2005	256 360	128 502	42 263
2010	462 344	165 797	68 258
2011	473 624	168 542	68 244
2012	474 057	164 673	64 313
2013	465 453	160 492	57 897
2014	546 239	201 136	71 191
2015	648 276	212 167	74 526
2016	602 817	229 350	81 869
2017	696 334	265 547	97 157

Zdroj: ČSÚ, Databáze statistiky zahraničního obchodu

Tabulka Dovoz high-tech zboží do České republiky (v mil. Kč)

Dovoz high-tech zboží do České republiky

Česko-německé vztahy na poli vědy a výzkumu jsou úzké a intenzivní. Jejich politický rámec tvoří čtyři základní dokumenty – bilaterální dohoda o vědecko-technické spolupráci z listopadu 1990, dohoda o kulturní spolupráci ze 30. září 1999, mezivládní dohoda o vzájemném uznávání rovnocennosti dokladů o vzdělání v oblasti vysokého školství z 23. března 2007 a dohoda o Strategickém dialogu z roku 2015. V rámci Strategického dialogu se výzkumu, vývoji a Průmyslu 4.0 jedna z jeho devíti pracovních skupin.⁵³

⁵³ Viz https://prag.diplo.de/cz-cs/themen/o5-Wissenschaft_cz/3_Deu-CzeZusammenarbeit.

8.2. Spolupráce GAČR a DFG

České instituce se společně s německými partnery pravidelně a úspěšně ucházejí o podporu z řady veřejných zdrojů. Roku 2006 byla uzavřena dohoda mezi Německou společností pro výzkum (DFG) a Grantovou agenturou České republiky (GAČR) o financování bilaterálních projektů v oblasti základního výzkumu. V rámci této spolupráce byly podpořeny desítky projektů například z oblastí technických, lékařských a biologických věd i společenských a humanitních věd. Jejich počet má přitom v posledních deseti letech jednoznačně stoupající tendenci.

Tabulka Spolupráce GAČR a DFG 2009-2018

Rok	Vědní obor	Celkové grantové prostředky požadované od GA ČR [v tis. Kč]
2009		
	Vědy o neživé přírodě	2175
	Lékařské a biologické vědy	2647
CELKEM		4822
2010		
	Technické vědy	1877
	Vědy o neživé přírodě	3107
	Vědy o neživé přírodě	2341
	Lékařské a biologické vědy	3300
	Lékařské a biologické vědy	5100
	Společenské a humanitní vědy	6771
	Zemědělské a biologicko-environmentální vědy	3116
CELKEM		25612
2011		
	Technické vědy	6903
	Technické vědy	6779
	Vědy o neživé přírodě	4190
	Vědy o neživé přírodě	1229
	Lékařské a biologické vědy	4824
	Společenské a humanitní vědy	1932
	Zemědělské a biologicko-environmentální vědy	5607
CELKEM		31464
2012		
	Vědy o neživé přírodě	2589
	Vědy o neživé přírodě	6608

Vědy o neživé přírodě	5878
Lékařské a biologické vědy	4278
Lékařské a biologické vědy	4488
Společenské a humanitní vědy	1242
Společenské a humanitní vědy	3894
CELKEM	28977
2013	
Vědy o neživé přírodě	5430
Vědy o neživé přírodě	3054
Lékařské a humanitní vědy	6716
Lékařské a humanitní vědy	9058
Lékařské a humanitní vědy	8636
Technické vědy	7432
Technické vědy	1981
Vědy o neživé přírodě	4450
Technické vědy	3510
CELKEM	50267
2014	
Vědy o neživé přírodě	3933
Vědy o neživé přírodě	2327
Vědy o neživé přírodě	5919
Vědy o neživé přírodě	8868
Vědy o neživé přírodě	3156
CELKEM	24203
2015	
Vědy o neživé přírodě	4738
Vědy o neživé přírodě	2462
Vědy o neživé přírodě	5815
Technické vědy	3295
Vědy o neživé přírodě	2060
CELKEM	18370
2016	
Vědy o neživé přírodě	3504
Společenské a humanitní vědy	5942
Technické vědy	3231

Technické vědy	5002
Lékařské a biologické vědy	7313
Zemědělské a biologicko-environmentální vědy	4233
Technické vědy	1582
Vědy o neživé přírodě	4154
Vědy o neživé přírodě	2985
Vědy o neživé přírodě	6345
Vědy o neživé přírodě	5785
CELKEM	50076
2017	
Vědy o neživé přírodě	4890
Vědy o neživé přírodě	4 787
Technické vědy	7090
Vědy o neživé přírodě	5507
Vědy o neživé přírodě	1921
Vědy o neživé přírodě	3222
Zemědělské a biologicko-environmentální vědy	4833
Společenské a humanitní vědy	2245
Zemědělské a biologicko-environmentální vědy	3555
Vědy o neživé přírodě	3810
Lékařské a biologické vědy	8427
Zemědělské a biologicko-environmentální vědy	9786
Lékařské a biologické vědy	5667
Vědy o neživé přírodě	5526
Společenské a humanitní vědy	5029
CELKEM	76295
2018	
Technické vědy	4688
Vědy o neživé přírodě	4208
Vědy o neživé přírodě	4306
Vědy o neživé přírodě	3075
Společenské a humanitní vědy	3477
Lékařské a biologické vědy	9534

Vědy o neživé přírodě	2316
Zemědělské a biologicko-environmentální vědy	7442
Lékařské a humanitní vědy	6241
Zemědělské a biologicko-environmentální vědy	5708
Vědy o neživé přírodě	3658
Lékařské a biologické vědy	5484
Vědy o neživé přírodě	1186
Zemědělské a biologicko-environmentální vědy	10581
CELKEM	71904

Zdroj: GAČR

8.3. Spolupráce dalších institucí

V březnu roku 2017 byla vypsána společná výzva Spolkového ministerstva pro vzdělání a výzkum a Technologické agentury ČR (TAČR) pro spolupráci českých a německých firem v rámci průmyslu 4.0. V rámci této 4. veřejné soutěže programu DELTA bylo podpořeno 9 projektů například v automobilovém průmyslu, stavebnictví a IT celkovou částkou 59,8 milionů korun ze státního rozpočtu formou dotace. V rámci 6. veřejné soutěže programu DELTA bylo podáno 11 projektů ve spolupráci s německými subjekty, jejich hodnocení zatím probíhá.

V roce 2017 byla také na základě bilaterální dohody mezi českým Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) a německým Spolkovým ministerstvem pro vzdělání a výzkum (BMBF) zveřejněna první česko-německá výzva EUREKA pro projekty v oblasti integrace energetických systémů, IT a komunikačních technologií a technologií v oblasti životního prostředí. V rámci této výzvy byly podpořené dva česko-německé projekty.⁵⁴

V říjnu 2016 bylo podepsáno memorandum o porozumění mezi českým Úřadem vlády a Fraunhoferovou společností, největší organizací v oblasti aplikovaného výzkumu a vývoje v Evropě. Na jeho základě se připravoval vznik projektových center společnosti Fraunhofer v Liberci, Praze a Brně. Po utvoření nové české vlády v roce 2018 tato iniciativa do značné míry utichla. S Fraunhoferovou společností však nadále spolupracují vědci z pražského Českého vysokého učení technického (ČVUT) a Vysokého učení technického v Brně (VUT), například v oblastech IT či elektromobility. Technická univerzita v Liberci se pak soustředí na kooperaci při vývoji textilních strojů a nanotechnologií.⁵⁵

Úspěšná spolupráce probíhá také mezi prestižní Společností Maxe Plancka, která patří mezi přední světové instituce v oblasti základního výzkumu a českou Akademií věd (AV), například v oborech jako je molekulární genetika, jaderná fyzika či fyzika plazmatu.⁵⁶ O intenzitě vzájemné spolupráce mezi českými a německými vědci svědčí podle zástupce vedoucí Národního informačního centra pro evropský výzkum při Technologickém centru AV ČR Daniela Franka i jejich častá společná účast na projektech podporovaných v rámci rámcového programu pro výzkum a inovace EU Horizont 2020. Výzkumníci z obou zemí se obvykle podílejí na řešení

⁵⁴ Ibid.

⁵⁵ Martin Rychlík. Fraunhofer chrlí vynálezy i dnes. Lidové noviny, 17. 12. 2018.

⁵⁶ Martin Rychlík. Max-Planck: Pojem pro špičkovou vědu. Lidové noviny, 12. 12. 2018.

projektů programu H2020 jako členové širších mezinárodních týmů, je však patrné, že pro českou výzkumnou komunitu je spolupráce s vědeckými a vývojovými pracovišti z velké a technologicky vyspělé sousední země zcela klíčová. Dle poslední zprávy o účasti ČR v programu H2020 vydané TC AV ČR na podzim minulého roku jsou výzkumné týmy z Německa přítomny téměř v 75 % projektů programu H2020 s účastí ČR.

S vynikajícími českými vědci spolupracuje i Leibnitzova společnost, která se kromě základního výzkumu zabývá i osvětou a doporučeními pro uvedení nových objevů do praxe. Společné publikace a projekty vznikly například v přírodovědných oborech, oblasti termomechaniky, matematiky a informatiky.⁵⁷ Českým vědcům se také daří získávat stipendia a ceny prestižní nadace Alexandra von Humboldt. V letech 1998 až 2017 jich v tomto směru uspělo celkem 114.

Tabulka Nadace Alexandra von Humboldt - stipendia a ocenění pro české vědce

Rok	Výzkumná stipendia	Laureáti cen
1998	8	0
1999	5	0
2000	2	0
2001	5	1
2002	4	1
2003	3	0
2004	6	0
2005	7	0
2006	4	0
2007	6	1
2008	6	3
2009	6	0
2010	6	0
2011	6	0
2012	4	0
2013	3	0
2014	11	1
2015	4	0
2016	5	0
2017	5	1

Zdroj: Nadace Alexandra von Humboldt

Základy česko-německého centra pokročilé průmyslové výroby má položit projekt RICAIP, který spojuje dvě nejvýznamnější české technické vysoké školy (ČVUT v Praze a CEITEC-VUT v Brně) s předními německými výzkumnými pracovišti - Německým výzkumným centrem pro umělou inteligenci (DFKI) a Centrem

⁵⁷ Martin Rychlík. Ve vědě Leibnitzovo jméno žije. Lidové noviny, 10. 12. 2018.

pro mechatroniku a automatizaci (ZeMA). Cílem této spolupráce je vývoj nových projektů v oblasti výzkumu, Průmyslu 4.0, vzdělávání, managementu inovací a transferu technologií. Spolupráci koordinuje Český institut robotiky a kybernetiky (CIIRC) na ČVUT, který společně s uvedenými partnery získal v prvním kole výzvy Teaming programu Horizont 2020 dotaci 400 tisíc EUR na rozvoj česko-německého výzkumného centra Průmyslu 4.0. V současné době projekt usiluje o další podporu na provoz centra a související investice.⁵⁸

Další důležitou součástí bilaterální vědecké spolupráce je Česko-bavorská vysokoškolská agentura (Bayerisch-Tschechische Hochschulagentur, BTHA). Tento projekt byl zahájen v roce 2016 a je prozatím koncipován do roku 2020. BTHA je samostatným oddělením Bavorského vysokoškolského centra pro střední, východní a jihovýchodní Evropu (BAYHOST) a slouží jako hlavní kontaktní místo v oblasti spolupráce mezi Bavorskem a ČR v oblasti vysokého školství a vědy.⁵⁹

BTHA poskytuje finanční podporu ve formě stipendií pro studijní pobyty, jazykové kurzy a letní a zimní školy v obou zemích a dále přispívá například na stáže, dvojstranné akademické projekty, konference, zahraniční cesty a exkurze. Dále nabízí i zprostředkování kontaktů a poradenství pro studenty, pedagogy, vědce a vedoucí vysokých škol a vědeckých ústavů. BTHA také každoročně pořádá česko-bavorské vysokoškolské fórum, které za účasti předních českých vědců a zástupců akademické obce posiluje vazby mezi českými a německými partnery.

Ti se společně ucházejí i o podporu Spolkového ministerstva pro vzdělání a výzkum (BMBF), zejména v rámci výzev zaměřených na region střední a východní Evropy. Využívají například programu Mezinárodní spolupráce v oblasti vzdělání a výzkumu, region středovýchodní a jihovýchodní Evropa (MOEL-SOEL) či výzev v rámci Podunajské strategie.

Nové nápady, řešení a projekty podporuje také mezinárodní soutěž Falling Walls Lab, pořádaná v ČR brněnským CEITEC a Německou akademickou výměnnou službou (DAAD), která primárně cílí na mladé vědce a soustřeďuje se na praktické inovace. Soutěž Connect Visions to Solutions Česko-německé obchodní a průmyslová komora (ČNOPK) se pak zaměřuje na spolupráci mezi zavedenými a firmami a inovativními startupy.⁶⁰

⁵⁸ Česko-německá vědecká spolupráce, https://prag.diplo.de/cz-cs/themen/05-Wissenschaft_cz/3_Deu-CzeZusammenarbeit.

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ Ibid.

9. Výuka a znalost cizích jazyků, akademická výměna

9.1. Jazykové znalosti obecně

Výsledky Šetření o vzdělávání dospělých (Adult Education Survey, AES)⁶¹ z let 2011 a 2016 ukazují, že němčina je po angličtině druhým nejčastěji ovládaným cizím jazykem v Česku. V roce 2016 odpovědělo 35 procent z celkových 12.272 dotázaných Čechů, že částečně nebo zcela umí německy. Znalost na střední až velmi dobré úrovni (B1–C2) nicméně uvedlo pouhých 8,5 procenta z celkového počtu, zbytek (26,4 procenta dotázaných) posuzuje svoji znalost němčiny jako minimální či základní (na úrovni A1–A2). Více než pětina respondentů pak uvedla, že nemluví vůbec žádnou cizí řečí.⁶²

Tabulka Úroveň znalosti německého jazyka v české populaci ve věku 18–69 let, 2016

		minimální a základní úroveň	střední a velmi pokročilá úroveň
celkem		26,4	8,5
pohlaví	muži	25,3	8,7
	ženy	27,7	8,3
věkové kategorie	18–24	27,8	12,7
	25–34	30,3	10,1
	35–44	31,1	9,4
	45–54	23,4	7,1
	55–64	21,9	6,2
	65–69	21,0	5,5

Minimální úroveň: Rozumím a umím použít pouze několik základních slov a frází. Odpovídá úrovni A1.

Základní úroveň: Rozumím nejrozšířenějším výrazům a mohu je používat v běžných každodenních situacích, domluví se o základních věcech. Odpovídá úrovni A2.

Středně pokročilá úroveň: Rozumím běžně používanému jazyku, jsem schopen/schopna psát jednodušší texty. Dovedu popsat zážitky či události a poměrně plynule komunikovat. Odpovídá úrovni B1 a B2.

Velmi pokročilá úroveň: Rozumím širokému spektru náročných textů, jsem schopen/schopna jazyk flexibilně používat. Odpovídá úrovni C1 a C2.

Zdroj: ČSÚ, šetření AES 2011, 2016

⁶¹ Výsledky Šetření o vzdělávání dospělých (AES) se zakládají na průzkumech provedených v letech 2011 a 2016, při nichž se zjišťoval stav znalostí cizího jazyka na základě osobního hodnocení respondentů

(celkem 12.272 v roce 2016). Podrobnosti ke studii AES lze najít na <www.czso.cz/csu/vykazy/setreni_o_vzdelavani_dospelych>.

⁶² Údaje o znalosti češtiny v německé populaci nejsou k dispozici. Spolkový statistický úřad eviduje pouze data k nejčastěji ovládaným cizím jazykům, mezi něž čeština nepatří.

Tabulka Jazykové znalosti Čechů, 2007-2016, v %

	2007	2011	2016
Žádné cizí jazyky	31,9	30,9	21,0
1 cizí jazyk	34,6	39,6	44,7
2 cizí jazyky	24,7	22,4	26,9
3 a více cizích jazyků	8,8	7,1	7,4
Zdroj: Eurostat			

Tabulka Jazykové znalosti Němců, 2007-2016, v %

	2007	2011	2016
Žádné cizí jazyky	28,6	21,5	21,3
1 cizí jazyk	41,3	41,9	41,7
2 cizí jazyky	21,5	26,3	26,6
3 a více cizích jazyků	8,7	10,3	10,4
Zdroj: Eurostat			

Podle zjištění Eurostatu neovládalo v roce 2016 žádný cizí jazyk 21 procent Čechů a 21,3 procenta Němců. V obou zemích se počet osob nehovořících žádnou cizí řečí v letech 2007 až 2016 výrazně snížil – v Česku o deset procent a v Německu o více než sedm procent.

9.2. Němčina a čeština na základních, středních a vysokých školách

V roce 2015 se podle údajů Eurostatu čeští i němečtí žáci v prvních čtyřech letech výuky (ISCED- 1⁶³) učili v průměru 0,7 cizího jazyka. Čeští žáci se pak na vyšším stupni (ISCED 2) učili průměrně 1,6 cizích jazyků a němečtí 1,3. Na stupni ISCED 3 se pak tato hodnoty na českých školách pohybovaly v průměru kolem 1,5 cizí řeči na žáka a na německých kolem jedné cizí řeči na žáka.

Němčina je po angličtině druhým nejčastěji vyučovaným cizím jazykem na českých základních školách. Ve školním roce 2017/18 byla němčina vyučována na 2.285 (55,8 procentech) z celkových 4.096 českých základních škol. V posledních deseti letech se přitom změnil počet škol, které výuku němčiny nabízejí, jen minimálně: z 2.163 (53,6 procenta) škol ve školním roce 2007/08 stoupl tento počet na zmíněných 2.285 (55,8%) ve školním roce 2017/18. Podíl žáků, kteří se učí německy, pak vzrostl z 18,9 procent ve školním roce 2007/08 na 22,3 procent školním roce 2017/18. Knárůstu počtu žáků, kteří se učí německy, přispělo zavedení povinné výuky druhého cizího jazyka v roce 2013. České základní školy ji nyní musejí nabízet nepozději od osmé třídy.⁶⁴

⁶³ Bližší informace ke klasifikaci vzdělávání ISCED lze nalézt na webových stránkách Českého statistického úřadu, https://www.czso.cz/csu/czso/klasifikace_vzdelani_cz_isced_2011.

⁶⁴ Viz Vít Dovalil. Deutsch in Tschechien als aktuelles bildungspolitisches Problem. In Jianhua Zhu, Jin Zhao, Michael Szurawitzki (eds.). Germanistik zwischen Tradition und Innovation. Bd. 5. Frankfurt a.M., 2017, S. 93.

Podle průzkumu Netzwerk Deutsch se v Česku v roce 2015 celkově učilo německy 339.941 osob, z toho 316.409 na základních a středních školách a téměř 20.700 na vysokých školách. V České republice také působí síť německých partnerských škol, která zahrnuje přes tři desítky základních a středních vzdělávacích zařízení. V Praze například působí Německá škola (Deutsche Schule Prag) a Rakouské gymnázium, v Liberci bilingvní Gymnázium F.X. Šaldy.⁶⁵

9.3. Bohemistika a germanistika

V Německu mají vysokoškolští studenti možnost studovat bohemistiku a český jazyk na celkem 17 vysokých školách České univerzity nabízejí kromě studia germanistiky, německého jazyka a literatury například i studijní programy jako jsou Česko-německá studia nebo Německá a rakouská studia na Institutu mezinárodních studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy. Na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně působí vedle Institutu Germanistiky i Ústav slovansko-germánských studií (ÚSGS), který se soustřeďuje na vědecký výzkum.

Důležitými centry zkoumání česko-německých dějin a vzájemných vztahů jsou vedle univerzit i další specializovaná pracoviště. V Německu k nim patří například mnichovské Collegium Carolinum, Institut pro církevní dějiny Čech, Moravy a Slezska v Niddě, Herderův institut pro výzkum dějin střední a východní Evropy v Marburgu a Sudetoněmecký hudební institut (SMI) v Řezně. Řada českých témat se zpracovává v rámci větších projektů, například v Nadaci pro vědu a politiku (SWP) v Berlíně. Vývoj německé vnitřní i zahraniční politiky zase zkoumá například pražský Ústav mezinárodních vztahů (IIR).

9.4. Studentská výměna

Spolupráce mezi českými a německými vysokými školami⁶⁶ se od 90. let minulého století výrazně zintenzivnila. Zatímco do roku 1993 bylo uzavřených jen 121 dohod o spolupráci vysokých škol z obou zemí⁶⁷, v roce 2015 už jich bylo 553.

Tabulka Spolupráce českých a německých VŠ

	1993	1996	1999	2002	2005	2015
Partnerství českých a německých VŠ - celkem	121	136	184	239	294	553

Zdroj: Rudolf Smolarczyk, Ředitel odboru C4: Střední a východní Evropa, Centrální ASIE, HRK

V rámci evropského programu na podporu studentské mobility Erasmus absolvovala od roku 2005 každoročně přibližně tisícovka českých studentů zahraniční pobyt v Německu. Česká republika díky tomu patří do desítky nejvýznamnějších zemí, z nichž účastníci Erasmusu do SRN přicházejí. Počet

⁶⁵ DAAD (2017): Tschechische Republik. Daten & Analysen zum Hochschul- und Wissenschaftsstandort, S. 29 <www.daad.de/medien/der-daad/analysen-studien/bildungssystemanalyse/tschechien_daad_bsa.pdf>.

⁶⁶ Bližší informace viz. Region střední a východní Evropy, <www.hrk.de/themen/internationales/internationale-zusammenarbeit/europa/mittel-und-osteuroopa/>.

⁶⁷ Spolupráce mezi vysokými školami je zpravidla stvrzena písemně na úrovni jejich vedení – např. prostřednictvím smluv o spolupráci v rámci programu Erasmus. Spolupráce mezi partnerskými institucemi v zahraničí může ale být uzavírána i písemně či ústně na úrovni jednotlivých fakult, oborů, institutů nebo kateder.

německých účastníků programů Erasmus a Erasmus+, kteří vyjedou do Česka, je sice výrazně nižší, každým rokem ale stoupá. V akademickém roce 2017/2018 si pro svůj zahraniční pobyt vybralo české univerzity 681 německých studentů a 125 Němců vyjelo do ČR na praxi.

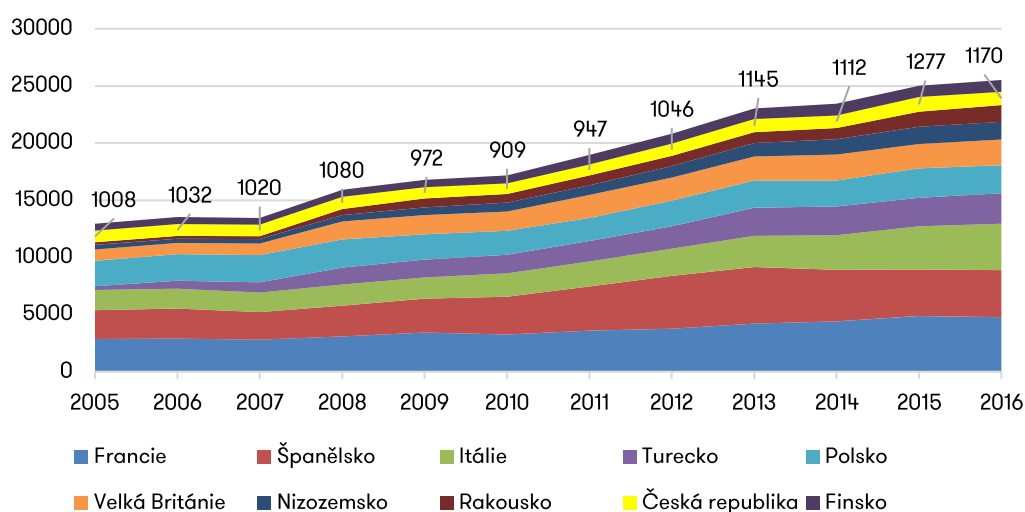
Tabulka Účastníci programu Erasmus v Německu - podle zemí původu (Top 10)

	Francie	Španělsko	Itálie	Turecko	Polsko	Velká Británie	Nizozemsko	Rakousko	Česká republika	Finsko
2005	2863	2509	1772	326	2237	986	409	231	1008	613
2006	2888	2630	1753	691	2329	971	378	236	1032	617
2007	2800	2411	1708	905	2384	1010	375	254	1020	593
2008	3085	2703	1826	1488	2466	1579	563	519	1080	599
2009	3412	2990	1836	1559	2237	1657	674	793	972	645
2010	3256	3312	2030	1624	2120	1668	783	763	909	715
2011	3598	3847	2199	1786	2023	2002	863	855	947	832
2012	3770	4609	2381	1967	2228	2010	1026	904	1046	886
2013	4218	4938	2715	2472	2374	2112	1180	935	1145	948
2014	4412	4509	3012	2519	2285	2250	1347	976	1112	1034
2015	4870	4079	3777	2479	2582	2127	1519	1316	1277	982
2016	4767	4117	4063	2667	2447	2251	1551	1461	1170	1024

Zdroj: DAAD

Graf Účastníci programu Erasmus v Německu - podle zemí původu (Top 10)

Účastníci programu Erasmus v Německu - podle zemí

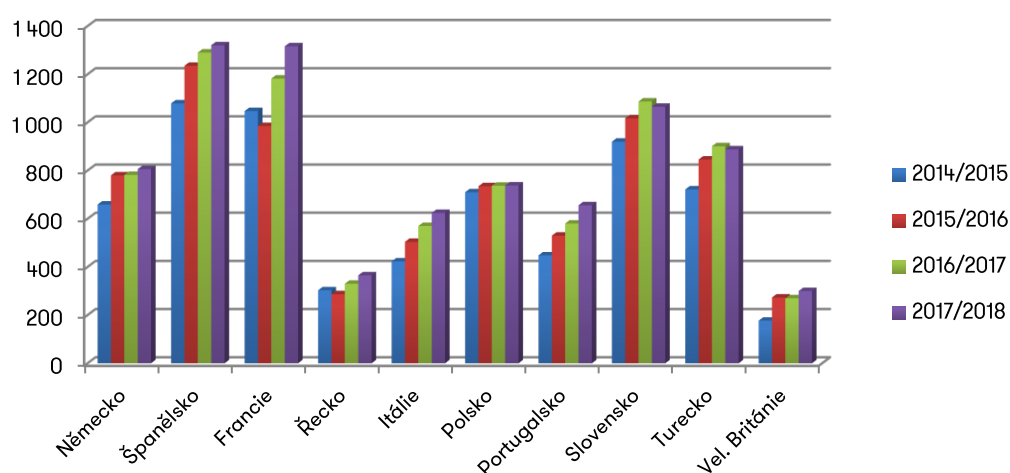

Tabulka Účastníci programu Erasmus v ČR (praxe nebo studium), TOP 10 zemí

	Německo	Španělsko	Francie	Řecko	Itálie	Polsko	Portugalsko	Slovensko	Turecko	Vel. Británie
2014/2015	659	1 079	1 047	303	423	710	448	920	722	177
2015/2016	780	1 235	985	287	504	735	530	1017	846	273
2016/2017	782	1 290	1 182	330	570	737	580	1087	901	270
2017/2018	806	1 320	1 316	365	624	738	656	1065	888	300
celkem	3 027	4 924	4 530	1 285	2 121	2 920	2 214	4 089	3 357	1 020

Graf Účastníci programu Erasmus v ČR (praxe nebo studium), TOP 10 zemí

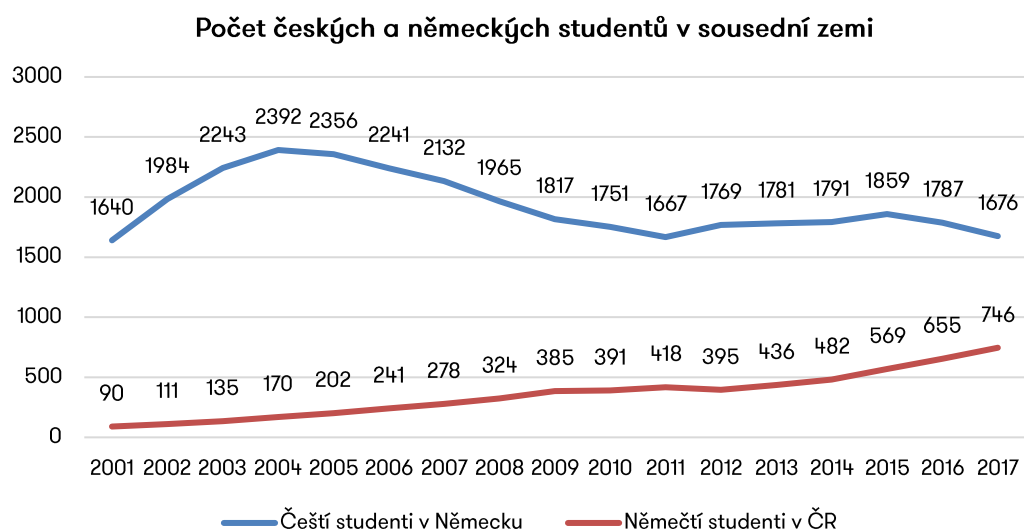
I mimo program Erasmus studuje výrazně více Čechů v Německu než Němců v Česku. V roce 2017 činil celkový počet českých studentů v Německu 1.676, počet německých studentů v Česku 746. Zdaleka nejpočetnější skupinu zahraničních studentů v Česku tvoří dlouhodobě Slováci (přes 22.000), Německo je podle údajů z roku 2016 jako zdrojová země na sedmém místě.⁶⁸

⁶⁸ Studenti nové generace, <https://www.ceskovdatech.cz/clanek/60-studenti-nove-generace-kdo-navstevuje-ceske-vysoke-skoly-a-co-chce-od-sveho-budouciho-zamestnani/>.

Tabulka Studentská výměna

	Čeští studenti v Německu	Němečtí studenti v ČR
2001	1640	90
2002	1984	111
2003	2243	135
2004	2392	170
2005	2356	202
2006	2241	241
2007	2132	278
2008	1965	324
2009	1817	385
2010	1751	391
2011	1667	418
2012	1769	395
2013	1781	436
2014	1791	482
2015	1859	569
2016	1787	655
2017	1676	746

Zdroj: www.wissenschaft weltoffen, MŠMT

Graf Studentská výměna

Naprostá většina, přes 75 procent z celkového počtu 1.787 českých vysokoškolských studentů, studovala v roce 2016 na německých univerzitách a další pětina na odborných vysokých školách. K nejoblíbenějším oborům patřily právo, ekonomie a sociální vědy (35,6 procenta), humanitní vědy (22,4 procenta),

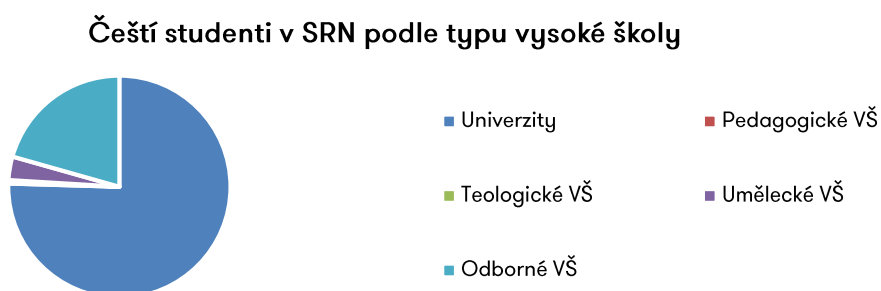
a technické obory (17,8 procent studentů). V Česku nejvíce táhnou technické vědy (přes 22 procent zahraničních studentů), ekonomické, humanitní a společenskovědní obory.⁶⁹

Tabulka Čeští studenti v SRN podle typu vysoké školy

Univerzity	1347	75,462
Pedagogické VŠ	7	0,392
Teologické VŠ	2	0,112
Umělecké VŠ	61	3,417
Odborné VŠ	368	20,616
	1785	

Zdroj: www.wissenschaft weltoffen.de

Graf Čeští studenti v SRN podle typu vysoké školy

⁶⁹ Ibid.

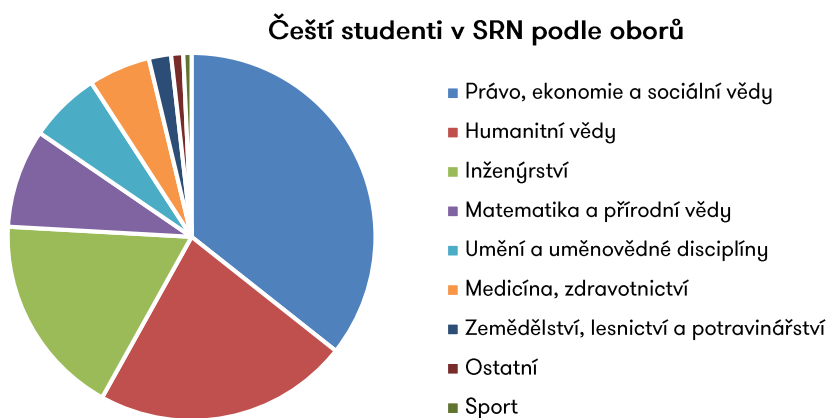

Tabulka Čeští studenti v SRN - rozdělení podle oborů

Právo, ekonomie a sociální vědy	637	35,646
Humanitní vědy	401	22,440
Inženýrství	318	17,795
Matematika a přírodní vědy	155	8,674
Umění a uměnovědné disciplíny	112	6,267
Medicína, zdravotnictví	97	5,428
Zemědělství, lesnictví a potravinářství	35	1,959
Ostatní	19	1,063
Sport	13	0,727
	1787	

Zdroj: www.wissenschaft weltoffen.de

Graf Čeští studenti v SRN - rozdělení podle oborů

10. Kultura

Kulturní vazby mezi Českou republikou a Německem mají dnes mnoho různých podob a odehrávají se na celé řadě úrovní – místní, regionální i celostátní. Některé jsou dlouhodobé a kontinuálně je zajišťují stabilně fungující instituce financované ze státních rozpočtů, jiné vznikají spontánně „zdola“ a mají jen krátké trvání. Čeští i němečtí umělci se v sousední zemi pravidelně účastní dvoustranných i větších mezinárodních akcí, často na základě zcela soukromých iniciativ. Celou šíři česko-německé spolupráce na kulturním poli je proto velmi nesnadné zachytit. Cílem této kapitoly tak především poskytnout základní informace o klíčových institucích a některých projektech v rámci česko-německé kulturní výměny.

10.1. Kulturní instituce

Stěžejní roli v podpoře česko-německé kulturní výměny zastává Česko-německý fond budoucnosti (ČNFB), který vznikl z iniciativy obou států na základě Česko-německé deklarace z 21. ledna 1997. Od roku 1998 podpořil Fond budoucnosti celkem 10.300 česko-německých projektů celkovou částkou 57 milionů eur. Počet projektů, které Fond spolufinancoval v jednom kalendářním roce, vzrostl z 91 v roce 1998 na 584 v roce 2017 a významnou část těchto projektů tvořily kulturní iniciativy.⁷⁰

ČNFB podporuje širokou paletu kulturních aktivit od velkých akcí a „vysoké“ kultury po lidové, menšinové a amatérské akce na poli výtvarného umění, divadla, hudby, tance, literatury a dokumentárního filmu. Kromě svých pravidelných výzev zveřejňuje i výzvy speciální – k tématu roku nebo významným událostem. V letech 2018 a 2019 například ČNFB mimořádně podpořil posílení role české literatury a českého jazyka v Německu (u příležitosti pozvání Česka jako hostující země Lipského knižního veletrhu 2019).⁷¹ V roce 2017 Fond společně s dalšími partnery zorganizoval u příležitosti 20. výročí podpisu Česko-německé deklarace tzv. Česko-německé kulturní jaro. V jeho rámci se uskutečnilo 456 akcí na 72 místech na obou stranách hranice, které přilákaly více než 300.000 diváků.⁷²

⁷⁰ Česko-německý fond budoucnosti kromě kulturních projektů podporuje například i výměny mládeže a studentskou mobilitu, diskuzní fóra a odbornou spolupráci, vydávání a překlady publikací, obnovu památek, sociální projekty a menšiny a partnerství obcí. Vypisuje také Česko-německou novinářskou cenu. Viz <http://www.fondbudoucnosti.cz/co-podporujeme/>.

⁷¹ Mimořádná výzva Česko-německého fondu budoucnosti k posílení česko-německé literární výměny, <http://www.fondbudoucnosti.cz/udalosti/knihy-tech-druhych>.

⁷² Česko-německý fond budoucnosti. Výroční zpráva 2017.

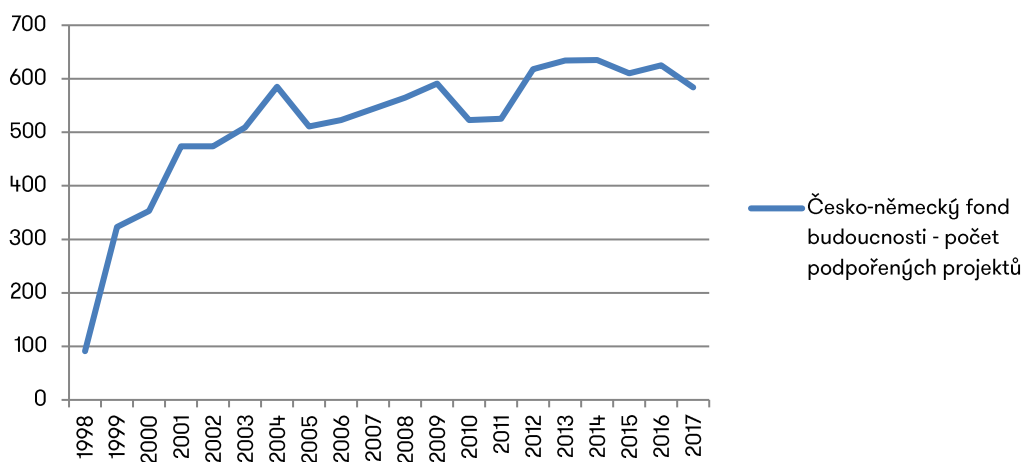

Tabulka Česko-německý fond budoucnosti - počet podpořených projektů

1998	91
1999	323
2000	353
2001	474
2002	474
2003	509
2004	585
2005	511
2006	523
2007	544
2008	565
2009	591
2010	523
2011	525
2012	618
2013	634
2014	635
2015	610
2016	625
2017	584

Zdroj: ČNFB

Graf Česko-německý fond budoucnosti - počet podpořených projektů

Důležitými ambasadory české kultury v Německu jsou Česká centra v Mnichově, Berlíně a Düsseldorfu. Počet návštěvníků Českého centra Berlín dosáhl podle jeho ředitele Tomáše Sachera v roce 2018 rekordní úrovně a historicky nejvyšší byly

podle něj i počty studentů zapsaných do místních kurzů českého jazyka. Ty se podle Výročních zpráv Českých center pohybují kolem 200–300 osob ročně.⁷³

Tabulka České centrum Berlín - počet návštěvníků

	návštěvnost celkem	v ČČ Berlín
2018	34.994	11.732
2017	28.711	6.455
2016	89.362	5.384
2015	76.780	7.765
2014	83.235	4.978

Zdroj: České centrum Berlín

Z Berlína jsou přímo řízeny i aktivity düsseldorfského centra, které se zaměřují na nejlidnatější spolkovou zemi Severní Porýní-Vestfálsko. Düsseldorfská pobočka nemá vlastní pracovní síly ani prostory, vydává se pro ni ale zvláštní newsletter a podle Sachera v posledních letech výrazně posílily vztahy s místními partnery, mimo jiné konzulátem ČR a institucemi typu Gerhard Hauptmann Haus či Palais Wittgenstein.

Oblast působnosti Českého centra Mnichov, které zahájilo svou činnost v roce 1999, zahrnuje spolkové země Bavorsko, Bádensko-Württembersko, Porýní-Falc a Sársko. Podle Výročních zpráv Českých center se do jeho jazykových kurzů v roce 2017 zapsalo přes 160 osob a jeho akcí se v posledních letech zúčastnily desítky tisíc návštěvníků.⁷⁴ Jedná se ale evidentně o číslo, které zahrnuje nejen počet účastníků centra samotného, ale i akcí, na kterých se centrum organizačně podílelo jako partner a konaly se na jiných místech.

Právě skutečnost, že kulturní instituce velmi často finančně podporují, zajišťují nebo spoluorganizují akce nejen ve svých prostorách, ale podílí se i na velkých projektech, které se (obvykle i za účasti řady dalších partnerů) konají mimo ně, statistiku účastníků mimořádně komplikují. Goethe-Institut, nejvýznamnější německá kulturní instituce v Česku, proto počty návštěvníků svých akcí neeviduje vůbec.

Český Goethe-Institut sídlí od roku 1990 v Praze, z níž koordinuje i činnost poboček na Slovensku, v Polsku, Maďarsku, Slovinsku, Litvě, Lotyšsku a Estonsku. Jeho cílem je podporovat výuku němčiny a německou kulturu a šířit informace o SRN. Kromě jazykového vzdělání nabízí i workshopy a semináře pro učitele němčiny, pořádá jazykové zkoušky a nabízí bohatý kulturní program v Praze i českých regionech. Pražský Goethe-Institut disponuje i vlastní knihovnou, kterou ročně navštíví na 11.000 čtenářů.⁷⁵

⁷³ Výroční zprávy Českých center, <http://www.czechcentres.cz/o-nas/vyrocní-zpravy1025/>.

⁷⁴ Ibid.

⁷⁵ Úkoly a cíle, <https://www.goethe.de/ins/cz/cs/ueb/auf.html>.

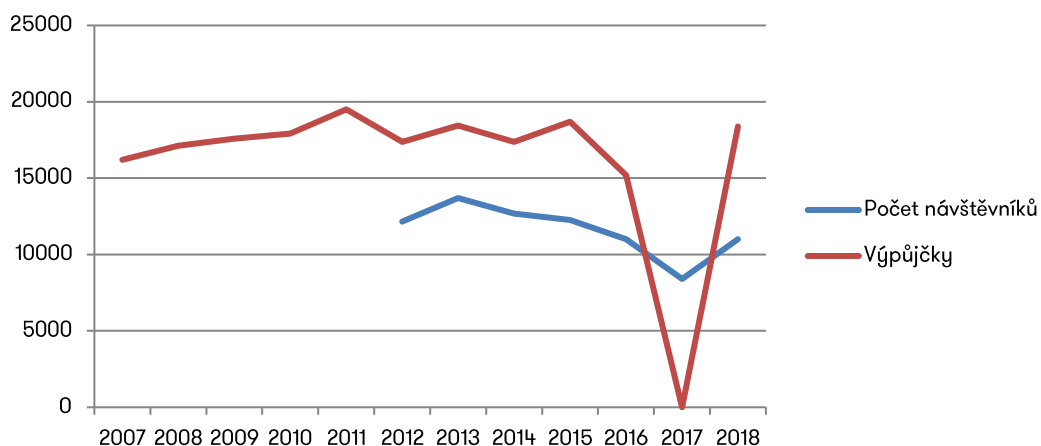

Tabulka Knihovna - Goethe Institut Praha

	Počet návštěvníků	Výpůjčky
2007		16 207
2008		17 129
2009		17 582
2010		17 920
2011		19 506
2012	12 150	17 383
2013	13 700	18 453
2014	12 690	17 385
2015	12 265	18 692
2016	11 000	15 202
2017	8 400	data nejsou k dispozici
2018	11 000	18 391

2016-2017 ovlivněno přestavbou knihovny

Graf Knihovna - Goethe Institut Praha

Goethe-Institut Praha uspořádá ročně přes stovku veřejných akcí, jejich počet zůstává od roku 2011 relativně konstantní.

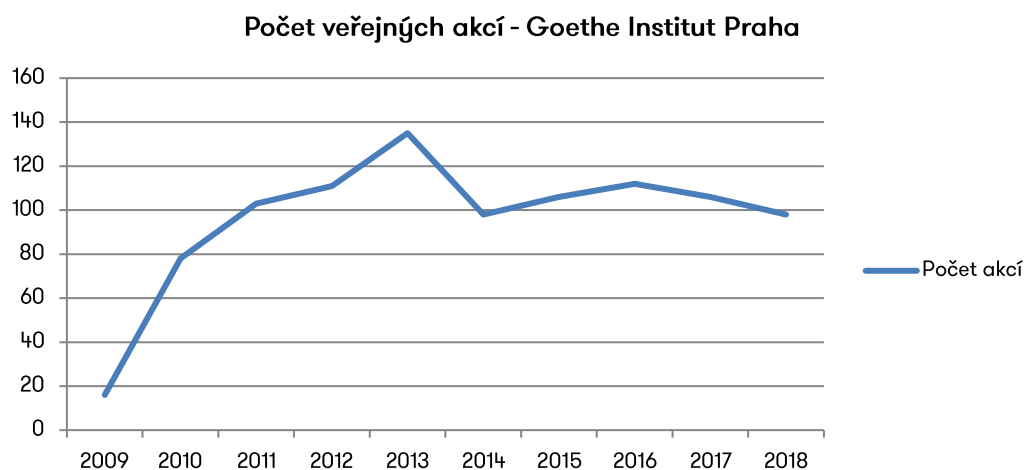

Tabulka Veřejné akce v Goethe Institutu Praha

	Počet akcí
2009	16
2010	78
2011	103
2012	111
2013	135
2014	98
2015	106
2016	112
2017	106
2018	98

Zdroj: GI Praha

Graf Veřejné akce v Goethe Institutu Praha

Podobně stabilní je i zájem o kurzy německého jazyka, jejich počet a počet studujících. Podle Tomáše Moravce z PR a tiskového oddělení Goethe-Institutu Praha se poptávka po kurzech dlouhodobě lehce zvedá, jejich kapacity jsou však dané množstvím učeben v sídle GI a nastavením jednotlivých kurzů (standardní jsou pro 15 osob, dětské a konverzační 12 osob).

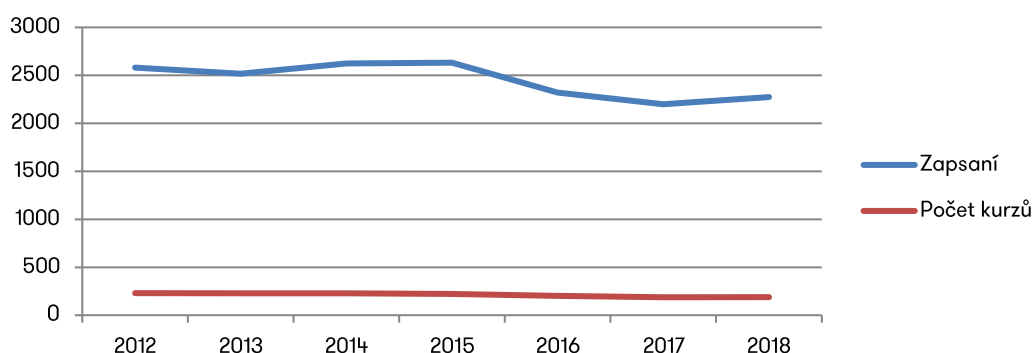

Tabulka Goethe Institut Praha - zápisy do jazykových kurzů

	Zapsaní	Počet kurzů
2012	2582	230
2013	2518	228
2014	2625	228
2015	2632	222
2016	2321	200
2017	2199	187
2018	2274	189

Zdroj: GI Praha

Graf Goethe Institut Praha - zápisy do jazykových kurzů

Vedle Českých center a Goethe-Institutu funguje v česko-německém prostředí celá řada dalších důležitých institucí a kulturních iniciativ. Například Centrum Bavaria Bohemia (CeBB) v německém Schönsee, které zahájilo svoji činnost v roce 2006, přilákalo podle své ředitelky Veroniky Hofinger v roce 2017 přibližně 14.000 návštěvníků a uspořádalo 65 veřejných akcí s různou tematikou. Dalších 76 kulturních akcí bylo organizováno v rámci projektu Kulturní region Čechy – Bavorsko 2017, kterých se ve Zwieselu a Bavorské Železné Rudě zúčastnilo na 18.000 osob. Dále se CeBB v roce 2017 podílelo na 181 neveřejných jednáních, zasedáních a konferencích a působí také jako informační centrum a koordinační místo pro česko-bavorskou kulturní spolupráci.

10.2. Důležité kulturní akce

Od roku 2006 pořádá Goethe-Institut společně s Rakouským kulturním fórem a švýcarským velvyslanectvím v Praze vždy v říjnu festival německy mluvených filmů DAS FILMFEST, který přináší výběr aktuálních dokumentárních a hraných snímků z Německa, Rakouska a Švýcarska. Obliba a návštěvnost této přehlídky, která se odehrává v Praze a Brně, každoročně roste.⁷⁶

⁷⁶ Do roku 2009 se přehlídka odehrávala pod názvem Der Film a počty návštěvníků jsou do tohoto data jen přibližné.

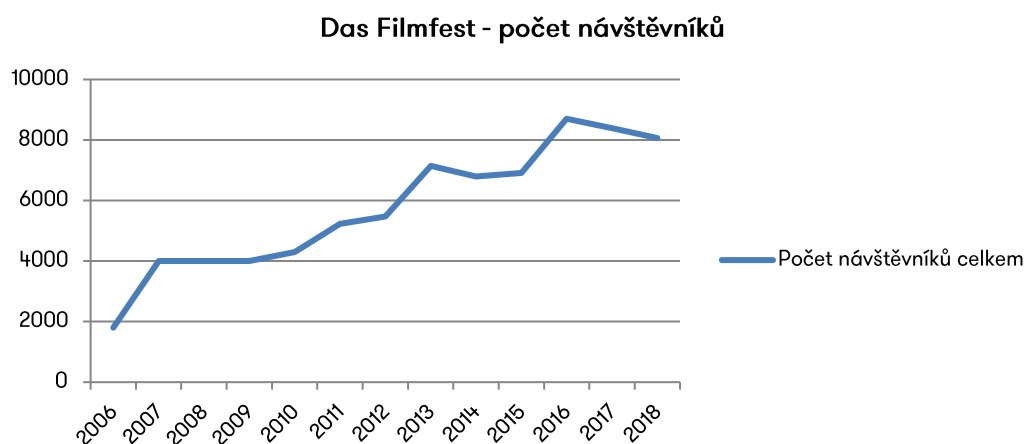

Tabulka Das Filmfest - vývoj počtu návštěvníků, uvedených snímků a představení

	Počet návštěvníků celkem	Počet filmových titulů (resp. bloků u krátkých filmů)	Celkový počet představení (včetně školních)
2006	1800	24	31
2007	4000	28	33
2008	4000	33	43
2009	4000	25	35
2010	4300	31	45
2011	5225	26	40
2012	5471	25	44
2013	7146	30	54
2014	6794	47	77
2015	6914	37	96
2016	8703	38	89
2017	8392	34	86
2018	8061	38	107

Zdroj: Das Filmfest

Graf Das Filmfest - vývoj počtu návštěvníků, uvedených snímků a představení

V listopadu a prosinci 2018 se v české metropoli odehrál již 23. ročník tradičního Pražského divadelního festivalu německého jazyka, který na česká jeviště přivádí špičkové divadelní soubory z Německa, Rakouska, Švýcarska, Lucemburska a Lichtenštejnska. Počet představení, která jsou v jeho rámci uváděna, se podle ředitelky festivalu Jitky Jílkové pohybuje kolem 15 a každoročně přilákají na pět až šest tisíc diváků.⁷⁷ Výrazně menší Německý divadelní festival, který navštěvují většinou školy, se pak například od roku 2004 koná v Pardubicích.

V říjnu a listopadu roku 2018 se odehrály již 20. Dny české a německé kultury v Euroregionu Elbe/Labe. Tato přehlídka každoročně zahrnuje desítky akcí po obou stranách hranice a její součástí jsou koncerty vážné i populární hudby,

⁷⁷ Zájem o festival podle Jílkové převyšuje nabídku, její objem je ale limitovaný rozpočtem akce.

filmová a divadelní představení, diskuze a sociokulturní projekty. Program festivalu je určen široké veřejnosti a účastní s jej jak známí, tak mladí a alternativní umělci.⁷⁸

Mezi organizátory přehlídky, iniciované původně Nadací Brücke/Most, loni nově patřila i vědecká a kulturně-vzdělávací společnost Collegium Bohemicum. Od roku 2006 se zaměřuje na zemské kulturní dědictví, na jehož utváření se v minulosti podíleli jeho německy mluvící obyvatelé a připravuje v Ústí nad Labem i první stálou expozici, která se má tomuto tématu věnovat. Postupem času má Collegium Bohemicum vedle muzea zahrnovat i archiv, knihovnu a vědecká a vzdělávací pracoviště.⁷⁹ V roce 2019 by měl být zahájen i provoz Sudetoněmeckého muzea v Mnichově.⁸⁰ O bohaté dědictví pražské německy psané literatury se pak od roku 2004 stará nadační fond Pražský literární dům autorů německého jazyka, který pořádá například literární a diskuzní večery, poskytuje autorská stipendia a provozuje vlastní knihovnu.⁸¹

10.3. Knižní trh

V České republice stoupl celkový počet vydaných knižních titulů z 4.136 v roce 1990 na 16.422 v roce 2017. Na tisíc obyvatel tak dnes připadá přibližně 1,5 vydaného titulu ročně. Nejvíce překládaným jazykem je v ČR dlouhodobě angličtina, z níž bylo v roce 2017 přeloženo 3.109 titulů. Na druhém místě je němčina, překladů z ní bylo v témže roce vydáno 884. Překlady z němčiny tak tvoří přibližně 5,4 procenta všech knih vydaných v ČR, překlady z angličtiny přibližně 19 procent.⁸² Počty německojazyčných publikací a překladů z němčiny v ČR v posledních letech kolísaly, celkově však vykazují mírně klesající tendenci.

Tabulka Publikace v němčině v ČR a překlady z němčiny

	Počet neperiodických publikací vydaných v ČR v němčině	Překlady z němčiny
2009	89	1157
2010	66	1058
2011	93	1129
2012	72	970
2013	87	924
2014	102	971
2015	85	949
2016	74	946
2017	67	884

⁷⁸ Dny české a německé kultury, <http://www.tdkt.info/cz/das-festival/ueber-das-festival/>.

⁷⁹ Collegium Bohemicum, <http://www.collegiumbohemicum.cz/clanky/7-o-nas/>.

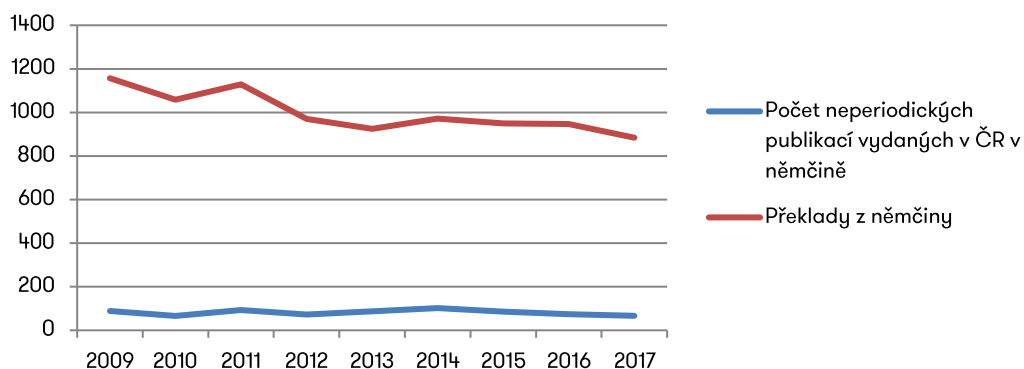
⁸⁰ Strahinja Bučan. Sudetendeutsches Museum konnte kommendes Jahr eröffnen. Radio Prag, 24.5.2018, <https://www.radio.cz/de/rubrik/nachrichten/sudetendeutsches-museum-in-muenchen-koennte-kommendes-jahr-eroeffnen>.

⁸¹ Pražský literární dům autorů německého jazyka, http://www.literarnidum.cz/?page=prazsky-literarni-dum_o-nas.

⁸² Statistika kultury České republiky, <https://statistikakultury.cz/publikace/kultura-v-cislech/>.

Graf Publikace v němčině v ČR a překlady z němčiny

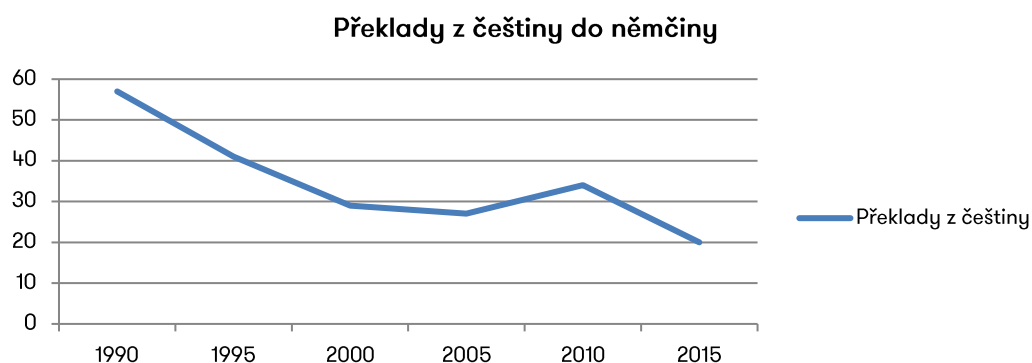
V Německu vyjde každoročně přibližně 20 až 30 překladů z češtiny, jejich celkový podíl na všech překladech činí 0,2 až 0,3 procenta. Jejich počet i podíl zůstávají v posledních letech neměnné.

Tabulka Překlady z češtiny do němčiny

	Překlady z češtiny	Překlady celkem	Podíl překladů z ČJ
1990	57	8321	0,70%
1995	41	10565	0,40%
2000	29	7631	0,40%
2005	27	6132	0,40%
2010	34	10760	0,30%
2015	20	9454	0,20%

Zdroj: Börsenverein des Deutschen Buchhandels

Graf Překlady z češtiny do němčiny

10.4. Film

Podle německé organizace filmového průmyslu (Spitzenorganisation der Filmwirtschaft, SPIO) bylo v německých kinech v letech 1991 až 2018 uvedeno celkem 64 filmů s československou nebo českou účastí, průměrně tedy přibližně 2,5 filmu za rok. Jejich návštěvnost výrazně kolísala a nejvyšší hodnoty,

přes 916.000 diváků dosáhla v roce 2005, kdy byly promítány velké koprodukční snímky s českou účastí Kletba bratří Grimmů a Oliver Twist. Z čistě českých snímků byly v německých kinech uvedeny například Divoké včely Bohdana Slámy, Návrat idiota Saši Gedeona, komedie Musíme si pomáhat Jana Hřebejka či Pojedeme k moři Jiřího Mádlů. Cestu do distribuce si ale našly třeba i dokumentární snímky Miloš Forman: Co tě nezabije... nebo Český sen.

Tabulka Premiéry filmů z českou/československou účastí v německých kinech 1991-2018

Rok	Počet titulů	Návštěvnost
1991	3	
1992	1	
1993	1	12 990
1995	1	
1996	1	11 972
1997	2	618 394
1998	2	12 042
1999	3	23 563
2000	5	96 911
2001	3	399 948
2002	3	54 005
2003	2	264 254
2004	1	7 670
2005	4	916 585
2006	4	108 196
2008	3	269 069
2009	3	24 533
2010	1	11 069
2012	3	57 961
2013	3	64 674
2014	4	33 845
2015	4	120 439
2016	4	14 713
2017	2	19 460
2018	1	16 409
Celkem	64	3 158 702

Zdroj: SPIO, Abteilung Statistik & Marktforschung

V letech 1998 až 2017 bylo v českých kinech podle Unie filmových distributorů uvedeno v premiéře celkem 125 německých a koprodukčních filmů. Jejich počty kolísaly mezi jedním (1999) a 13 (v roce 2006). Nejvyšší návštěvnost byla zaznamenána v roce 2015, kdy přišla do distribuce divácky úspěšná komedie *Fakjů pane učiteli 2*. U německých snímků v Česku podobně jako u českých filmů v Německu platí, že nelze vysledovat vzestupný ani sestupný trend jejich oblíbenosti – divácký úspěch závisí spíše na jednotlivých titulech a jejich přístupnosti pro masové publikum.

Tabulka Německé filmy v českých kinech, 1998 - 2017

	Premiéry	Návštěvnost
1998	2	15 577
1999	1	57 749
2000	4	45 219
2001	5	73 061
2002	4	216 077
2003	5	193 315
2004	2	68 001
2005	10	235 708
2006	13	240 570
2007	10	52 304
2008	8	73 074
2009	5	20 775
2010	2	1 320
2011	7	71 662
2012	9	67 231
2013	6	9 901
2014	5	211 883
2015	10	273 353
2016	9	74 623
2017	8	177 958

Zdroj: Unie filmových distributorů ČR

V Německu v současné době působí tři korespondenti českých veřejnoprávních médií – České tiskové kanceláře (ČTK), Českého rozhlasu a České televize. V Praze mají svá studia a zpravodaje veřejnoprávní rozhlas a televize (ARD), druhý veřejnoprávní televizní kanál ZDF a tisková agentura DPA. S deníky *Die Welt*, *Sächsische Zeitung* a dalšími tituly spolupracuje v Praze dlouhodobě žijící novinář Hans-Jörg Schmidt. Do deníku *Tagesspiegel*, veřejnoprávních rozhlasových programů a dalších periodik přispívá Kilian Kirchgeßner. Pro německý celostátní deník *tageszeitung (taz)* píše z Prahy Alexandra Mostýn. Do *Sächsische Zeitung* přispívá novinář Steffen Neumann, který rovněž řídí měsíčník *Landesecho*, jehož vydavatelem je Shromáždění Němců v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Magazín se

zaměřuje na aktuální zpravodajství z obou zemí, ale také na (sebe)prezentaci německé menšiny v ČR a podporu německé kultury a jazyka. Německojazyčným médiem je také veřejnoprávní stanice Radio Prag, jejíž zpravodajství o Česku je primárně určené zahraničním posluchačům.

11. Sousedství

Česká republika vstoupila roku 2004 do Evropské unie a tři roky později se stala i součástí schengenského prostoru. Na jejich hranicích padly kontroly a ve vztahu k sousedním zemím se uplatňuje princip volného pohybu zboží a osob. Ze zkoumání postojů českých i německých občanů však vyplývá, že jejich spolupráce má nadále zřetelné mezery a ani jejich vzájemné vnímání není zcela pozitivní.

Z průzkumu Eurobarometr zaměřeného na příhraniční oblasti ČR a Bavorska v roce 2015 vyplynulo, že na druhou stranu hranice, s níž jejich region sílí společný program Interreg Europe, kdy cestovalo jen 55 procent dotázaných (60 procent Čechů a 49 procent Němců). Příhraniční mobilita mezi Českou republikou a Saskem je pak mírně vyšší. Zde se z německé strany na českou podívalo 57 procent respondentů a z české na Německou 65 procent. Česko-německou hranici přitom účastníci průzkumu podle svých vyjádření překračovali převážně ve svém volném čase za účely turismu, případně kvůli nákupům zboží a služeb. Jen přibližně 12-13 procent dotazovaných cestovalo přes hranici za pracovními nebo obchodními účely.⁸³

Podle stejného průzkumu nepanuje mezi Čechy a Němci v příhraničí právě velká důvěra. Jen přibližně 68 procentům dotázaných by bylo příjemné mít za kolegu občana sousední země. Tato hodnota je ve srovnání s ostatními příhraničními oblastmi v EU jednou z nejnižších. Celoevropský průměr činí 82 procent.⁸⁴ Za hlavní překážky užší pohraniční kooperace označili respondenti v česko-saském i česko-bavorském průzkumu shodně jazykovou bariéru (přibližně 79 procent dotázaných) a socio-ekonomické rozdíly (66 procent).⁸⁵

Český Ústav empirických výzkumů STEM dlouhodobě monitoruje vývoj postoje české populace k vybraným zemím Evropy a světa. Vyplývá z něj, že Češi mají stabilně nejlepší vztah ke Slovensku a Rakousku. Na škále 1 až 5 (od nejlepší po nejhorší) tyto země hodnotou 1 nebo 2 v roce 2017 „oznámkovalo“ 89 respektive 78 procent dotázaných. Německo získalo v témže roce 59 procent pozitivních známek. Tím se jeho vnímání mezi českými občany začalo opět zlepšovat po propadu let 2015 a 2016 (49 resp. 47 procent), který byl podle zjištění STEM zapříčiněný německým postojem v tzv. migrační krizi.⁸⁶ Podle dalšího průzkumu STEM z června 2018 vnímá většina české populace velmi negativně osobnost kancléřky Angely Merkelové.⁸⁷

⁸³ Eurobarometer Results – Programme Germany (Bavaria) – Czech Republic, https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/policy/cooperation/european-territorial/cross-border/eb_results/germany-ba-czech-republic.pdf.

Eurobarometer Results – Programme Germany (Saxony) – Czech Republic

https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/policy/cooperation/european-territorial/cross-border/eb_results/germany-sa-czech-republic.pdf.

⁸⁴ Ibid.

⁸⁵ V obou případech (jazykové bariéry i socio-ekonomických rozdílů) byly tyto hodnoty o ca. 20 procent vyšší než evropský průměr. Mezi dalšími překážkami spolupráce dotázaní jmenovali právní a administrativní překážky, kulturní rozdíly a dostupnost. Podrobněji viz Eurobarometer Results – Programme Germany (Bavaria) – Czech Republic a Eurobarometer Results – Programme Germany (Saxony) – Czech Republic.

⁸⁶ Hodnocení vztahu českých občanů k vybraným zemím Evropy a světa.

<https://www.stem.cz/hodnoceni-vztahu-ceskych-obcanu-k-vybranim-zemim-evropy-a-sveta/>.

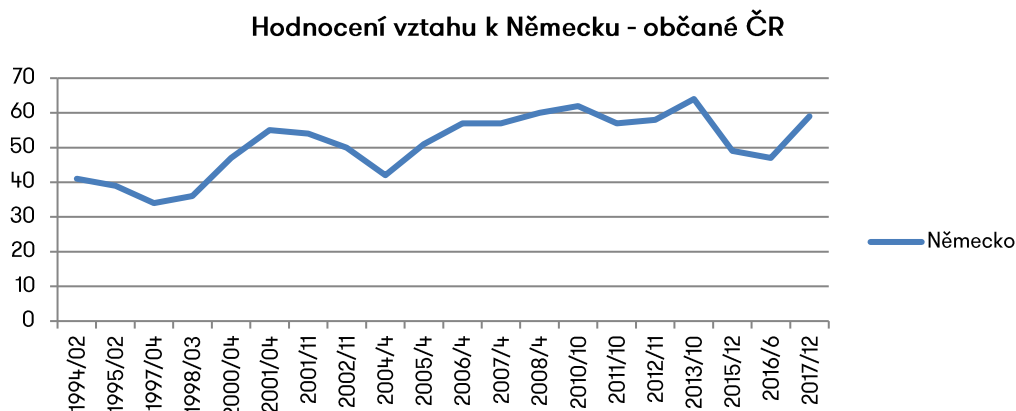
⁸⁷ Spolková kancléřka vyšla z tohoto srovnání mezi světovými státníky vůbec nejhůře, lépe respondenti hodnotili například maďarského premiéra Viktora Orbána, ruského prezidenta Vladimira Putina či amerického prezidenta Donalda Trumpa. Viz Hodnocení světových osobností – červen 2018

Tabulka Hodnocení vztahu k Německu - občané ČR

	Polsko	Maďarsko	Slovensko	Rakousko	Německo	Francie	Velká Británie	Spojené státy	Rusko
1994/02	35	32	57	65	41	74	66	71	14
1995/02	39	32	60	69	39	72	65	53	12
1997/04	51	44	59	69	34	73	65	60	17
1998/03	53	42	56	69	36	71	64	59	14
2000/04	57	48	73	62	47	76	65	58	11
2001/04	61	54	77	61	55	80	69	57	19
2001/11	74	73	87	62	54	84	74	62	22
2002/11	77	73	87	59	50	82	72	58	21
2004/04	56	47	77	59	42	73	59	40	16
2005/4	69	61	85	68	51	79	68	45	20
2006/4	65	63	89	72	57	80	75	49	36
2007/4	62	60	83	66	57	82	73	44	29
2008/4	66	58	88	74	60	83	75	45	32
2010/10	64	59	88	74	62	80	73	58	34
2011/10	55	49	80	70	57	76	72	48	24
2012/11	49	46	84	73	58	79	73	52	23
2013/10	47	52	83	75	64	77	75	54	30
2015/12	52	60	86	72	49	70	70	43	30
2016/6	53	56	85	73	47	69	72	42	27
2017/12	60	65	89	78	59	72	69	50	30

Zdroj: STEM

Němci podle průzkumu institutu Splendid Research z prosince 2016 považují za nejsympatičtější země světa Švédsko, Kanadu, Austrálii, Nový Zéland a Dánsko.⁸⁸

Koncem roku 2016 vypracoval STEM společně s Institutem pro demoskopii Allensbach v Německu na základě zadání Česko-německého fondu budoucnosti a Česko-německého diskusního fóra u příležitosti 20. výročí Česko-německé deklarace srovnávací průzkum veřejného mínění, který zkoumal vzájemné vnímání obou zemí.

Z jeho výsledků vyplynulo, že Němci jsou v hodnocení vztahů mezi Spolkovou republikou a ČR podstatně zdrženlivější a méně se o bilaterální relaci zajímají. Jako dobré hodnotily vztahy mezi oběma zeměmi dvě pětiny německých a čtyři pětiny českých občanů. Pozitivněji než ostatní Němci pak vztahy s Českou republikou hodnotili obyvatelé bývalého Východního Německa a obyvatelé Bavorska a Saska, spolkových zemí, s nimiž ČR sousedí. Při lepším hodnocení vzájemných vztahů přitom podle zjištění institutu Allensbachu i STEM hraje klíčovou roli samotný zájem o ně, zkušenost s cestováním do sousední země a znalost tamních obyvatel.⁸⁹

Z citovaného průzkumu také jednoznačně vyplynulo, že je Česká republika výrazně atraktivnější pro obyvatele tzv. nových spolkových zemí. Východní Němci mají tendenci Česko častěji charakterizovat jako moderní, pohostinnou a turisticky zajímavou zemi. Češi naopak Německo vnímají jako vlivnou, významnou a moderní zemi s vysokou životní úrovní. Turisticky je pro ně nicméně převážně nezajímavé nehodnotí jej ani jako pohostinné (viz také kapitola 6. Turismus).⁹⁰

11.1. Partnerství měst

Partnerstvím mezi městy se rozumí spolupráce, při níž si partnerské obce kladou za cíl výměnu zejména v oblastech kultury a hospodářství. První podobné česko-německé partnerství bylo uzavřeno v roce 1964 mezi českým Žamberkem a německým Senftenbergem a dodnes vzniklo podobných projektů spolupráce celkem 146. Nejvíce z nich bylo uzavřeno v 90. letech minulého století, mezi lety 1990 a 2000 bylo podepsáno celkem 86 partnerských smluv mezi českými a německými obcemi. V posledních osmi letech oproti tomu vzniklo jen jedno nové městské partnerství.

⁸⁸ Schweden ist das Land, das die meisten Deutschen sympathisch finden, gefolgt von Kanada und Australien,

<https://www.splendid-research.com/de/statistiken/item/studie-sympathie-fuer-laender.html>.

⁸⁹ Hodnocení česko-německých vztahů českou a německou veřejností,

<https://www.stem.cz/hodnoceni-cesko-nemeckych-vztahu-ceskou-a-nemeckou-verejnosti/>.

⁹⁰ Ibid.

Ze srovnání s jinými sousedy SRN vychází, že partnerství českých a německých obcí jsou relativně méně častá. Mezi německými a francouzskými městy například existuje 2.073 partnerství, mezi německými a polskými celkem 442 a mezi německými a rakouskými 269 partnerství.⁹¹

⁹¹ Rada evropských obcí a regionů: databanka partnerství obcí, <www.rgre.de/partnerschafteno.html>.

12. Konvergence

Po pádu železné opony panovala v České republice naděje, že se její ekonomická úroveň a životní podmínky obyvatel rychle přiblíží západoevropským standardům. Díky své velikosti a geografické poloze snilo Česko o tom, že by se do několika let mohlo stát „druhým Rakouskem“. Tato představa se měla ukázat jako zcela nerealistická. Přes nepochybný pokrok a nesčetná zlepšení Česká republika v řadě oblastí za svými německy mluvícími sousedy nadále zaostává. V některých je tento rozdíl více, v některých méně patrný.

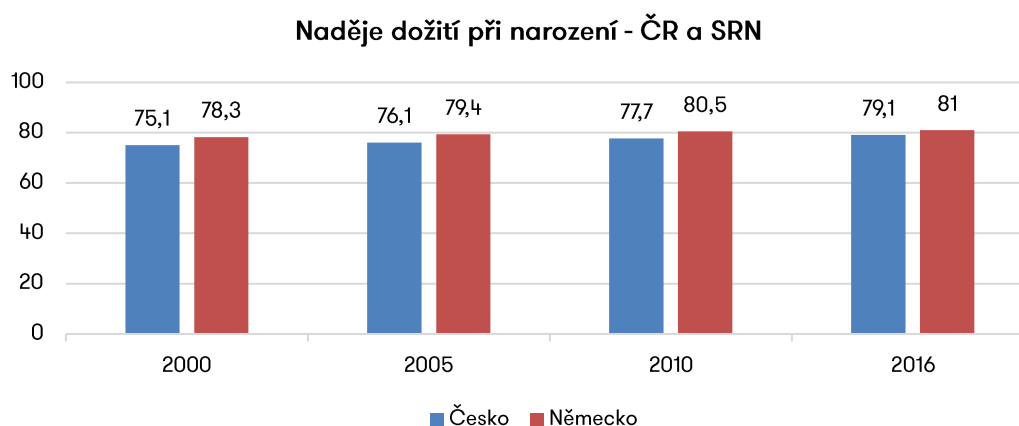
Češi například mají v současné době šanci žít v průměru o čtyři roky déle než v roce 2000, nadále však mají nižší průměrnou naději dožití než sousední Němci, jak ukazuje následující graf.

Tabulka Naděje dožití při narození

	2000	2005	2010	2016
Česko	75,1	76,1	77,7	79,1
Německo	78,3	79,4	80,5	81

Zdroj: Eurostat

Graf Naděje dožití při narození

V roce 1997 byl v České republice hrubý domácí produkt (HDP) na hlavu 4,5krát nižší než v Německu. Rozdíl mezi oběma zeměmi se od té doby výrazně snížil, německý HDP na hlavu však nadále ten český dvojnásobně převyšuje.

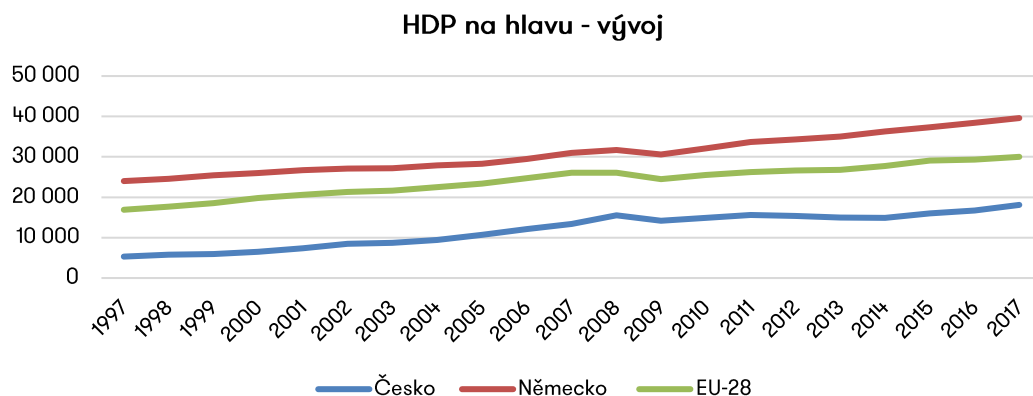

Tabulka HDP na hlavu v běžných cenách

	Česko	Německo	EU-28
1997	5 300	24 000	16 900
1998	5 800	24 600	17 700
1999	5 900	25 400	18 500
2000	6 500	26 000	19 800
2001	7 400	26 700	20 600
2002	8 500	27 100	21 300
2003	8 700	27 200	21 600
2004	9 400	27 900	22 500
2005	10 700	28 300	23 400
2006	12 100	29 500	24 700
2007	13 400	31 000	26 100
2008	15 500	31 700	26 100
2009	14 200	30 600	24 500
2010	14 900	32 100	25 500
2011	15 600	33 700	26 200
2012	15 400	34 300	26 600
2013	15 000	35 000	26 800
2014	14 900	36 300	27 700
2015	16 000	37 300	29 100
2016	16 700	38 400	29 300
2017	18 100	39 600	30 000

Zdroj: Eurostat

Graf HDP na hlavu v běžných cenách

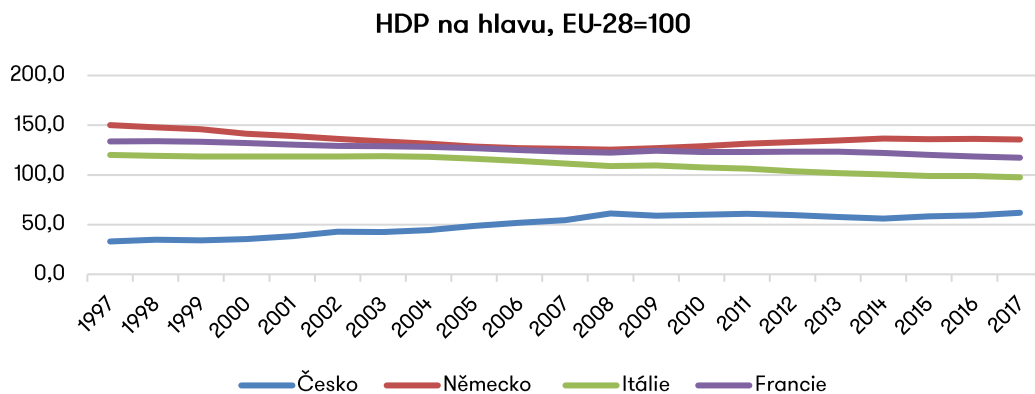

Tabulka HDP na hlavu, EU-28=100

	Česko	Německo	Itálie	Francie
1997	33,0	150,1	120,1	133,6
1998	34,7	147,7	119,3	133,9
1999	34,0	145,8	118,4	133,2
2000	35,4	141,3	118,4	132,1
2001	38,4	139,1	118,6	130,5
2002	42,9	136,2	118,5	129,2
2003	42,5	133,8	119,0	128,8
2004	44,4	131,5	118,1	128,2
2005	48,6	128,4	116,2	126,9
2006	52,0	126,9	114,1	125,1
2007	54,5	126,2	111,4	123,4
2008	61,1	125,4	108,9	122,4
2009	58,8	126,9	109,6	124,3
2010	59,8	128,9	107,6	123,1
2011	60,9	131,3	106,3	122,9
2012	59,6	133,1	103,8	123,5
2013	57,7	134,7	101,7	123,3
2014	56,0	136,6	100,5	122,1
2015	58,2	135,8	99,0	120,2
2016	59,2	136,2	98,9	118,6
2017	61,9	135,6	97,5	117,3

Zdroj: Eurostat

Graf HDP na hlavu, EU-28=100

Německé i české obyvatelstvo ve věku 15 až 64 let je v evropském srovnání nadprůměrně ekonomicky aktivní a obě země v tomto směru vykazují podobná čísla.

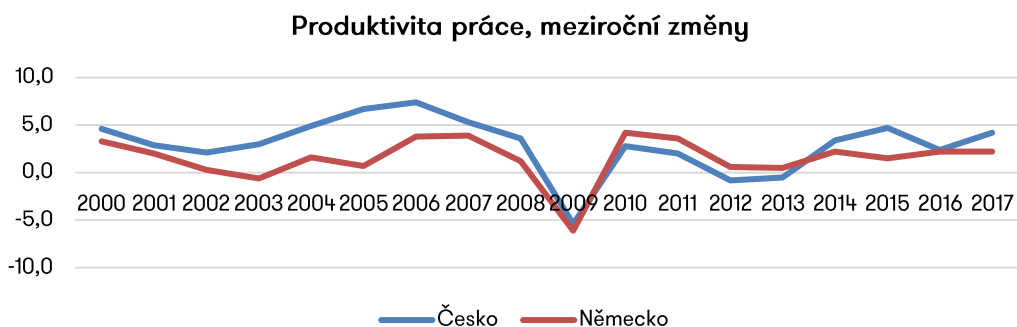
V dalších ukazatelích se oba sousedé ale více či méně výrazně liší. Zatímco v Německu od roku 2005 vzhledem k evropskému průměru stagnovala či spíše mírně klesala produktivita práce, v Česku stoupla za dané období téměř o osm procent. V roce 2017 byla česká produktivita práce stále pod evropským průměrem a téměř o 25 procent nižší než německá.

Tabulka Produktivita práce, meziroční změny

	Česko	Německo
2000	4,6	3,3
2001	2,9	2
2002	2,1	0,3
2003	3	-0,6
2004	4,9	1,6
2005	6,7	0,7
2006	7,4	3,8
2007	5,3	3,9
2008	3,6	1,2
2009	-5,4	-6,1
2010	2,8	4,2
2011	2	3,6
2012	-0,8	0,6
2013	-0,5	0,5
2014	3,4	2,2
2015	4,7	1,5
2016	2,4	2,2
2017	4,2	2,2

Zdroj: Eurostat

Graf Produktivita práce, meziroční změny

Tabulka Produktivita práce na hlavu, EU28 = 100

	Německo	Česko	Velká Británie	Francie	Itálie
2005	108,4	73,7	110	118,4	115
2006	107,8	73,9	109,3	117,5	114
2007	107,9	76,6	107,2	117,3	113,9
2008	106,7	77,6	106,1	116,3	114,7
2009	104	79	104,1	117,3	114,7
2010	105	77,1	104	116,9	112,7
2011	106,3	77,3	102,2	116,6	112
2012	105,1	76	102,6	115	109,9
2013	104,5	76,5	102,3	116,3	108,5
2014	106,4	79	102	115,7	107
2015	105,7	79,7	101,7	115,4	106,1
2016	106,4	79,9	100,4	114,8	107,7
2017	106,3	81,6	100,2	114,8	106,8

Zdroj: Eurostat

Rozdíl v produktivitě práce v obou zemích tedy zůstává, není však tak velký, aby vysvětlil stále propastný nepoměr mezi cenou práce v obou zemích. Mzdové náklady na hodinu práce v České republice se sice mezi lety 1999 a 2017 více než trojnásobně zvýšily, nadále však zůstávají třikrát nižší než v sousedním Německu.

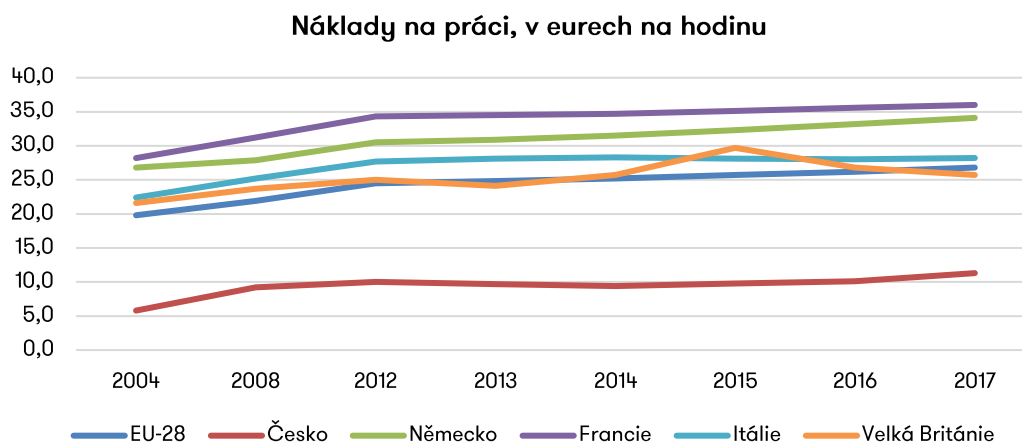

Tabulka Náklady na práci (platy plus daně minus subvence), všechna odvětví, v eurech na hodinu

	EU-28	Česko	Německo	Francie	Itálie	Velká Británie
2004	19,8	5,8	26,8	28,2	22,4	21,6
2008	21,9	9,2	27,9	31,2	25,2	23,7
2012	24,5	10,0	30,5	34,3	27,7	25,0
2013	24,8	9,7	30,9	34,5	28,1	24,1
2014	25,2	9,4	31,5	34,7	28,3	25,7
2015	25,7	9,8	32,3	35,1	28,1	29,7
2016	26,2	10,1	33,2	35,6	28,0	26,8
2017	26,8	11,3	34,1	36,0	28,2	25,7

Zdroj: Eurostat

Graf Náklady na práci (platy plus daně minus subvence), všechna odvětví, v eurech na hodinu

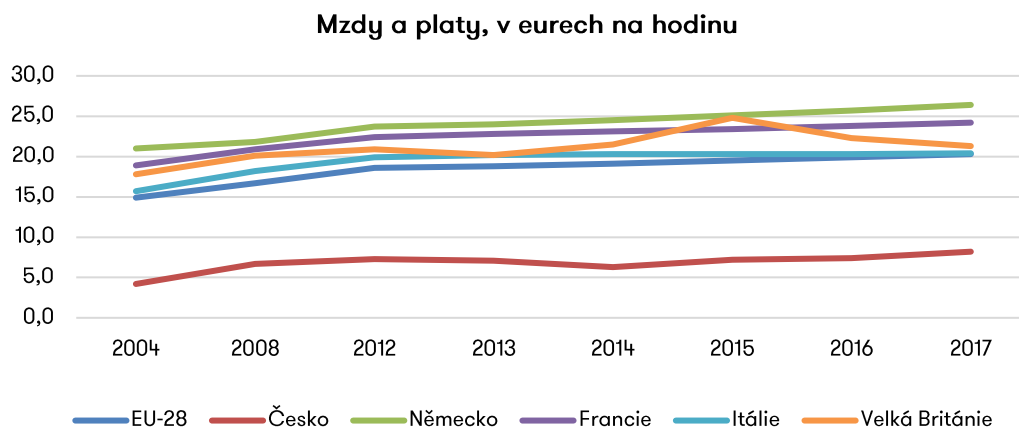

Tabulka Mzdy a platy, v eurech na hodinu

	EU-28	Česko	Německo	Francie	Itálie	Velká Británie
2004	14,9	4,2	21,0	18,9	15,7	17,8
2008	16,7	6,7	21,8	20,9	18,2	20,1
2012	18,6	7,3	23,7	22,4	19,9	20,9
2013	18,8	7,1	24,0	22,8	20,2	20,2
2014	19,1	6,3	24,5	23,1	20,3	21,5
2015	19,5	7,2	25,1	23,4	20,3	24,8
2016	19,9	7,4	25,7	23,8	20,3	22,3
2017	20,3	8,2	26,4	24,2	20,4	21,3

Zdroj: Eurostat

Graf Mzdy a platy, v eurech na hodinu

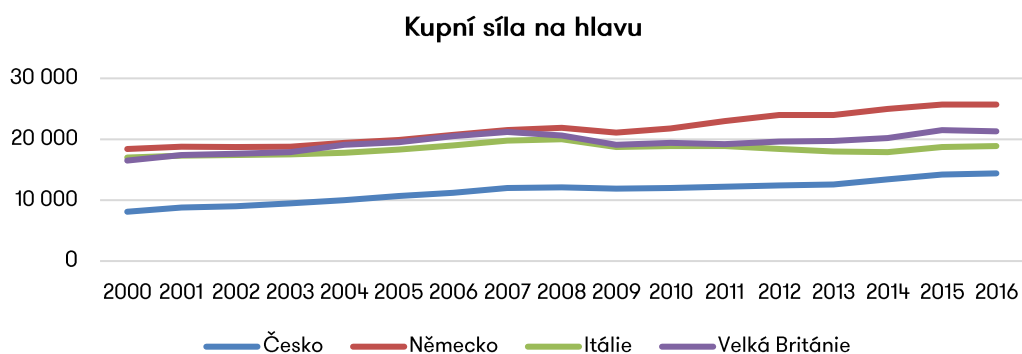

Tabulka Kupní síla na hlavu

	Česko	Německo	Itálie	Velká Británie
2000	8 100	18 400	17 000	16 500
2001	8 800	18 800	17 300	17 400
2002	9 000	18 700	17 400	17 600
2003	9 500	18 800	17 500	17 900
2004	10 000	19 400	17 800	19 100
2005	10 700	19 900	18 300	19 500
2006	11 200	20 700	19 000	20 500
2007	12 000	21 500	19 800	21 200
2008	12 100	21 900	20 000	20 600
2009	11 900	21 100	18 700	19 100
2010	12 000	21 800	18 900	19 400
2011	12 200	23 000	18 900	19 200
2012	12 400	24 000	18 400	19 600
2013	12 600	24 000	18 000	19 700
2014	13 400	25 000	17 900	20 200
2015	14 200	25 700	18 700	21 500
2016	14 400	25 700	18 900	21 300

Zdroj: Eurostat

Graf Kupní síla na hlavu

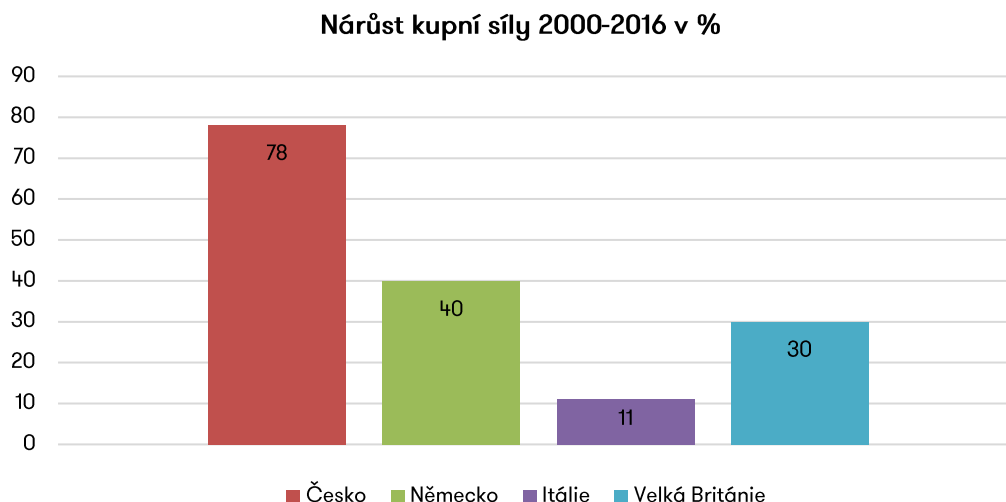

Tabulka Nárůst kupní síly 2000-2016 v %

Česko	78
Německo	40
Itálie	11
Velká Británie	30

Zdroj: Eurostat

Graf Nárůst kupní síly 2000-2016 v %

Tato skutečnost je častým terčem kritiky ze strany českých odborových organizací. Předseda Českomoravské konfederace odborových svazů (ČMKOS) Josef Středula označuje přetrvávající rozdíl v kupní síle obyvatel mezi starými a novými členskými zeměmi Evropské unie za „mzdovou železnou oponu“.⁹² V jejím důsledku disponují obyvatelé střední a východní nadále Evropy výrazně nižšími rozpočty než jejich západní sousedé.⁹³

V Česku a Německu liší i struktura výdajů domácností. Němci například utrácejí v průměru nejvyšší část svých příjmů za bydlení (přibližně 24 procent), Češi naopak za potraviny, nápoje a tabákové výrobky (přibližně čtvrtinu příjmů). Za bydlení vydávají pak Češi průměrně kolem 18 procent svých příjmů, Němci za potraviny, nápoje a tabákové výrobky kolem 14 procent.⁹⁴

Přes všechny rozdíly ve výši příjmů a struktuře výdajů domácností vykazují obě země zajímavou konvergenci v jednom z dalších ukazatelů – panuje v nich totiž téměř shodný nepoměr mezi pracovním ohodnocením žen a mužů. Genderová mezera mezi jejich průměrnými hodinovými mzdami činila v roce 2016

⁹² Jan Prokeš, Klára Čeperová, Jiří Hovorka. Mzdová železná opona musí padnout, burcoval odboráře Středula. Současný růst podle něj nestačí. Aktualne.cz, 14. 9. 2017, <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/mzdova-zelezna-opona-musi-skoncit-burcoval-odborare-stredula/r~1e70e2f0992511e7aec7002590604f2e/>.

⁹³ Cenová hladina v „nových“ členských státech EU nicméně také zůstává nižší než v západních zemích – podrobněji viz https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=GDP_per_capita,_consumption_per_capita_and_price_level_indices#Price_levels_in_Europe.

⁹⁴ Viz statistiky o životních a pracovních podmínkách, Evropský portal pracovní mobility EURES <https://ec.europa.eu/eures/main.jsp?catId=8694&acro=living&lang=de&parentId=7806&countryId=CZ&living=>.

v České republice 21,8 procenta, v Německu 21,5 procenta. V mezeirovském srovnání jsou to s výjimkou Estonska vůbec nejvyšší zjištěné hodnoty.⁹⁵

Sociální výdaje má poměru k celkovému HDP Německo oproti České republice výrazně vyšší.

Tabulka Celkové sociální výdaje v % HDP

Rok	Česko	Německo
2000	18	28,7
2005	18	28,9
2010	20,1	29,8
2011	20,1	28,6
2012	20,4	28,7
2013	20,2	29
2014	19,7	29,1
2015	19	29,1
2016	18,9	29,4

Zdroj: Eurostat

Zajímavé v této souvislosti nicméně je, že Česká republika eviduje méně osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením než její výrazně ekonomicky silnější západní soused.

Tabulka Osoby ohrožené chudobou nebo sociálním vyloučením, v % všech obyvatel

Rok	Česko	Německo
2008	15,3	20,1
2009	14	20
2010	14,4	19,7
2011	15,3	19,9
2012	15,4	19,6
2013	14,6	20,3
2014	14,8	20,6
2015	14	20
2016	13,3	19,7

Zdroj: Eurostat

Podle Pavla Janečka, vedoucího oddělení mezinárodní spolupráce Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV) má Česká republika přes nevelké náklady dlouhodobě velmi nízkou míru chudoby. V zemi je nicméně poměrně velká skupina

⁹⁵ Viz Gender pay gap statistics, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Gender_pay_gap_statistics.

lidí, kteří se pohybují těsně nad její hranicí. Česká republika v mezinárodním srovnání vydává relativně málo na důchody (momentálně necelých 9 procent HDP)⁹⁶ a na zdravotnictví. V budoucnu lze v důsledku stárnutí populace nicméně počítat s nárůstem těchto výdajů.

Podle Janečka je dávkový systém v České republice poměrně dobře zacílený na prevenci příjmové chudoby a jeho nastavení považuje za jeden z největších úspěchů země v procesu postkomunistické transformace. Mezery má ale podle něj český sociální systém v jiných oblastech – například při návratu matek malých dětí na trh práce, kde Česká republika ve srovnání s Německem (a výrazněji i dalšími evropskými státy) pokulhává.⁹⁷ Shodně oba státy dlouhodobě řeší obtížnou dostupnost sociálního bydlení, zejména v exponovaných lokalitách.⁹⁸ Německá i (vyšší) česká míra závažné deprivace v oblasti bydlení se ovšem pohybují pod celoevropským průměrem.

Tabulka Míra deprivace bydlení v % populace

	2015	2016
Německo	1,8	1,9
ČR	3,3	3
EU-28	4,9	4,8

Zdroj: Eurostat

Rozdíly mezi oběma zeměmi nadále panují i v úrovni vzdělání obyvatel. Podíl občanů se základním vzděláním (stupeň 0-2) klesl podle mezinárodní standardní klasifikace ISCED⁹⁹ v letech 2005 až 2016 v Německu (z 19,7 procent na 14,3 procenta) i v České republice (z 12,4 a na 7,8 procenta). Většina českého i německého obyvatelstva má sekundární vzdělání – v roce 2016 jejich podíl činil 70,9 procenta Čechů a 58 procenta Němců. Podíl osob s vysokoškolským vzděláním kontinuálně roste v obou populacích. Mezi roky 2005 až 2016 s v ČR zvýšil z 12,5 procenta na 21,2 procenta a v SRN z 23,2 procenta na 27,7 procenta.

12. 1. Evropská unie

Rozdíly ve velikosti obou zemí, jejich historii a politické kultuře se výrazně odrážejí i v postojích českých a německých občanů k Evropské unii. Německo stálo u zrodu poválečné evropské integrace, dodnes společně s Francií tvoří její „motor“ a díky své ekonomické i politické váze patří v Bruselu k nejvýznamnějším hráčům. Česká republika se k EU připojila v rámci tzv. východního rozšíření teprve v roce 2004, je spíše zemí střední velikosti a dlouhodobě se potýká se značnou mírou euroskepsy mezi občany i politickými elitami.

Odlišné postoje Čechů a Němců vůči evropské integraci jasně zrcadlí pravidelná šetření Eurobarometr. Němečtí občané mají v EU ve srovnání s ostatními státy nadprůměrnou důvěru (51 procent z nich má tendenci Unii spíše věřit než nevěřit), Češi naopak v tomto ohledu patří mezi nejskeptičtější země

⁹⁶ Podrobněji viz Anteil der Rentenausgaben am Bruttoinlandsprodukt in Europa im Jahr 2015 nach Ländern, <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/207165/umfrage/anteil-der-rentenausgaben-am-bip-ausgewaehlter-laender-in-europa/>.

⁹⁷ Bližší informace ze nalézt například v publikaci European Semester Thematic Factsheet Women in the Labour Market, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/european-semester_thematic-factsheet_labour-force-participation-women_en_o.pdf.

⁹⁸ Podrobněji o situaci v oblasti bydlení viz https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Housing_statistics#Housing_affordability.

⁹⁹ Klasifikace ISCED – viz <http://www.nuv.cz/isced>.

osmdvacítky. Spíše důvěru než nedůvěru vůči EU z nich pocituje méně než třetina. Pouhých 56 procent Čechů se pak cítí být občany Evropské unie (oproti 86 procentům Němců). Valná většina (72 procent) Čechů má navíc pocit, že jejich hlas nemá v Evropě váhu.¹⁰⁰ Vůbec nejnižší podporu pak Češi dlouhodobě vyslovují projektu evropské hospodářské a měnové unie. S přijetím společné evropské měny by podle Eurobarometru souhlasilo pouhých 21 procent občanů, vůbec nejméně ze všech zemí EU.¹⁰¹

Podobně se liší i české a německé vize evropské budoucnosti, jak vyplývá z nedávného šetření Eurobarometru Future of Europe. Na otázku, co by si od budoucí EU především přáli, odpověděla většina českých respondentů (52 procent), že by to měl být v celé Unii stejný plat za stejnou práci. Němci naopak nejčastěji odpovídali, že by si přáli vysokou míru bezpečnosti (39 procent). Za největší hrozbu pro EU v nadcházejících letech považují Češi terorismus (ze 67 procent, vůbec nejvyšší číslo ze všech zemí EU) a Němci politický extrémismus (z 50 procent). Za největší přínos EU pak Češi nejčastěji považují zajištění životních standardů evropských občanů a Němci respekt pro demokracii, lidská práva a vládu práva.

Rozdílné vnímání aktuální politické situace, hlavních problémů a rizik se promítá i do dalších oblastí. S obecným výrokem, že je Evropská unie ostrovem stability v rozkolísaném světě zcela souhlasí 81 procent Němců a 70 procent Čechů. V migrační politice je pak například podle Čechů nejdůležitější bojovat s nelegálním přistěhovalectvím, podle Němců pomáhat zlepšit situaci ve zdrojových zemích migrace.

Liší se i pohled Čechů a Němců na populistická hnutí, která získávají v posledních letech výraznou podporu v řadě evropských zemí. Češi se jich evidentně obávají mnohem méně než jejich západní sousedé. Vzestup politických stran protestujících proti tradičním elitám znepokojuje pouhých 58 procent českých občanů oproti 78 procentům německých. Celkově jsou ale Němci co se týče budoucnosti EU příznivěji naladěni než Češi. Spíše pozitivně vidí budoucnost EU 67 procent Němců a pouhých 57 procent Čechů.¹⁰²

¹⁰⁰ Pro srovnání: 70 procent Němců věří, že se jejich hlas v Evropě počítá.

¹⁰¹ V Německu se naopak podle šetření Eurobarometru pro hospodářskou a měnovou unii se společnou měnou euro vyslovuje 81 procent občanů. Viz Standard Eurobarometer 90, November 2018 <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/yearFrom/1974/yearTo/2018/surveyKy/2215>.

¹⁰² Eurobarometer – Future of Europe, October 2018 – November 2018, <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/yearFrom/1974/yearTo/2018/surveyKy/2217>.

Závěr

Česko-německé vztahy prošly za poslední tři dekády výraznou a vesměs pozitivní proměnou. Není pochyb o tom, že jsou nejlepší v novodobé historii. Jejich současný stav je výsledkem konstruktivního přístupu politických a diplomatických zástupců obou zemí, úzkého ekonomického propojení ČR se SRN a v neposlední řadě aktivity mnoha osob zapojených do bilaterálních diskuzních, vzdělávacích či kulturních iniciativ. Tam, kde před třiceti lety stály přísně střežené ploty s ostnatými dráty, jsou nyní volně prostupné hranice. Namísto nekonečných sporů o traumatické minulosti dominují společným rozhovorům aktuální témata a budoucí výzvy. Praha a Berlín jsou dnes partnery nejen v bilaterálním, ale i v evropském kontextu.

Přes vzletná prohlášení vlád a a vynikající výsledky vzájemného obchodu se však při bližším pohledu na podrobnější sociální, ekonomické a kulturní ukazatele nelze ubránit dojmu, že mezi Čechy a Němci stále ještě zbytky železné opony přetrvávají. Viditelně a fyzicky se to projevuje ve stále nedostatečné přeshraniční infrastruktuře, především v absenci kvalitního železničního spojení mezi oběma zeměmi s výjimkou trasy Praha-Berlín. V rovině sociální se tato skutečnost zrcadlí v nerovnosti příjmů, které jsou na české straně stále zřetelně nižší.

Zanedbatelné nejsou ani názorové rozdíly mezi občany obou zemí. Neplatí to samozřejmě stoprocentně, i uvnitř národních společenství existují velké rozpory a regionální rozdíly. Ale hrubý, celkový obraz je zřetelný. Češi jsou v průměru výrazně euroskeptičtější než Němci a mají i odlišné názory na to, jaký přínos jim členství v Evropské unii poskytuje a jakým směrem se má integrační proces dále vydat. Minimálně dílčí rozdíly pak mezi Čechy a Němci panují i v přístupu celé řadě dalších ožehavých témat současnosti – ke klimatické změně, populismu, energetice či migraci.

K tomu se přidává skutečnost, že i přes existenci celé řady úspěšných dvojstranných projektů, namátkou na poli obchodní, vědecké a kulturní výměny, zjevně nedochází k výraznému zintenzivňování plošné komunikace mezi občany obou zemí. Hranice s Německem a Rakouskem tvoří přes polovinu celkové délky českých hranic. Němčinu ovšem na lepší úrovni (B1 a výše) podle průzkumů ovládá pouhých 8,5 procenta Čechů. Znalost češtiny, jazyka desátého nejvýznamnějšího německého zahraničního obchodního partnera, je naopak v Německu tak málo rozšířená, že ji všeobecné statistiky vůbec neregistrují. Angličtina jako novodobá lingua franca tyto nedostatky samozřejmě částečně kompenzuje. Pro hlubší pochopení kulturních a dějinných souvislostí či regionálních specifik to však nestačí.

S jazykovou a kulturní bariérou souvisí zřejmě také relativně nízká studentská a pracovní mobilita mezi oběma zeměmi, která se navíc vyznačuje zřetelně vyšším zájmem Čechů o Německo než Němců o Česko. Intenzivnější prorůstání obou společností nelze vysledovat ani ze statistik o sňatečnosti nebo cestovním ruchu. Existují samozřejmě výjimky, ale pro Němce zůstává geograficky blízká Česká republika kromě Prahy a některých příhraničních oblastí turisticky neobjevenou zemí. Češi naopak Německem často jen projíždějí při cestách do vzdálenějších (a pro ně atraktivnějších) destinací.

Na poli kultury bezpochyby funguje celá řada velmi úspěšných institucí a akcí, i zde se však nabízí výrazný prostor pro zlepšení – například při pohledu na stagnující roční počty literárních překladů mezi oběma jazyky.¹⁰³ Efektivnější využití „měkké síly“ ve vzájemných vztazích by bezpochyby mohlo přispět i k prohloubení znalostí o sousední zemi a většímu porozumění mezi Čechy a Němci. O tom, že je na tomto poli co dohánět, naznačují mimo jiné výše citované průzkumy Eurobarometr i pravidelná šetření Ústav empirických výzkumů STEM.

¹⁰³ V tomto ohledu lze jednoznačně pozitivně hodnotit letošní účast ČR jako hlavní hostitelské země na Lipském knižním veletrhu, která má podpořit pozici české literatury v německém jazykovém prostoru.

Tři dekády jsou v lidském životě relativně dlouhá, v životě společnosti krátká doba. Počáteční předpovědi, že po pádu východního bloku ve střední Evropě automaticky a rychle zmizí dělicí linie, narýsované po druhé světové válce, se s odstupem let ukázaly jako příliš optimistické. Řada bariér padla, Česká republika se úspěšně začlenila do euroatlantických struktur a stala se pro Německo spřáteleným a blízkým sousedem. Pro větší dialog a spolupráci mezi Němci a Čechy se však stále ještě nabízí velký prostor.

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

AMO je nevládní nezisková organizace založená v roce 1997 za účelem výzkumu a vzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Tento přední český zahraničně politický think-tank není spjat s žádnou politickou stranou ani ideologií. Svou činností podporuje aktivní přístup k zahraniční politice, poskytuje nestrannou analýzu mezinárodního dění a otevírá prostor k fundované diskusi.

+420 224 813 460

www.amo.cz

info@amo.cz

Žitná 608/27, 110 00 Praha 1

www.facebook.com/AMO.cz

www.twitter.com/amo_cz

www.linkedin.com/company/amocz

www.youtube.com/AMOCz

Zuzana Lizcová

Zuzana Lizcová je novinářka a analytička Výzkumného centra Asociace pro mezinárodní otázky (AMO), kde také koordinuje Česko-německý program pro mladé profesionály (CGYPP). Od ledna 2019 působí jako akademická pracovnice na Institutu mezinárodních studií UK. Zaměřuje se na německy mluvící země, jejich působení v mezinárodním kontextu a bilaterální vztahy s Českou republikou. V roce 2011 ukončila disertační práci Kulturní vztahy mezi ČSSR a SRN v 60. letech 20. století doktorský studijní program Mezinárodní teritoriální studia na IMS FSV UK a v roce 2005 magisterský program Německá a rakouská studia. Během studií absolvovala s podporou stipendia DAAD stáž na Humboldtově univerzitě v Berlíně, v roce 2007 díky programu Média-prostředníci mezi národy Nadace Roberta Bosche stipendijní pobyt v berlínské redakci německé zpravodajské agentury dpa. V letech 2004 – 2013 pracovala v dokumentační redakci České tiskové kanceláře (ČTK), kde se specializovala na německy mluvící země a státy středovýchodní Evropy.

zuzana.lizcova@amo.cz

[@ZuzanaLizcova](https://twitter.com/ZuzanaLizcova)

Hana Rydza

Hana Rydza pracuje od roku 2014 jako vědecká pracovní síla na Katedře politických teorií a dějin politického myšlení pod vedením profesora Herfrieda Münklera na Humboldtově univerzitě v Berlíně. V letech 2012–2018 studovala na Humboldtově univerzitě společenské vědy se zaměřením na politické teorie – především demokratické teorie a diskurzy občanské společnosti. V magisterském studiu se specializovala na výzkum střední a východní Evropy, přičemž se věnovala hlavně postkomunistické systémové transformaci, vývoji občanské společnosti během a po pádu socialistického režimu, nacionalismu a populismu. Studium ukončila diplomovou prací o vývoji demokracie a demokratické kultury v České republice po roce 1989. V roce 2018 absolvovala v Berlíně stáž v redakci časopisu Osteuropa, kde se podílela na přípravě vydání zaměřených na Litvu, Gruzii a srovnání autoritarismu a zahraniční politiky Ruska a Turecka. V roce 2015 pracovala v PR- oddělení neziskové organizace Mehr Demokratie e.V., která se věnuje problematice přímé demokracie. Od roku 2011 se rovněž příležitostně věnuje překladatelské činnosti (slovenština-němčina, angličtina-němčina).

Publikace vychází ve spolupráci s Česko-německým diskusním fórem a s podporou Česko-německého fondu budoucnosti.